

Leidimas
lietuvių kalba

Informacija ir pranešimai

57 tomas

2014 m. liepos 16 d.

Turinys

I Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės

NUOMONĖS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas

497-oji EESRK plenarinė sesija, įvykusi 2014 m. kovo 25–26 d.

2014/C 226/01	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl rinkos priemonių siekiant pereiti prie tausiai išteklius naudojančios ir mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos ES (nuomonė savo iniciatyva)	1
2014/C 226/02	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl laisvųjų profesijų vaidmens ir ateities 2020 m. Europos pilietinėje visuomenėje (nuomonė savo iniciatyva)	10
2014/C 226/03	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos savidraudos draugijos statuto: pilietinės visuomenės supratimas, vaidmuo ir indėlis (nuomonė savo iniciatyva)	17
2014/C 226/04	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl socialinių investicijų poveikio užimtumui ir viešiesiems biudžetams (nuomonė savo iniciatyva).	21

III Parengiamieji aktai

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

497-oji EESRK plenarinė sesija, įvykusi 2014 m. kovo 25–26 d.

2014/C 226/05	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato dėl elektros energijos vidaus rinkos kūrimo ir geriausių viešojo įsikišimo rezultatų užtikrinimo (C(2013) 7243 final)	28
2014/C 226/06	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl jūrininkų, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2008/94/EB, 2009/38/EB, 2002/14/EB, 98/59/EB ir 2001/23/EB (COD(2013) 798 final – 2013/0390 COD).	35

2014/C 226/07	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2011/96/ES dėl bendrosios mokesčių sistemos, taikomos įvairių valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms bendrovėms (COM(2013) 814 <i>final</i> – 2013/0400 (CNS))	40
2014/C 226/08	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos Parlamento ir Tarybos pasiūlymo dėl reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 861/2007, nustatantis Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą, ir 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1896/2006, nustatantis Europos mokėjimo įsakymo procedūrą (COM(2013) 794 <i>final</i> – 2013/0403 (COD))	43
2014/C 226/09	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl neatskleistos praktinės patirties ir verslo informacijos (komercinių paslapčių) apsaugos nuo neteisėto gavimo, naudojimo ir atskleidimo (COM(2013) 813 <i>final</i> – 2013/0402 (COD))	48
2014/C 226/10	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Tarybos reglamento, kuriuo įsteigiama bendroji įmonė „Shift2Rail“ (COM(2013) 922 <i>final</i> – 2013/0445 (NLE))	54
2014/C 226/11	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo dėl Europos Sąjungos dalyvavimo didinant Europos investicijų fondo kapitalą (COM(2014) 66 <i>final</i> – 2014/0034 (COD))	61
2014/C 226/12	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria siekiama užtikrinti tam tikrus nekaltumo prezumpcijos ir teisės dalyvauti nagrinėjant baudžiamąją bylą teisme elementus COM(2013) 821 <i>final</i> – 2013/0407 (COD), Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl procesinių garantijų baudžiamosiose bylose įtariamiesiems ar kaltinamiems vaikams COM(2013) 822 <i>final</i> – 2013/0408 (COD), Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl laikinosios teisinės pagalbos įtariamiesiems arba kaltinamiesiems, kurių laisvė apribota, ir teisinės pagalbos vykdant Europos arešto orderio procedūrą COM(2013) 824 <i>final</i> – 2013/0409 (COD) ir Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos Sąjungos įtariamųjų ir kaltinamųjų procesinių garantijų darbotvarkės įgyvendinimo pažanga. Europos baudžiamosios teisenos erdvės pagrindų stiprinimas“ COM(2013) 820 <i>final</i>	63
2014/C 226/13	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Tarybos reglamento, kuriuo nustatomi didžiausi leidžiami maisto produktų ir pašarų radioaktyviosios taršos po branduolinių avarijos ar bet kokios nepaprastosios radiologinės padėties lygiai (COM(2013) 943 <i>final</i> – 2013/0451 NLE)	68
2014/C 226/14	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria dėl nuorodų į zootechnikos teisės aktus iš dalies keičiamos direktyvos 89/608/EEB, 90/425/EEB ir 91/496/EEB (COM(2014) 4 <i>final</i> – 2014/0033 COD)	69
2014/C 226/15	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl zootechninių ir genealoginių reikalavimų, taikomų prekybai veisliniais gyvūnais bei jų genetinės medžiagos produktais ir jų importui į Sąjungą (COM(2014)5 <i>final</i> – 2014/0032 COD)	70

I

(Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės)

NUOMONĖS

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ
KOMITETAS

497-OJI EESRK PLENARINĖ SESIJA, ĮVYKUSI 2014 M. KOVO 25–26 D.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl rinkos priemonių siekiant pereiti prie tausiai išteklius naudojančios ir mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos ES (nuomonė savo iniciatyva)

(2014/C 226/01)

Pranešėjas **Martin SIECKER**

Bendrapranešėjis **Lutz RIBBE**

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2013 m. rugsėjo 18 d. nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl

Rinkos priemonių siekiant pereiti prie tausiai išteklius naudojančios ir mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos ES.

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2014 m. kovo 3 d. priėmė savo nuomonę.

497-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. kovo 25–26 d. (kovo 25 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 123 nariams balsavus už, 2 prieš ir 6 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Prie tausiai išteklius naudojančios ir mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos ES pereinama gana vangiai. Norint, kad ES ekonomiškai efektyviu ir socialiai priimtiniu būdu pasiektų iškeltus 2050 m. tikslus, kuriems pritarė valstybės narės ir kuriuos savo nuomonėse parėmė EESRK, reikia spartesnės pažangos. Tai galima pasiekti taikant aiškia, veiksmingą, tvirtą ir efektyvią reguliavimo sistemą kartu su nuosekliomis ir prognozuojamomis rinkos priemonėmis. Anglies mažinimo tikslai, dėl kurių susitarė valstybės narės, yra skirti išteklių išekvojimui bei visuotiniam klimato atšilimui sulėtinti ir taip išvengti aplinkos krizės ateityje. Į vidutinės trukmės uždavinį šiam tikslui pasiekti turi būti įtrauktas didelio masto atsinaujinančiųjų energijos išteklių plėtra ir esminis laipsniškas anglių naudojimo mažinimas, nebent anglies dioksido surinkimas būtų perspektyvus ir socialiai priimtinas.

1.2 Dabartinė finansų ir ekonomikos krizė lėmė, kad būtų atkreiptas dėmesys į energijos kainų nustatymą dėl aukštų energijos kainų poveikio namų ūkių energijos sąnaudoms atsižvelgiant į griežto taupymo priemones ir pramonės konkurencingumui. Energija laikoma našta, trukdančia ekonomikai atsigausti, o ne sprendimo dalimi. Nors šias realias problemas būtina spręsti, labai svarbu, kad ypač energetikos sektorius galėtų vadovautis ilgalaike pereinamojo laikotarpio programa, kurioje būtų nustatytos aiškios gairės ir remiamasi stabilia įvairių sričių politika ir su ja susijusiais paramos mechanizmais. Rinkos priemonės todėl ir yra svarbios, kad jos turi padėti pereiti prie tausaus išteklių naudojimo ir mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos ir taip padėti ekonomikai atsigausti.

1.3 Aplinkos fiskaline reforma siekiama pasinaudojant rinkos mechanizmais pašalinti neigiamą išorės poveikį, susijusį su gamtos išteklių naudojimu: nedarant poveikio biudžetui mažinami darbo jėgos mokesčiai. Be to, šia reforma sistemiškiau įgyvendinamas principas „teršėjas moka“ laipsniškai nutraukiant aplinkai kenksmingų subsidijų skyrimą ir darbo jėgai tenkančią mokesčių naštą perkeliant išteklių naudojimui. Todėl ji gali padėti ištaisyti rinkos ydas, padidinti ekonominį efektyvumą, padėti vystyti naujas pramonės šakas, kurios vietos lygmeniu užtikrintų ilgalaikes darbo vietas, sukurti aiškias ir prognozuojamas sąlygas investicijoms į inovacijas ekologijos srityje ir sutaupydama lėšų padeda po nuosmukio atkurti fiskalinį stabilumą.

1.4 Energijos kainos pakilo visuose sektoriuose. Daugelyje valstybių narių tai sukėlė namų ūkių ir pramonės įmonių nepasitenkinimą. Būtina išsamiai ištirti tokių aukštesnių kainų kilmę (gamyba, paskirstymas, mokesčiai) ir nustatyti, kada dėl atsinaujinančiųjų išteklių energijos elektros kainos padidėjo ir kada jos stabilizavosi ar sumažėjo. Komitetas ragina valstybes nares ypač krizės laikotarpiu kruopščiai pasirengti aplinkos fiskalinei reformai, numatant ir savalaikę nuodugnesnę savo fiskalinių sistemų reformą. Tinkamų anglies dioksido kainų užtikrinimas ES, ir galiausiai jų suderinimas pasauliniu lygmeniu, turi būti pagrindinis šios reformos elementas. Komitetas ragina Komisiją pasirūpinti, kad aplinkos fiskalinė reforma taptų neatsiejama ir pastovia Europos semestro dalimi, ypatingai pabrėžiant efektyvaus energijos vartojimo skatinimą.

1.5 Šiuo metu rinkos priemonės ES taikomos nepakankamai darniai ir nuosekliai. ES valstybės narės ne iki galo išnaudoja galimybes, kurias atveria perėjimas prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos pramonės atnaujinimui ir modernizavimui bei užimtumo skatinimui. Automobilių sektorius yra puikus pavyzdys, kaip galima sėkmingai pasiekti tikslą sumažinti angliavandenilio kuro naudojimą pasinaudojus tinkamu reguliavimo ir rinkos priemonių deriniu. Reikia stiprinti ir vystyti rinkos priemones taip, kad būtų pasiųstas stiprus signalas rinkoms. Komitetas ragina valstybes nares laikytis neseniai paskelbtame Komisijos komunikate dėl energijos vidaus rinkų ir pridėdamose gairėse⁽¹⁾ nustatytų gerosios praktikos principų ir juos įgyvendinti. Negali kilti jokių abejonų, kad sukūrus bendrąją energijos rinką būtų pašalinti dideli kainų skirtumai valstybėse narėse. Be to, sukūrus tarpvalstybinius energetikos tinklus sumažėtų perėjimo prie atsinaujinančiųjų energijos išteklių kaina, kadangi būtų galima plačiau pasinaudoti rezervinėmis elektrinėmis.

1.6 Be su energetika susijusios politikos, Komitetas atkreipia dėmesį į tai, kad rinkos priemonės gali būti taikomos ir kitoms strategijoms tausiam gamtinių išteklių naudojimui padidinti ir išmetamam anglies dioksido kiekiui sumažinti, pavyzdžiui, perdirbimui, tvaresniam atliekų tvarkymui ir tvaresniam žemės ūkiui.

1.7 Aplinkosaugos mokesčių reforma skatinama darbo jėgai tenkančią mokesčių naštą perkelti išteklių naudojimui taip sudarant palankesnes sąlygas daugelyje ekonomikos sektorių išlaikyti esamas darbo vietas ir kurti naujas. Kitu atveju būtų galima konkrečiame sektoriuje, pavyzdžiui, energetikos, apmokestinti deginant iškastinį kurą išmetamą kenksmingo anglies dioksido kiekį ir gautas pajamas panaudoti ekologiškesnių naujų technologijų, pavyzdžiui, atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir efektyvaus energijos vartojimo, finansavimui, siekiant daug tvaresnio vartojamų energijos rūšių derinio ir kartu išsaugoti labiau prieinamas vidutinės energijos kainas ar sąskaitas už energiją. Ši reforma gali prisidėti prie fiskalinio konsolidavimo darant mažesnę neigiamą poveikį ekonomikos augimui ir užimtumui nei kitais tiesioginiais ar netiesioginiais mokesčiais. Europos Komisija turėtų vykdyti koordinavimo ir vadovavimo funkcijas skatinant aplinkos mokesčių reformą.

1.8 Komitetui nepriimtina, kad aplinkai kenkianti veikla tebėra subsidijuojama ES, tiek tiesiogiai iš valstybių biudžeto, tiek ir netiesiogiai kaip „išorinės išlaidos“, kurios nėra įtraukiamos į produktų kainas dėl nepatenkinamo principo „teršėjas moka“ įgyvendinimo. Tokios subsidijos iškreipia rinkos signalus ir trukdo pereiti prie tausiai išteklius naudojančios ir mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos. Jau daugelį metų ES siekė atsisakyti aplinkai kenksmingų subsidijų ir internalizuoti išorės sąnaudas. Atsižvelgdamas į ES tikslą iki 2020 m. panaikinti tokias subsidijas, Komitetas reiškia susirūpinimą, kad nesiimama pakankamų veiksmų. Komitetas ragina valstybes nares parengti aplinkai kenksmingų subsidijų panaikinimo, kaip numatyta tikslė, sąrašus ir veiksmų planus. Ir šioje srityje Komisija turėtų atlikti koordinavimo ir vadovavimo funkcijas, pavyzdžiui, įtraukdama šį procesą į Europos semestrą.

⁽¹⁾ SWD(2013) 439 final.

1.9 Saulės ir vėjo energija daro daug mažesnę poveikį aplinkai nei iškastinis kuras. Gaminant šviesią energiją geriausiais būdais atsižvelgiama tiek į socialinius ir aplinkosaugos interesus, tiek į ateities kartų poreikius, išlaikoma vietinė gamyba ir mažinama priklausomybė nuo energijos importo, taip pat kuriamos naujos darbo vietos. Vis tik šviesią energija negali konkuruoti rinkoje vienodomis sąlygomis, kadangi iškastinė energija ir branduolinė energija yra subsidijuojamos (tiesiogiai ir netiesiogiai) platesniu mastu nei atsinaujinančiųjų išteklių energija. Šviesią energijai plėtoti reikia tinkamų galimybių. Todėl labai svarbu sudaryti vienodas energijos gamybos sąlygas.

1.10 Nors bendras perėjimo prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos tikslas ir plačiai pripažįstamas, perėjimo sparta ir pasirinkti metodai vis dar yra intensyvių diskusijų objektas. Nerimaujama dėl to, kad vis dar nepripažįstamas ekonomikos nuosmukio ir skolų krizės poveikis Europos ekonomikos praleidžiamajam pajėgumui. Be to, baiminasi, kad perėjimą spartinančios priemonės artimiausiu metu ir vidutinės trukmės laikotarpiu sumažins konkurencingumą. Galiausiai, vis dar nesutariama dėl pereinamojo laikotarpio priemonių pozityvios ekonominės naudos ir nuojautos, kad ignoruojamas neigiamas poveikis. Šioje nuomonėje šie nuogastavimai pripažįstami ir teigiama, kad jie taps tebevykstančių diskusijų temomis. Nepaisant to, Komitetas ragina ES ir jos valstybes nares geriau suvokti, jog būtina skubiai įgyvendinti mažo anglies dioksido kiekio technologijas.

2. Išanga

2.1 Europos valstybės narės nepakankamai aktyviai derino savo ekonomiką su klimato kaitos tikslais. ES vyko išsami ir labai svarbi diskusija, ar reikia visuomenei prisitaikyti prie tvaraus vystymosi ir klimato kaitos. Galiausiai buvo susitarta dėl tvaraus vystymosi veiksmų eigos, įskaitant ekonomikos ekologizavimą. Ši politikos kryptis įtvirtinta įvairiuose dokumentuose: 2001 m. tvaraus vystymosi strategijoje, kuri buvo persvarstyta 2006 m., Septintojoje aplinkosaugos veiksmų programoje, pagal strategiją „Europa 2020“ įgyvendinamoje pavyzdinėje iniciatyvoje „Tausiai išteklius naudojanti Europa“, Efektyvaus išteklių naudojimo Europos plane ir Konkurencingos mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos sukūrimo iki 2050 m. plane. Komitetas pritarė šiam siekiui įvairiose savo nuomonėse.

2.2 Daugiau kaip penkerius pastaruosius metus visos valstybės narės, daugiau ar mažiau, susidurdavo su bankų krizės ir valstybių skolos krizės padariniais, kuriuos dar labiau pagilino didžiausias ekonomikos nuosmukis. Energijos kainų gyventojams ir pramonei randa griežto taupymo sąlygomis ir pasaulinė konkurencija su šalimis, kur energijos kainos mažesnės, iškėlė klausimų dėl ES aplinkos ir energetikos politikos įgyvendinimo būdų atsižvelgiant į jos potencialų neigiamą šalutinį poveikį. Padėtis yra grėsminga ir būtina imtis priemonių. Rinkos priemonės turi būti taikomos taip, kad ir ekonomika būtų ekologizuojama, ir remiamas ekonomikos atsigavimas.

2.3 Nors diskusijos iš dalies prasidėjo dėl klimato kaitos, jų objektas yra ir ekonomikos bei visuomenės pažanga. Europa gaus daug naudos pirmaudama pereinant prie įtraukios, ekologiškos ekonomikos. Neseniai atliktas tyrimas patvirtino, kad Europos pramonė kol kas neužleido savo pozicijų pasaulinėje rinkoje dėl santykinai mažo energijos vartojimo intensyvumo lygio ir didelės atsinaujinančiųjų išteklių energijos skvarbos⁽²⁾. Komitetas atkreipė dėmesį į galimybę, kurią mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomika atveria naujiems tvaraus verslo modeliams ir pramonės permainoms⁽³⁾. Sėkmingas ir spartus perėjimas yra ne tik iššūkis; šis ekologiškos ekonomikos modelis, be kita ko, suteikia Sąjungai geriausią galimybę išlikti pasauline ekonomine galia. Tačiau neramina tai, kad artimiausiu metu energijos kainos bus vienu iš veiksnių, lemiančių deindustrializaciją ir šį nerimą keliantį klausimą būtina spręsti. Žemos JAV dujų kainos daro poveikį itin energijai imlioms pramonės įmonėms. Tačiau didžiajai pramonės įmonių daliai energijos sąnaudos išlieka ne toks svarbus veiksnys konkurencingumo požiūriu, palyginti su bendro našumo ir darbo sąnaudų veiksniais. Komisija perėjimą prie tausiai išteklius naudojančios ir mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos padarė pagrindiniu pavyzdinės iniciatyvos, skatinančios stipresnę Europos pramonę⁽⁴⁾, elementu, tačiau dabar taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad perėjimas turi vykti atsižvelgiant į realią ekonominę ir politinę padėtį⁽⁵⁾.

⁽²⁾ Europos Komisijos „Energetikos ekonominis vystymasis Europoje“ (European Economy 1/2014).

⁽³⁾ EESRK nuomonė dėl *Tvarų augimą skatinančių verslo modelių, mažo anglies kiekio technologijų ekonomikos ir pramonės permainų*, OL C 133/8, 2013 5 9.

⁽⁴⁾ Komunikatas „Stipresnė Europos pramonė ekonomikos augimui ir atsigavimui skatinti“, COM(2012) 582 final.

⁽⁵⁾ Komunikatas „2020–2030 m. klimato ir energetikos politikos strategija“ [COM(2014) 15].

2.4 Akivaizdu, kad perėjimas prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos padidintų Europos energetinį saugumą. Šiuo metu Europa importuoja dujas ir naftą už daugiau kaip 500 mlrd. EUR, dalis šių išteklių gaunami iš politiškai nestabilių regionų. Kuro importo pakeitimas mažo anglies dioksido kiekio energijos gamyba Europos Sąjungoje, padidintų Europos ekonomikos atsparumą ir padėtų išlaikyti vertės grandines Europoje. Jei šis perėjimas įvyks laiku, sumaniai valdant permainų tempą ir tinkamai derinant ekonominius, ekologinius ir socialinius interesus, jis gali atlikti svarbų vaidmenį siekiant įveikti krizę.

2.5 Šis perėjimas negali vykti Europos konkurencingumo sąskaita ir pagrindinė ekonomikos atsigavimo prielaida – aktyvesnė ekonominė veikla, kurioje dalyvautų daugiau įmonių didesniame skaičiuje sektorių, įdarbinančių daugiau žmonių. Todėl neįmanoma ignoruoti pigios energijos, ypač skalūnų dujų, kurios atgaivino JAV apdirbamąją pramonę, poveikio. ES ekonomikai tiesiog būtinas panašus pramonės atgimimas, kad žmonės būtų grąžinti į darbą ir didėtų mokesstinės pajamos. Šiam atgimimui reikės Europos energetikos politikos, užtikrinančios didesnę tikrumą ir reaguojančios į pasaulinį spaudimą, neatsisakant bendros mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos darbotvarkės.

2.6 ES užsibrėžusi tikslą iki 2050 m. išmetamo CO₂ kiekį sumažinti 80–95 proc., palyginti su 1990 m. Komisija mano, kad norint pasiekti šį tikslą reikia kiekvienais metais į perėjimą prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos papildomai investuoti 1,5 proc. Europos BVP. Jei nebūtų imtasi jokių veiksmų, tai, Komisijos vertinimu, kainuotų 50 mlrd. EUR per metus. Tačiau dešimtims milijonų ES piliečių, dabar neturinčių darbo ar kurių gyvenimo lygis yra žemas, šios „būsimos sąnaudos“ yra toli gražu ne tokios realios kaip jų dabartiniai sunkumai. Jeigu ši akivaizdi įtampa nebus pašalinta, tikslui pasiekti gali prireikti kur kas daugiau laiko ir pinigų.

2.7 Ambicijos ir reglamentai iš esmės yra žodžiai, o politika remiasi darbais. Tikslų siekiama nepakankamai aktyviai. Priežastį yra daug: finansų krizė, valstybių narių neveiklumas, valstybių narių grįžimas prie ankstesnės politikos ir naftos bei dujų pramonės įmonių pasipriešinimas. Tačiau be šių veiksnių, yra realių neaiškumų ir koregavimų dėl naujų tendencijų ar įvykių nenumatyto poveikio, pavyzdžiui, sparčios JAV skalūnų dujų ir Fukušimos įvykių raidos. Todėl tokia trypciojimo vietoje politika neužtikrina būtino stabilaus ir prognozuojamo pagrindo. Kad perėjimo procesas galėtų būti nedelsiant tęsiamas, mums būtina politikos lankstumo pusiausvyra prisiimant būtiną išipareigojimą dėl ilgalaikių investicijų ir nemažai pagalbinių rinkos priemonių. Tam reikalingas intensyvus visų energijos grandinės suinteresuotųjų subjektų – Europos institucijų, pramonės ir plačiosios visuomenės – dialogas.

2.8 Kaip ir visos rinkos, energijos rinka reaguoja į kainų signalus esamoje reguliavimo sistemoje. Jeigu energijos rinkoje nebus energijos išteklių vartojimo struktūros, numatytos pereinamojo laikotarpio plane, kainų signalai bus klaidingi. Šiuos signalus galima pakeisti, tačiau būtina užtikrinti, kad dėl to ekonominiai ir socialiniai suinteresuotieji subjektai neatsidurtų itin nepalankioje padėtyje.

2.9 Pereinant prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos reikia atsižvelgti į socialinį poveikį, ypač poveikį užimtumui. Komisija teigė, kad darbo vietų augimo kreivė ekologiškos ekonomikos sąlygomis buvo kylanti visą nuosmukio laikotarpį ir prognozuojama, kad tokia ir išliks. Vien energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančiųjų energijos išteklių sektoriai iki 2020 m. galėtų sukurti 5 mln. darbo vietų⁽⁶⁾.

Tinkamam perėjimui reikalinga aktyvi užimtumo politika, kad būtų užtikrintos deramos darbo vietos. Šiam tikslui pasiekti yra labai svarbus ekonomikos atgimimas ir su tuo susijusi energetikos politika, infrastruktūra ir rinkos. Būtina gerai pagalvoti apie poveikį mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams ir energijos kainoms. Be to, energijos rinkoje energijos kainos dažnai teisingai neatspindi realių energijos tiekimo iš įvairių šaltinių sąnaudų. Skirtingai nuo atsinaujinančiųjų energijos išteklių, daugelis įprastinės energijos gamybos sąnaudų energijos kainoje neatspindi ir už jas nesumokama atsiskaitant už energiją; priešingai, jos subsidijų forma įtraukiamos į valstybės biudžetą ir slypi neigiamo poveikio sveikatai ir aplinkai išorės sąnaudose.

⁽⁶⁾ Komunikatas „Ekonomikos atsigavimas kuriant darbo vietas“, COM (2012) 173 final.

2.10 Sudėtinga energijos kainų ir sąnaudų poveikio buitiniams ir pramonės vartotojams sritis buvo apžvelgta Komisijos komunikate dėl Energijos kainų ir išlaidų Europoje⁽⁷⁾. Viena iš išvadų skamba taip: priemonės, finansuojamos iš „energetikos politikos mokesčio ir rinkliavų komponento“, kuris pastaraisiais metais padidėjo labiausiai, būtų taikomos kaip įmanoma ekonomiškai efektyviau.

3. Rinkos priemonės

3.1 Bendrosios pastabos

3.1.1 Sukurta daug teisės aktų, skirtų išmetamam anglies dioksido kiekiui mažinti. Vien tik reguliavimo sistema norimo rezultato pasiekti nepavyks; kad perėjimas vyktų sklandžiai, reikalingos paskatomis ir sankcijomis pagrįstos finansinės ir ekonominės priemonės. Šiame procese svarbus vaidmuo tenka tokioms rinka pagrįstoms priemonėms kaip aplinkosaugos mokesčiai, prekyba apyvartiniais taršos leidimais ir subsidijų reforma⁽⁸⁾.

3.1.2 Šiomis priemonėmis galima keisti rinkos veiklos rezultatus, kadangi jos patobulina kainų signalų sistemą įtraukdamos išorės išlaidas ir suteikia daugiau lankstumo ir paramos įmonėms, kad būtų pasiekti tikslai ir paskatintas efektyvumas bei inovacijos.

3.1.3 ES ir valstybės narės yra parengusios tam tikrų priemonių, kaip kad aplinkosaugos mokesčių reforma, žalingų subsidijų laipsniškas panaikinimas, prekyba apyvartiniais taršos leidimais, atsinaujinančiosios energijos skatinimas ir žalieji viešieji pirkimai. Turimos priemonės iš esmės yra tinkamos. Problema yra jų įgyvendinimas teisės aktais, tinkamas jų taikymas, kontrolė ir vykdymo užtikrinimas, o tam būtina užtikrinti piliečių paramą. Jeigu ši grandinė nėra pakankamai išvystyta, kyla reali rizika, kad priemonės deramai neveiks ir jos neduos lauktų rezultatų, o papildomos išlaidos atiteks namų ūkiams ir pramonei. Dėl šio nenuoseklumo energijos sąnaudų skirtumai tarp valstybių narių yra stulbinantys.

3.1.4 Jeigu ES nori pasiekti savo tikslą – sumažinti išmetamą anglies dioksido kiekį, ji turi procesą paspartinti ir palenkti į savo pusę viešąją nuomonę. Reikia paskatinti energijos taupymą ir iškastinio kuro energijos tiekimą pakeisti atsinaujinančiąja energija; tai yra du pagrindiniai perėjimo prie ekologiškos ekonomikos veiksniai. Pereinant nuo anglies prie atsinaujinančiųjų energijos išteklių, turi būti numatyti atsarginiai kuro šaltiniai ir tarpiniai etapai, kurių metu būtų naudojamos, pavyzdžiui, dujos ar branduolinė energija. Tai, kaip valstybės narės taiko turimas priemones, nėra pakankamai stiprus postūmis geresniam rinkos veikimui. Tokia svarbi priemonė kaip aplinkosaugos mokesčiai taikoma nepakankamai plačiu mastu. Kadangi kiekvienos valstybės narės energijos išteklių vartojimo struktūra labai skiriasi priklausomai nuo geografinių sąlygų, klimato, gamtos išteklių ir istorijos, atitinkamai skiriasi ir valstybių narių anglies dioksido mažinimo planai bei jų taikomos rinkos priemonės.

3.1.5 Komiteto nuomone, atsinaujinančiųjų išteklių energija turi būti energijos išteklių vartojimo struktūros dalis ir jai turi būti teikiamas toks prioritetas, kad užtikrintų, jog energetikos politika remia ir ekonomikos vystymąsi, ir perėjimą prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos. Net ir tuo atveju, kai valstybių narių aplinkybės yra skirtingos, EESRK nekantriai laukia, kad transeuropiniai elektros energijos tinklai būtų kuo greičiau baigti kurti. Šios jungtys kiekvieną nacionalinę strategiją gali papildyti vertingais papildomais ištekliais.

3.1.6 Aplinkos politika turėtų būti glaudžiai susieta su kitomis politikos sritimis. Decentralizuotai gaminant elektros energiją kaimo vietovėse gali būti sukurta daug papildomų darbo vietų. Aplinkos politiką susiejus su regionine politika ir sutelkus joms skirtas lėšas, gyvenimo kokybė kaimo vietovėse gali gerokai pagerėti.

⁽⁷⁾ Komunikatas „Energijos kainos ir išlaidos Europoje“, COM(2014) 21 final.

⁽⁸⁾ Žalioji knyga dėl rinkos priemonių, taikomų aplinkosaugos ir susijusiais politikos tikslais, COM(2007) 140 final.

3.2 Aplinkosaugos mokesčiai

3.2.1 Pagrindinis tokių mokesčių tikslas – laikantis principo „teršėjas moka“ nustatyti kainą už aplinką teršiančią ekonominę veiklą siekiant parodyti tikras gamybos ir vartojimo sąnaudas, kurios neatsispindi rinkos kainose. Pavyzdžiui, taip yra Lenkijoje: teršiančios įmonės privalo mokėti į Valstybinį aplinkos apsaugos ir vandens valdymo fondą, o iš šio fondo mokamos paskatos už tvarumo programų įgyvendinimą. Teisė apmokestinti tiesioginiais ir netiesioginiais mokesčiais ES priklauso valstybių narių kompetencijai. Tik keletas valstybių narių taiko specialius aplinkosaugos mokesčius; yra keletas gerų pavyzdžių (Suomija, Švedija, Danija, Nyderlandai, Vokietija, Jungtinė Karalystė, Slovėnija ir Estija). Mokesčių dydis skiriasi valstybėse narėse; manoma, kad bendra suma sudaro daugiau kaip 25 mlrd. EUR per metus⁽⁹⁾.

3.2.2 Nors aplinkosaugos mokesčiai kai kuriose valstybėse narėse taikomi sėkmingai, aplinkosaugos mokesčių reforma neišnaudoja viso savo potencialo ir iš esmės nepakeitė fiskalinės politikos. Reikėtų pabrėžti, kad aplinkosaugos mokesčių reforma suteikia milžiniškų galimybių, visų pirma tai viena priemonių vėl padidinti užimtumo lygį. Jeigu Europos Komisijos narės Connie Hedegaard šūkis „Apmokestinkite ne tai, ką uždirbate, o tai, ką sudeginate“ (angl. *Tax what you burn, not what you earn*) bus įgyvendintas praktiškai, o darbo jėgai tenkančią mokesčių našta bus perkelta išteklių naudojimui, sumažės darbdavių darbo jėgos išlaidos ir bus sudarytos palankesnės sąlygos naujų darbo vietų kūrimui ir ne tik „žaliosiose nišose“, bet ir daugelyje kitų ekonomikos sektorių. Aplinkosaugos mokesčių reforma turėtų būti kertinis būtinis bendros viešųjų finansų restruktūrizacijos, kurios tikslas – fiskalinis konsolidavimas, akmuo. Suprantama, tokia reforma neturi padidinti bendros mokesčių naštos, ji turėtų būti ekonomiškai efektyvi ir ekologiniu požiūriu veiksminga. Reikėtų vengti, kad energijos išlaidos padidėtų daugiau nei sutaupyta išlaidų padidinus efektyvumą.

3.2.3 Aplinkosaugos mokesčių reforma taip pat gali padėti sumažinti fiskalinius deficitus. Aplinkosaugos mokesčiai gali prisidėti prie fiskalinio konsolidavimo, kadangi daro mažesnę neigiamą poveikį ekonomikos augimui ir užimtumui negu kiti tiesioginiai ar netiesioginiai mokesčiai, kaip, pavyzdžiui, pajamų mokestis ar PVM⁽¹⁰⁾. Komisija Metinėje augimo apžvalgoje ir Europos semestre turėtų skirti daugiau dėmesio aplinkosaugos mokesčių reformų naudai.

3.3 Laipsniškas aplinkai kenksmingų subsidijų panaikinimas

3.3.1 ES siekia iki 2020 m. laipsniškai panaikinti aplinkai kenksmingas subsidijas⁽¹¹⁾. Komisija tai žadėjo 2006 m. ir 2009 m. Be to, 2009 m. G20 aukščiausiojo lygio susitikime buvo nutarta pradėti laipsniškai panaikinti netausų vartojimą skatinančias neveiksmingas subsidijas iškastiniam kurui. Šis įsipareigojimas įtrauktas ir į Azijos ir Ramiojo vandenyno šalių ekonominio bendradarbiavimo forumo bei Rio+20 konferencijos išvadas. Nepaisant visų pažadų, iki šiol padaryta nepakankamai.

3.3.2 Žvelgiant pasauliniu mastu – EPBO parengė keletą ataskaitų dėl subsidijų aplinkai kenksmingai veiklai valstybėse narėse: tiesioginė parama iš biudžeto ir mokesčių lengvatos iškastiniam kurui iš viso sudaro 55–90 mlrd. JAV dolerių per metus⁽¹²⁾. Tarptautinės energetikos agentūros skaičiavimais, subsidijos iškastiniam kurui visame pasaulyje siekia 523 mlrd. JAV dolerių. Agentūra šias subsidijas vadina „valstybės prieš numeris vienas“⁽¹³⁾. Pasaulio banko duomenimis kasmetinės subsidijos iškastiniam kurui visame pasaulyje siekia 775 mlrd. JAV dolerių per metus. Jeigu politika nesikeis, subsidijos iškastiniam kurui per keletą metų pasieks neregėtą dydį ir sukels daugybę papildomų rūpesčių. Laipsniškas subsidijų panaikinimas iki 2020 m. iš esmės sumažins energijos paklausą ir 1,7 gigatonos sumažins išmetamą CO₂ kiekį, kartu sukaups vyriausybėms papildomų pajamų.

⁽⁹⁾ Europos aplinkos politikos institutas *Reforming environmental taxes and harmful subsidies: challenges and opportunities* („Aplinkos mokesčių ir aplinkai žalingų subsidijų reforma: iššūkiai ir galimybės“), p. 6.

⁽¹⁰⁾ *Vivid Economics, Carbon taxation and fiscal consolidation: the potential of carbon pricing to reduce Europe's fiscal deficits* („Anglies dioksido apmokestinimas ir fiskalinis konsolidavimas: anglies dioksido apmokestinimo potencialas siekiant sumažinti Europos fiskalinius deficitus“), Europos klimato fondų ir GREEN BUDGET EUROPE parengta ataskaita, 2012 m. gegužės mėn.

⁽¹¹⁾ 2013 m. lapkričio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 1386/2013/EB dėl bendrosios Sąjungos aplinkosaugos veiksmų programos iki 2020 m.

⁽¹²⁾ EPBO, *Fossil fuel subsidies: billions up in smoke?* („Iškastinio kuro subsidijos: milijardai vėjais?“), 2013 m.

⁽¹³⁾ Europos vėjo energijos asociacijos pranešimas spaudai, 2013 m. vasario 4 d.

3.3.3 Iki šiol nepateikta išsamių duomenų dėl subsidijų iškastiniam kurui ES valstybėse narėse; įvairių šaltinių pateikiami skaičiai skiriasi. Bendras vaizdas toks, kad iškastiniam kurui skiriamos didelės subsidijos. ES lygmeniu iškastiniam kurui kasmet skiriama beveik 68,8 mlrd. EUR subsidijų, iš kurių 26 mlrd. EUR sudaro tiesioginės subsidijos, o beveik 42,8 mlrd. EUR, kompensuodamos neigiamą poveikį visuomenei ir sveikatai, sumoka valstybės narės ir gyventojai⁽¹⁴⁾. Aplinkai kenksmingos subsidijos buvo įvestos ne tam, kad būtų sąmoningai kenkiama sveikatai ar aplinkai ir buvo siekiama kitų tikslų – tiekti pigią energiją iš vietinių šaltinių arba kurti darbo vietas. EESRK primygtinai ragina valstybes nares pagalvoti, ar jos vis dar nori remti šių tikslų įgyvendinimą, ir jeigu taip – kaip galima tai padaryti nekenkiant aplinkai. Reikėtų pradėti nuo ES subsidijų sąrašo, kuris leistų susidaryti išsamesnį vaizdą apie esamą padėtį.

3.3.4 Be tiesioginių subsidijų iš valstybių biudžetų ir sveikatos priežiūros išorės sąnaudų, taip pat reikia atsižvelgti į kitas deginant iškastinį kurą susidarancias sąnaudas dėl neigiamo poveikio aplinkai, pavyzdžiui, papildomas išlaidas dėl žalos aplinkai ir dėl klimato atšilimo kilusių didelių audrų bei potvynių. Šios išorės sąnaudos susidaro netinkamai taikant principą „teršėjas moka“. Vokietijos federalinės aplinkos agentūros duomenimis anglies dioksido išskyrimo išorės sąnaudos aplinkosaugai sudaro 80 EUR už toną CO₂⁽¹⁵⁾ – tai sudaro papildomą 290 mlrd. EUR našą, jeigu deginant kurą išmetama 3,652 mlrd. tonų CO₂⁽¹⁶⁾. Atominėms elektrinėms ES skiriama 35 mlrd. EUR subsidijų, neįskaitant avarijų rizikos ir atliekų šalinimo sąnaudų. Atsinaujinančiajai energijai kasmet skiriama 30 mlrd. EUR tiesioginių subsidijų.

3.3.5 Nepaisant šių skirtumų, atsinaujinančiosios energijos technologijos vystosi sparčiai; atsinaujinančiosios energijos kaina pastaraisiais metais smarkiai sumažėjo (saulės baterijų plokščių kaina nukrito 85 proc.), o sektoriuje sukurta daugybė darbo vietų, o iškastinės energijos kaina vis tiek išlieka aukšta. 2013 m. spalio mėn. energetikos sektoriaus suinteresuotieji subjektai paragino nutraukti subsidijas atsinaujinančiajai energijai ir padidinti subsidijas branduolinei energijai. Jeigu taip įvyktų, atsinaujinančioji energija negalės konkuruoti su kitos energijos tiekimo sistemomis, kadangi nėra sudarytos vienodos konkurencijos sąlygos.

3.3.6 Ne visos subsidijos yra žalingos. Tada, kada reikia kurti naujas technologijas, kurios paremtų tvaresnę ateities ekonomiką, būna naudinga subsidijuoti pradinius mokslinius tyrimus, technologinę plėtrą ir infrastruktūrą, kol naujosios technologijos pačios neištvirtina rinkoje. Tokia parama labai svarbi ankstyvuosiuose atsinaujinančiųjų energijos išteklių vystymo etapuose ir ją reikės teikti tol, kol šie ištekliai netaps konkurencingais energijos šaltiniais.

3.3.7 Remiantis Tausiai išteklius naudojančios Europos veiksmų planu, valstybės narės turėtų, taikydamos nustatytą metodiką, iki 2012 m. įvardyti labiausiai aplinkai kenkiančias subsidijas ir parengti planus bei tvarkaraščius ir teikti apie tai ataskaitas pagal nacionalines reformų programas. Iki šiol nepasiekta patenkinamos pažangos. Aplinkos generalinio direktoratas 2012 m. parengė Europos Sąjungoje teikiamų aplinkai žalingų subsidijų ir kitokių dotacijų apžvalgą⁽¹⁷⁾ ir pasiūlė veiksmų planą šių subsidijų peržiūrai. Komisija turėtų apsarstyti šią priemonę per šį Europos semestrą.

3.4 Apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema

3.4.1 ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema yra pagrindinė Europos ekonominė priemonė, paremta didžiausio leidžiamo išmetamųjų teršalų kiekio nustatymo ir prekybos principu ir skirta mažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį. Sistema norima labai paskatinti įmones investuoti į šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo prevenciją, suteikiant joms lankstumo tai daryti kuo veiksmingesniu būdu.

⁽¹⁴⁾ Duomenys apie tiesioginių subsidijų dydžius – iš EPBO, *Inventory of Estimated Budgetary Support and Tax Expenditures for Fossil Fuels* („Informacija apie planuojamą biudžeto paramą ir mokesčių išlaidas iškastiniam kurui“), 2013 m., ir iš Aplinkos tyrimų instituto IVM, *Budgetary support and tax expenditures for fossil fuels: an inventory for six non-OECD EU countries* („Biudžeto parama ir mokesčių išlaidos iškastiniam kurui: informacija apie padėtį šešiose EPBO nepriklausančiose ES valstybėse narėse“), 2013 m.; duomenys apie poveikį sveikatai – iš Sveikatos ir aplinkos aljanso (HEAL) ataskaitos *The unpaid health bill – how coal power plants make us sick* („Nepamokėta sveikatos sąskaita – kaip mums kenkia anglimi kūrenamos elektrinės“), 2013 m.; taip pat žr. 2013 m. spalio 14 d. straipsnį *Süddeutsche Zeitung* <http://www.sueddeutsche.de/wirtschaft/foerderung-der-energiebranche-oettinger-schoent-subventionsbericht-1.1793957>

⁽¹⁵⁾ Federalinė aplinkos agentūra, *Schätzung der Umweltkosten in den Bereichen Energie und Verkehr*, 2012 m.

⁽¹⁶⁾ Šaltinis: „ES energetikos skaičiai“ – 2013 m. statistikos knygelė.

⁽¹⁷⁾ Europos aplinkos politikos institutas, *Study supporting the phasing-out of environmental harmful subsidies* („Laisniško aplinkai kenksmingų subsidijų atsisakymo tyrimas“), 2012 m. spalio mėn.

3.4.2 ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema šiuo metu susiduria su pasiūlos ir paklausos disbalanso problema, todėl atsirado tokia kaina, kuri yra nepakankama paskata būtinoms finansinėms investicijoms į mažo anglies dioksido kiekio technologijas. Per didelę apyvartinių taršos leidimų pasiūla didžia dalimi yra nenumatytos sunkios ekonomikos krizės ir didelio tarptautinių kreditų naudojimo rezultatas. Būtina skubiai atlikti struktūrinę apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos reformą, kad ši sistema iš tiesų skatintų investuoti į mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomiką. Apyvartinių taršos leidimų perteklius turi būti pašalintas iš rinkos, o likusi dalis turi būti susieta su būsimais išmetamo CO₂ kiekio mažinimo tikslais, kuriuos reikės įgyvendinti ES siekiant 2050 m. pereiti prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos. Įgyvendinant šią reformą taip pat reikėtų atsižvelgti į technologines galimybes ir pramonės ekonominę gyvybingumą bei kruopščiai apsvarstyti būsimų nenumatytų padarinių tikimybę.

3.5 Anglies dioksido kainų sureguliojimas pasienyje

3.5.1 Turi būti imtasi tolesnių veiksmų „anglies nutekėjimo“ problemai spręsti, pavyzdžiui, diegti anglies dioksido kainų sureguliojimo pasienyje sistemą siekiant sumažinti išmetamą CO₂ kiekį, tačiau kartu užtikrinant vienodas sąlygas. Taikant šią sistemą importuojamų prekių kaina pasienyje išaugs atsižvelgiant į nustatytą dėl šių prekių išmetamų teršalų kiekį. Neseniai atlikto tyrimo⁽¹⁸⁾ modeliai rodo, kad anglies dioksido kainų sureguliojimas pasienyje gali padėti iš esmės sumažinti anglies dioksido nutekėjimą atitinkamuose sektoriuose.

3.5.2 Vis dėlto anglies dioksido kainų sureguliojimo pasienyje sistemoms (dabartine aptariama forma) nepritaria kai kurios pagrindinės Europos prekybos partnerės. Šį klausimą reikėtų suderinti su PPO. Pagal sutartį leidžiama aptarti tokius „ne prekybos“ klausimus. Tačiau tai, kad sunku tai padaryti neesant pasaulinio susitarimo dėl anglies dioksido kainos, reikėtų tinkamai įvertinti. Nerimą būtų galima išsklaidyti patobulinus šią sistemą. Išvada yra ta, kad anglies dioksido kainų sureguliojimas pasienyje yra ne antidempingo priemonė, o indėlis į pasaulinę tvarią klimato politiką, jeigu tik sistema bus gerai parengta.

3.6 Tvariosios energetikos skatinimas

3.6.1 Atsinaujinančiųjų išteklių energijos skatinimas yra vienas svarbiausių perėjimo prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos aspektų; rinkos priemonės šioje srityje gali būti svarbios. Už šių priemonių įdiegimą atsakingos pačios valstybės narės; kai kurios šalys jau taiko įvairias priemones norėdamos subsidijuoti elektros energijos gamybą iš atsinaujinančiųjų išteklių – teikia paramą investicijoms ir paramą veiklai, įskaitant kainodaros sistemą, garantuojančią grąžą. Patirtis daugelyje valstybių narių rodo, kad ši sistema veiksmingiausiai paskatino gaminti didžiausią atsinaujinančiosios energijos kiekį, dažnai užtikrindama garantuotą ir didelę investicijų grąžos normą.

3.6.2 Tačiau svarbu, kad žaliosios energijos supirkimo tarifai, skatinantys atsinaujinančiosios energijos formų diegimą, neturėtų būti finansuojami vien didinant energijos kainas apskritai, nes tokiu atveju kils visuomenės nepasitenkinimas šiuo tarifu ir pačiais atsinaujinančiais energijos ištekliais. Nelaimė, tai įvyko daugelyje vietų ir nepasitenkinimas labai realus. Reikia skubiai imtis taisomųjų veiksmų, kad būtų užtikrinta piliečių parama žaliajai revoliucijai.

3.6.3 Iš tiesų valstybės narės taiko skirtingas paramos schemas ir tai lemia Europos energetikos rinkos susiskaidymą. Komitetas rekomenduoja taikyti rinkos priemones, sudarančias palankesnes sąlygas nacionalinių schemų integravimui į Europos energetikos rinką. Naudojant bendradarbiavimo mechanizmus, kaip apibrėžta 2009 m. Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvoje, taip pat labai svarbu daugiau naudotis ES sinergija elektros energijos rinkoje⁽¹⁹⁾.

3.7 Rinkos priemonės automobilių sektoriuje

3.7.1 Apskritai, automobilių sektorius yra puikus pavyzdys, kaip galima sėkmingai taikyti rinką pagrįstas priemones. Pereinamojo laikotarpio tikslas – sumažinti ir galiausiai visiškai atsisakyti naudoti angliavandenilio kurą šiame sektoriuje. Strategiją sudaro keturios sudedamosios dalys: reguliavimas, technologijos, infrastruktūra ir rinkos priemonės. Reguliavimas yra skirtas padidinti kuro naudojimo efektyvumą ir sumažinti išmetamą teršalų kiekį iš automobilių su vidaus degimo varikliais. Technologijos leidžia laikytis angliavandenilius reguliuojančių teisės aktų ir kurti elektra varomas transporto priemones. Kadangi elektra varomas transporto priemonės tampa vis populiareesnės, prireiks infrastruktūros, susijusios su įkrovimo punktais (su matavimo sistemomis), akumuliatorių pakeitimu ir kt., padidinti angliavandenilio tiekimo infrastruktūros objektų skaičių ir galiausiai pakeisti dabartinę infrastruktūrą. Reguliavimo sistemai, technologijoms ir infrastruktūrai tobulėjant, rinkos priemonės gali turėti lemiamos reikšmės.

⁽¹⁸⁾ Vivid Economics, *Carbon taxation and fiscal consolidation: the potential of carbon pricing to reduce Europe's fiscal deficits* („Anglies dioksido apmokestinimas ir fiskalinis konsolidavimas: anglies dioksido apmokestinimo potencialas siekiant sumažinti Europos fiskalinius deficitus“), Europos klimato fondai ir GREEN BUDGET EUROPE parengta ataskaita, 2012 m. gegužės mėn.

⁽¹⁹⁾ SWD(2012) 164 final.

3.7.2 Akivaizdžiausias rinkos priemonių taikymo pavyzdys – mokesčių angliavandenilio kurui didinimas. Dėl šios priežasties vidaus degimo variklius turinčių transporto priemonių savininkai persėda į mažesnes, efektyviau degalus naudojančias transporto priemones, naudojasi viešuoju transportu arba važiuoja dviračiais. Vidaus degimo variklius turinčių transporto priemonių apmokestinimas buvo pakoreguotas taip, kad būtų skatinama pirkti ir naudoti efektyviai degalus naudojančias transporto priemones, nustatant mokesčius pagal pirkimo kainas arba metinius mokesčius už transporto priemonės naudojimą. Tokia pačia skirtingų transporto priemonėms taikomų mokesčių sistema taip pat siekiama paskatinti rinktis elektra varomas transporto priemones, nors dar yra daug ir kitokių kliūčių, trukdančių elektra varomoms transporto priemonėms paplsti.

3.8 Žalieji viešieji pirkimai

3.8.1 Sudarydami 16 proc. ES BVP, viešieji pirkimai užima svarbią vietą rinkoje. Todėl žalieji viešieji pirkimai yra reikšminga žaliųjų prekių ir paslaugų propagavimo priemonė. Parengusi tvaraus vartojimo ir gamybos veiksmų planą ir komunikatą dėl žaliųjų viešųjų pirkimų, Komisija pastaraisiais metais daug padirbėjo ties išsamia gairių ir paramos sistema. Remdamasi valstybių narių pasiektų rezultatų vertinimu, Komisija nustatė preliminarų tikslą iki 2010 m. pasiekti, kad pusę visų viešųjų pirkimų sudarytų žalieji pirkimai. Šis tikslas toli gražu nėra pasiektas ir valstybių narių veiksmų planuose jam turėtų būti teikiamas didesnis prioritetas.

3.9 Privataus sektoriaus investicijos

3.9.1 Perėjimas prie tvaresnio energijos gamybos ir vartojimo modelio energetikos ir kituose sektoriuose reiškia, jog reikia iš esmės restruktūrizuoti ekonomiką. To negali pasiekti vienos vyriausybės taikydamos savo politiką. Tam reikia plataus visuomenės pritarimo ir bendradarbiavimo dialogo su visais suinteresuotaisiais subjektais, siekiant konsensuso ir pasiryžimo įgyvendinti būtinus pokyčius. Pagal mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos planą viešasis ir privatus sektoriai keturi ateinančius dešimtmečius kasmet turėtų papildomai investuoti 270 mlrd. EUR. Vieną trečdalį šių investicijų galima finansuoti viešosiomis lėšomis, likusią dalį turi padengti privatus sektorius. Tai ilgalaikės investicijos. Komisijos nuomone, šios investicijos – pagrindinis uždavinys siekiant ES vėl pakreipti pažangios, tvarios ir integracinės ekonomikos link, pavyzdžiui, pasitelkus Europos ilgalaikių investicijų fondus (EIIF) ir Europos infrastruktūros tinklų priemonę (EITP).

3.9.2 Kaip EPBO rekomendavo 2012 m. darbo dokumente aplinkos klausimais, siekiant sudaryti sąlygas investicijoms į mažo anglies dioksido kiekio technologijų ir atsparių klimato kaitos poveikiui infrastruktūrą bei ekologiškai tvarų augimą, vyriausybės turėtų parengti išsamius, strateginius infrastruktūros planus, kruopščiai suderintus su nacionaliniais tikslais klimato kaitos srityje. Komisija tai pat turėtų ieškoti galimybių sukurti tokį investicinį klimatą Europos ilgalaikių investicijų fondams atsižvelgiant į tvarios ateities tikslus. Todėl EITP ir EIIF investavimo prioritetai turėtų derėti su ES tikslais, numatytais mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos ir energetikos veiksmų planuose iki 2050 m., prisitaikymo strategijoje ir aptariamame 2030 m. klimato kaitos ir energetikos dokumentų rinkinyje.

3.9.3 Šie fondai galėtų sudaryti palankesnes sąlygas tokioms investicijoms. Kadangi ilgalaikis finansuotino turto terminas suderintas su institucinių investuotojų išsipareigojimu, šie fondai taip pat gali pritraukti kapitalo rinkos išteklių. Tam būtina, kad šios investicijos būtų patrauklios dėl ribotos rizikos, ypač reguliavimo rizikos, kad būtų pakankamos kapitalo grąžos perspektyva, o projektai, į kuriuos investuojama, būtų finansiškai ir techniškai patikimi.

3.9.4 Labai pageidaujama novatoriškų fondų ir finansinių priemonių kapitalo rinkos ištekliams pritraukti. Vis dėlto bankų sektorius toliau finansuos didelę Europos ekonomikos dalį teikdamas įprastas kredito priemones. Todėl norint ekologizuoti bankų standartus būtina pereiti nuo įprastinių investicijų prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ir klimato kaitai atsparių investicijų privataus finansavimo. Siekiant įgyvendinti klimato kaitos ir energetikos tikslus novatoriškos finansinės priemonės turi padėti sutelkti privačius finansus investicijoms, kurių priešingu atveju nebūtų.

2014 m. kovo 25 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl laisvųjų profesijų vaidmens ir ateities 2020 m. Europos pilietinėje visuomenėje (nuomonė savo iniciatyva)

(2014/C 226/02)

Pranešėjas **Arno METZLER**

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2013 m. vasario 14 d. nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl

Laisvųjų profesijų vaidmens ir ateities 2020 m. Europos pilietinėje visuomenėje

(nuomonė savo iniciatyva) ⁽¹⁾.

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, ... priėmė savo nuomonę.

497-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. kovo 25–26 d. (kovo 25 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 210 narių balsavus už, 8 – prieš ir 11 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Laisvųjų profesijų sugrupavimas, jei bus atliktas visuomeninis suderinimas, ateityje gali būti labai naudingas siekiant kokybiškai vykdyti užduotis socialinių gėrybių srityje, pavyzdžiui, sveikatos priežiūros srityje, teikiant viešąsias paslaugas, užtikrinant piliečių teisių apsaugą ir ekonominę gerovę. Laisvosios profesijos yra kiekvienos demokratiškos visuomenės dalis ir turi didelį užimtumo ir BVP augimo potencialą.

1.2. Kai kuriose ES valstybėse narėse sąvoka „laisvosios profesijos“ nevertinama. Tačiau visoje ES jos yra grupuojamos ir egzistuoja su tuo susijusios visuomeninės problemos ir sprendimai. Kartais pasigirsta skundų, kad nepakankamai užtikrinama priežiūra ir kokybė; tokią padėtį paprastai lemia įgyvendinimo trūkumai, o ne sisteminės klaidos.

1.3. Tiek taisyklėmis grindžiamas reguliavimas, tiek ir principais grindžiamas reguliavimas gali būti optimalus laisvųjų profesijų reguliavimo sprendimas.

1.4. Laisvųjų profesijų atstovų paslaugas apibrėžia paslaugos teikėjo ir paslaugos gavėjo informacijos asimetrija. Paslaugos yra susijusios su egzistenciniais gyvenimo, sveikatos, teisės ar esminiais ekonominiais klausimais. Todėl paslaugos teikėjas turi atitikti ypač aukštus profesinius ir etinius reikalavimus.

1.5. Ne vienoje šalyje tam tikroms profesijoms yra taikomas kainų reguliavimas. Tai gali būti naudinga užtikrinant vartotojų apsaugą. Pirmiausia kainų reguliavimą reikia tinkamai pagrįsti ir nustatyti tokią jo formą, kad tarnautų viešajam interesui, o ne tam tikrai interesų grupei.

1.6. Visose valstybėse narėse profesinės asociacijos ar profesiniai rūmai atstovauja atitinkamos profesijos interesams ir atlieka patariamąją – iš dalies formuojamąją – funkciją valstybei vykdam reguliavimą. Šios organizacijos, nuolat aktyviai bendradarbiaudamos su valdžios institucijomis, gina bendrus piliečių interesus. Administracinių procedūrų supaprastinimas yra vienas iš laisvųjų profesijų atstovų prioritetų, kuriam jie negaili nei finansinių investicijų, nei žmogiškųjų išteklių negaudami jokios kompensacijos iš valstybės biudžeto.

1.7. ES valstybės narės formuoja ir prižiūri savivaldą savo šalyje. Jos turi neleisti kilti prieštaravimams tarp reguliavimo pagrįstumo ir interesų atstovavimo ir užtikrinti, kad būtų patenkinti vartotojų lūkesčiai, susiję su paslaugos teikėjų žiniomis, etika ir savitumu.

1.8. Laisvųjų profesijų indėlis užtikrinant valstybės narės gerą administracinį, politinį ir ekonominį veikimą yra pripažintas nacionaliniu ir Europos lygmeniu, kadangi šios profesijos prisideda prie viešojo administravimo ir paslaugų piliečiams ir vartotojams modernizavimo ir veiksmingumo.

⁽¹⁾ Rengiant nuomonę, EESRK pavedė *Europäischen Zentrum für Freie Berufe der Universität zu Köln* parengti studiją (Laisvųjų profesijų padėtis: jų funkcijos ir svarba Europos pilietinei visuomenei EESC/COMM/05/2013), kuris baigiamas rengti publikacijai.

1.9. Šis sektorius labai svarbus dėl jo teikiamų užimtumo galimybių jaunuoliams, kurie renkasi laisvąsias profesijas ir investuoja į savo žinias. Profesinę kvalifikaciją įgiję asmenys turi laikytis įstatymų ir (arba) kolektyvinių sutarčių savo darbuotojų, su kuriais juos sieja darbo santykiai, ir jaunuolių, kuriems jie teikia profesinį mokymą, stažuotes ir specializacijos kursus, atžvilgiu.

2. Nuo laisvųjų menų iki žiniomis apsišarvavusių paslaugų teikėjų

2.1. „Laisvųjų profesijų“ sąvokos ištakų reikia ieškoti sąvokoje „laisvieji menai“ („artes liberales“), kuri Antikos laikais apibūdino mokytojo, advokato, statybos meistro, architekto arba inžinieriaus bei gydytojo veiklą. Laisvieji menai buvo laisvųjų piliečių ir kilmingųjų privilegija.

2.2. Nuo 19-ojo amžiaus laisvoji profesija jau nebebūdavo apibrėžiama pagal tai, ar asmuo gimęs laisvėje, o pagal tai, kokia jo veikla.

2.3. Iki 19-ojo amžiaus pradžios tam tikras laisvąsias profesijas su valstybe siejo ypač glaudūs ryšiai. Tai kliudė nepriklausomai vykdyti užduotis ir todėl visuomenė jas ne itin vertino. Visų pirma su tuo susidūrė advokatai, kuriuos iš dalies skirdavo ir perkeldavo teismai. Netgi už tarnybinę priežiūrą ir drausminę valdžią iš dalies buvo atsakingi teismai.

2.4. 19-ame amžiuje įvairiose ES šalyse veikiant liberalizmui susiformavo laisvųjų profesijų luomo suvokimas ir nuosavos, nuo valstybės nepriklausomos profesinės organizacijos. Taip advokatūra išsilaisvino iš valstybės poveikio. Akademinių išsilavinimą turintiems gydytojams taip pat pavyko tam tikru mastu „pasprukti“ iš valstybės reguliavimo ir kontrolės zonos.

2.5. Profesinės veiklos leidimo išdavimo, profesinių nuostatų ir profesinės veiklos priežiūros užduotis dažnai perimdavo profesinės organizacijos. Vėliau taisyklių nustatymą perėmė savivaldos organizacijos arba profesiniai rūmai.

2.6. Dabartinės laisvosios profesijos sąvokos apibrėžtis yra sociologinė.

2.7. Laisvosioms profesijoms būdinga: kokybiškų nematerialiųjų paslaugų, visų pirma intelektualinio pobūdžio, teikimas remiantis kokybišku (akademiiniu) išsilavinimu, viešojo intereso paslaugos, profesiniu ir ekonominiu požiūriu nepriklausomas užduočių atlikimas, savarankiškas ir individualus paslaugų teikimas, ypatingi, pasitikėjimu grindžiami užsakovo ir rangovo santykiai, pastangos optimaliai pasirūpinti užsakovu, o ne siekti maksimalaus pelno, taip pat įpareigojimas laikytis tikslų ir griežtų profesinei veiklai taikomų ir profesinės etikos taisyklių.

2.8. Veikla, neturinti tam tikrų požymių, taip pat gali būti laikoma laisvosios profesijos veikla, jei jai yra būdingos esminės savybės. Taigi veiklą priskirti laisvosioms profesijoms daugelyje valstybių galima ir tuo atveju, kai šias paslaugas teikia įdarbintas asmuo, tačiau turi būti išsaugota profesinė nepriklausomybė. EESRK konstatuoja, kad laisvosios profesijos ir jų veiklą reguliuojančios organizacijos ar asociacijos Europos liberalioje sistemoje tapo labai įvairios. Naujoms laisvosioms profesijoms, pavyzdžiui, psichologo, socialinio darbuotojo, mokesčių konsultanto, konsultanto finansinių sunkumų klausimais, matininko ar tarpininko, kurios ne visose šalyse pripažįstamos kaip laisvosios profesijos, reikia visa apimančio požiūrio.

2.9. Laisvosios profesijos sąvoka valstybėse narėse skirtingai aiškinama, kai kurios šios sąvokos neturi. Kai kuriose valstybėse narėse joms priskiriamas tik laisvųjų profesijų branduolys: sveikatos priežiūros profesijos, konsultacinės profesijos, pavyzdžiui, advokatai, mokesčių konsultantai, įdarbinimo konsultantai ir auditoriai, inžinieriai ir architektai. Be to, kai kuriose valstybėse narėse laisvosioms profesijoms priskiriama ir meninė veikla.

2.10. Tik visos valstybės narės kartu gali užkirsti kelią piktnaudžiavimui esminiu laisvųjų profesijų skiriamuoju požymiu – paslaugos teikėjo ir gavėjo informacijos asimetrija. Laisvųjų profesijų atstovų siūlomos paslaugos yra kompleksinės ir reikalauja daug dalykinių žinių. Todėl paslaugų gavėjas, rinkdamasis paslaugos teikėją ar gavęs paslaugą, neturi pakankamai informacijos, profesinių žinių ir patirties, kad įvertintų siūlomos paslaugos kokybę.

2.11. Dėl šios priežasties laisvosios profesijos yra grindžiamos pasitikėjimu. Dėl informacijos asimetrijos paslaugos gavėjas turi pasitikėti, kad paslaugos teikėjas nepasinaudos šiuo informacijos trūkumu ir suteiks jo poreikius atitinkančią ir kiek galima geresnę paslaugą. Taigi, paslaugos gavėjas paslaugą užsako duodamas pasitikėjimo avansą. Būtiniausi profesiniai standartai ir profesinės etikos gairių laikymasis yra tinkamos priemonės apsaugoti paslaugos gavėjo pasitikėjimą.

3. Reguliavimas ir jo tikslai

3.1. Valstybės narės laisvosioms profesijoms reguliuoti iš esmės taiko du skirtingus reguliavimo metodus: vadinamąjį principais grindžiamą reguliavimo metodą (angl. *principles-based regulation*) ir deskriptyvų bei preskriptyvų reguliavimo metodą (angl. *rules-based regulation*, taisyklėmis grindžiamas reguliavimas).

3.2. Laisvųjų profesijų reguliavimu apibendrinamos moralinės profesinės veiklos sąlygos ir profesinės etikos normos. Jos atspindi laisvųjų profesijų socialinę atsakomybę. Profesinės etikos normų visuma vadinama deontologija.

3.3. Principais grindžiamam reguliavimui būdingas abstrakčių profesinės teisės principų, kurie konkrečiu atveju turi būti išplėtoti (angl. *outcomes-based regulation*, rezultatais grindžiamas reguliavimas), parengimas. Vis dėlto tai, koku būdu asmuo, kuriam šios normos taikomos, konkrečiu atveju pasieks nustatytus tikslus, paliekama jo nuožiūrai. Ir priešingai – taisyklėmis grindžiamas reguliavimas yra kazuistinio pobūdžio.

3.4. Abu reguliavimo metodai turi ir privalumų, ir trūkumų. Tačiau jie atitinka esminį visuomeninės svarbos principą gauti nepriklausomą konsultaciją ir paramą. Laikui bėgant problemos ir jų sprendimai gali keistis, todėl taisykles reikėtų keisti arba nustatyti naujas.

3.5. ES turėtų periodiškai peržiūrėti taisykles – nacionaliniu lygmeniu jas taip pat reikėtų peržiūrėti. Be to, būtų galima „išlaisvinti“ senas laisvasias profesijas (pavyzdžiui, statybų sektoriuje) ir prireikus nustatyti naujas taisykles atsižvelgiant į naujas laisvasias profesijas (pavyzdžiui, informacijos rinkimo arba finansinės veiklos srityje).

4. Ekonominiai aspektai

4.1. Laisvosios profesijos svariai prisideda kuriant ir išsaugant svarbią socialinę infrastruktūrą. Beveik kas šeštas savarankiškai dirbantis asmuo dirba sektoriuje, kuriame vyrauja laisvosios profesijos, ir šis skaičius auga. Tai pasakytina ir apie kas šeštą samdomąjį darbuotoją.

4.2. Stebėjimo laikotarpiu nuo 2008 iki 2012 m. laisvųjų profesijų sektoriuje išaugo savarankiškai dirbančių moterų skaičius ir procentinė dalis. Ši apie 45 % siekianti dalis gerokai viršija savarankiškai dirbančių moterų dalį ekonomikoje (31,1 %).

4.3. Ekonomikos sektorių, kuriose vyrauja laisvosios profesijos, indėlis į bendrą pridėtinę vertę yra daugiau nei vienas euras iš dešimties. Kriziniais 2009 m. pridėtinė vertė ekonomikos sektoriuose, kuriuose vyrauja laisvosios profesijos, sumažėjo ne taip stipriai kaip visuose ES ekonomikos sektoriuose; ES duomenys: po 600 000 įmonių „įmonių konsultavimas“ ir „inžinerijos veikla“, 550 000 įmonių „teisinės konsultacijos“ ir „auditas“, 315 000 įmonių „architektūrinė veikla“ ir 270 000 įmonių „reklama ir rinkos tyrimas“.

4.4. Atsižvelgiant į šio sektoriaus augimo potencialą ir jame sukurtų darbo vietų (dauguma jų – saugios ir kvalifikuotos) dalį, laisvųjų profesijų atstovų vykdomą veiklą reikėtų pripažinti verslu ir ją skatinti. EESRK džiaugiasi, kad Komisija pripažino laisvųjų profesijų atstovus verslininkais ir nori remti šį sektorių, visų pirma vykdydama MVĮ vystymą ir konkurencingumą skatinančias programas. Laikantis šio požiūrio svarbu išanalizuoti ir įvertinti laisvųjų profesijų veiklos struktūrų sąlygas, kaip, be kita ko, numatyta Direktyvoje dėl paslaugų vidaus rinkoje. Laisvosios profesijos gali būti plėtojamoms tik kuriant individualias įmones ar vykdamas individualią veiklą. Jos turi atsiriboti nuo fiktyvios savarankiškos veiklos problemos.

5. Etika ir pinigai

5.1. Visose valstybėse narėse viešasis interesas yra neatskiriama laisvųjų profesijų dalis. Sveikatos priežiūros ir psichologinės bei socialinės srities specialistai palaiko visų gyventojų sveikatos užtikrinimo infrastruktūrą. Teisės ir mokesčių konsultantų profesijos demokratiškoje teisinėje valstybėje yra teisės į laisvę dalis. Be to, kartu su auditorių profesija jos užtikrina sklandžią ekonominių procesų eigą. Taigi, šios profesijos tiesiogiai siejasi su pagrindinėmis teisėmis.

5.2. Kadangi laisvosioms profesijoms yra svarbus viešasis interesas, joms tenka ir ypatinga etinė atsakomybė. Teisės ir mokesčių konsultantai bei auditoriai tarnauja teisinei valstybei ir kartu saugo savo klientų finansinius interesus. Socialiniai darbuotojai ir psichologai padeda kurti įtraukią ir tarpusavio santykių, psichologiniu ir socialiniu požiūriu daug stabilesnę aplinką Europos piliečiams. Architektai ir inžinieriai saugo bendruomenę nuo pavojų, kuriuos gali kelti statiniai ir techniniai įrenginiai, skatina visuomenės inovacinius gebėjimus ir gerina žmonių gyvenimo kokybę vystydami infrastruktūrinius įrenginius ir kurdami technines naujoves. Meninės profesijos puoselėja ir formuoja kultūrą. Pirmiau aprašyta informacijos asimetrija taip pat reikalauja kokybiško išsilavinimo ir ypač aukštų etinių reikalavimų.

5.3. Ypatingas laisvųjų profesijų viešasis interesas ir su juo susijusios privalomos paslaugų teikimo sąlygos turi būti apsaugotos nustatant privalomas profesines taisykles ir sudarant visuotinai pripažintų etinių elgesio normų rinkinį, skirtą kiekvienai profesijai. Todėl jau visose valstybėse narėse užtikrinamas būtiniausias reguliavimo lygis. EESRK rekomenduoja visoms laisvųjų profesijų organizacijoms ir asociacijoms parengti elgesio ir etikos kodeksus bei įsteigti struktūruotas įvairių profesijų etikos komisijas.

5.4. Kol dar nėra profesinės etikos kodeksų, profesijas atstovaujantys organai savo valstybei narei turėtų parengti tokius kodeksus kaip neprivalomas profesines gaires. Be to, atitinkami profesiniai rūmai ir profesinės asociacijos turėtų parengti Europos etikos kodeksus siekiant visoje Europoje nustatyti ir užtikrinti aukštus laisvųjų profesijų paslaugų reikalavimus. Rengti elgesio kodeksus skatina ir Paslaugų direktyvos ⁽²⁾ 37 straipsnis. Laisvųjų profesijų paslaugų svarba klientams ir ypatingas paslaugos gavėjo pasitikėjimas paslaugos teikėju reiškia, kad ypač svarbus yra paslaugos asmeniškumas.

5.5. Dėl asmeninių, pasitikėjimu grindžiamų paslaugos gavėjo ir teikėjo santykių, taip pat dėl susijusių labai asmeninių teisių vertybių ypač svarbus yra įstatymo numatytas paslapties saugojimas, teisė atsisakyti duoti parodymus ir draudimas paslaugos teikėjui ir jo darbuotojams duoti parodymus. Tai yra laisvos teisinės valstybės skiriamieji požymiai.

5.6. Laisvųjų profesijų paslaugos pagrindinėse viešojo intereso srityse, pavyzdžiui, sveikatos priežiūros, socialinės ir psichologo paslaugos, farmacinės paslaugos ir teisinės konsultacijos turi būti teikiamos visur, net ir kaimiškuose regionuose.

5.7. Minėti laisvųjų profesijų paslaugoms taikomi reikalavimai akivaizdžiai rodo, kad jų tikslus galima pasiekti tik laisvosios profesijos atstovui sąmoningai atsakius didinti asmeninį pelną.

5.8. Todėl tolesnis laisvųjų profesijų teisės plėtojimas negali būti orientuotas tik į ekonominius aspektus. Bet kokio reguliavimo tikslas turi būti užtikrinti, kad paslaugos būtų teikiamos plačiu mastu, kompetentingai ir būtų patenkinami aukščiausi kokybės reikalavimai. Visada reikia įsitikinti, ar esamas reguliavimas yra tinkamas minėtiems tikslams, o gal jis iš tikrųjų tarnauja visai kitiems interesams.

6. Dabartiniai ir būsiami laisvųjų profesijų ir jų profilio reikalavimai

6.1. Reikėtų nustatyti bendrą Europos laisvosios profesijos apibrėžtį. Turėtų būti apibrėžiami tik bendrieji laisvosios profesijos požymiai ir įvardytos laisvųjų profesijų kategorijos. Apibrėžtis negali kliudyti atsirasti naujoms laisvosioms profesijoms. Pavyzdžiu galėtų būti Laisvųjų profesijų chartijos projektas, kurį parengė įvairios Europos profesinės organizacijos vadovaujant Europos odontologų tarybai.

⁽²⁾ 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/123/EB dėl paslaugų vidaus rinkoje, OL L 376, p. 36.

6.2. Papildant nacionalinių tarpškinių organizacijų ir Europos lygiu profesijoms atstovaujančių organizacijų veiklą, kiekvienoje valstybėje narėje atitinkamai laisvajai profesijai turėtų būti įsteigta profesinė organizacija, kuri apibendrintų, paskelbtų ir plėtotų profesinės etikos principus, jeigu šios užduoties dar nevykdo profesinės asociacijos. Tokia organizacija taip pat turėtų būti atsakinga už tai, kad atitinkamos profesijos atstovai laikytųsi profesinės etikos principų.

6.3. Aukštus etinius reikalavimus, kurie keliami laisvųjų profesijų paslaugoms, ir ateityje reikėtų užtikrinti konkrečiomis gairėmis ir aiškiai apibrėžtais etiniais principais. Šiuo tikslu būtų galima taikyti sunormintas ir įgyvendinamas profesinės veiklos taisykles bei profesinės etikos elgesio kodeksus. Dėl to vartotojų pasitikėjimas tik didėja.

6.4. Reikia ne tik užtikrinti, kad laisvųjų profesijų paslaugų teikimui būtų taikomi profesiniai ir etiniai reikalavimai, bet ir išsaugoti bei stiprinti laisvųjų profesijų konkurencingumą ir inovacinius gebėjimus. Dabartinis jų uždavinys – gebėti prisitaikyti prie skirtingų nacionalinių teisės aktų ir pajėgti konkuruoti su kolegomis iš kitų ES šalių vis labiau integruotoje vidaus rinkoje.

6.5. Profesinės veiklos taisyklės turi derėti su Europos pagrindinėmis teisėmis, visų pirma laisve teikti paslaugas, įsisteigimo laisve ir judėjimo laisve. Todėl profesinės veiklos taisyklės turi būti nediskriminuojančios, būtina tarnauti bendram interesui ir būti proporcingos. Be to, jos turi būti suderintos su atitinkama nacionaline teise. Tuo siekiama tam tikrą veiklą susieti su specialia kvalifikacija.

6.6. Teikiant laisvųjų profesijų paslaugas dažnai kyla ypatingas pavojus paslaugos gavėjo itin asmeninėms teisinėms vertybėms. Atsižvelgiant į šį potencialų pavojų būtina reglamentuoti galimybes užsiimti tam tikra profesine veikla ir nustatyti aukštus reikalavimus profesinės veiklos leidimui gauti. Tai pasakytina ne tik apie išsilavinimą, bet ir apie tokias asmenines savybes kaip gera reputacija, sveikatos patikrinimas arba atsakymas tuo pat metu užsiimti kita nesuderinama veikla. ES lygmeniu į šį reikalavimą tinkamai atsižvelgiama Profesinių kvalifikacijų direktyvoje⁽³⁾, taip pat specialiomis nuostatomis, pavyzdžiui, Gydytojų ir odontologų direktyvomis ir Advokatų direktyva⁽⁴⁾ arba Auditorių direktyva⁽⁵⁾.

6.7. Beveik visose valstybėse narėse laisvųjų profesijų atstovai įpareigoti reguliariai kelti savo kvalifikaciją (angl. *Continuing Professional Development*). Skirtingai vyksta tobulinimosi priemonių patikrinimas ir nevienodos yra pasekmės, kai nesiimama tobulinimosi priemonių. Atsižvelgiant į vis sudėtingesnes aplinkybes, nuolatinį techninių procesų tobulinimą medicinos ir technikos srityse, taip pat augantį nacionalinių ir tarptautinių teisės normų skaičių, laisvosios profesijos tenka užtikrinti, kad visų profesijų atstovai efektyviai gilintų žinias.

6.8. Daugumoje valstybių narių laisvųjų profesijų atstovai gali beveik nekliudomai bendradarbiauti su kitų profesijų atstovais. Tačiau kai kurios valstybės narės tik tam tikroms laisvosios profesijos leidžia turėti partnerius, yra nustačiusios tam tikrus daugumos reikalavimus partneriams, balsavimo teisei arba vykdomiesiems direktoriams ir neleidžia trečiosioms šalims dalyvauti kapitalo valdyme. Šios nuostatos yra viena iš galimybių apsaugoti, kad laisvosios profesijos atstovai nesiektų tik ekonominių tikslų.

6.9. Kitų profesijų atstovams bendradarbiaujant su laisvųjų profesijų atstovais gali kilti prieštaravimų dėl paslapties saugojimo ir atsakymo duoti parodymus. Reikia užtikrinti, kad, pavedus tam tikras užduotis atlikti bendradarbiaujantiems laisvosios profesijos atstovams, nesumažėtų klientų arba pacientų apsauga. Tokios trinties galima efektyviai išvengti apribojant partnerių ratą.

⁽³⁾ 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo, OL L 255, p. 22.

⁽⁴⁾ 1977 m. kovo 22 d. Tarybos direktyva, skirta padėti teisininkams veiksmingai naudotis laisve teikti paslaugas, OL L 78, p. 17 ir 1998 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/5/EB skirta padėti teisininkams verstis nuolatine advokato praktika kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje buvo įgyta kvalifikacija, OL L 77, p. 36.

⁽⁵⁾ Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/43/EB, iš dalies keičianti Tarybos direktyvas 78/660/EEB ir 83/349/EEB bei panaikinanti Tarybos direktyvą 84/253/EEB, OL L 157, p. 87.

7. Vartotojų apsauga ir savivalda

7.1. Visose valstybėse narėse egzistuoja tam tikros formos laisvųjų profesijų savivalda padedant profesiniams rūmams ir asociacijoms. Savivaldos koncepcija, kaip laisvųjų profesijų organizacinis principas, daugelyje valstybių narių yra neatsiejamas nuo laisvosios profesijos idėjos.

7.2. Valstybės narės taiko dvi skirtingas savivaldos koncepcijas. Pagal vieną iš koncepcijų profesiniams interesams atstovauja profesinės asociacijos ir profesiniai rūmai kaip savanoriškas susivienijimas. Valstybei reguliuojant profesinę veiklą jie atlieka patariamąją funkciją. Be to, etikos kodeksuose nustatydami profesinės veiklos standartus jie atsižvelgia į profesijos atstovų nuomonę. Pagal kitą koncepciją, profesiniai rūmai perima ir viešąsias netiesioginio valstybės valdymo funkcijas, kai yra išduodamas profesinės veiklos leidimas ir vykdoma profesinės veiklos priežiūra.

7.3. Laisvųjų profesijų savivaldą galima laikyti tarpininke tarp tam tikros profesijos atstovų teisės laisvai užsiimti profesine veikla, išvengiant valstybės poveikio, ir valstybės teisės į reguliavimą. Profesijos atstovų nusistatytos taisyklės užtikrina teisę į laisvę ir gina nuo valstybės įsikišimo, tačiau kartu ir užtikrina viešąjį interesą, taigi yra naudingos paslaugų gavėjams ir vartotojams.

7.4. Laisvųjų profesijų savivalda atitinka subsidiarumo principą, pagal kurį tam tikra užduotis visada pavedama artimiausiam lygmeniui. Profesijos atstovai turi ypatingų profesinių/dalykinių žinių, todėl profesiniu požiūriu yra artimiausias laisvųjų profesijų valdymo ir reguliavimo lygmuo. Šiuo lygmeniu taikomas tarpusavio vertinimo principas.

7.5. Laisvųjų profesijų savivalda ir savireguliacija savo ruožtu apriboja joms priklausančių narių profesinę veiklą. Tai yra netiesioginio viešojo administravimo veiksmai, reikalaujantys valstybės kompetencijos perdavimo. Kiekviena laisvųjų profesijų savivalda ir savireguliacija susietos su pagrindinėmis laisvėmis, nacionaline teise ir Europos bei nacionaline antimonopoline teise.

7.6. Kad savivalda veiktų, turi būti privaloma tapti profesinės asociacijos nariu tose šalyse, kuriose tai leidžia galiojantys įstatymai. Tokį kišimąsi į laisvę užsiimti profesine veikla pateisina labai svarbus viešasis interesas.

7.7. Privalomos narystės taisyklės turi būti taip suformuluotos, kad nebūtų pažeista laisvė teikti paslaugas ir įsisteigimo laisvė. Tinkamos priemonės tai pasiekti – registracijos kitoje valstybėje narėje pripažinimas arba nemokama registracija, kai asmuo yra narys kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje.

7.8. Tikėtina, kad ir 2020 m. tvyros įtampa tarp valstybės ir individualių interesų ir prireiks nepriklausomų konsultacijų ir paramos. Panašu, kad ir tada gyvuos laisvųjų profesijų institutas, jei tik jis laiku atsinaujins ir nesumenks jo esminę paskirtis, santykinis žinių pranašumas, nepriklausomybė, skaidrumas ir tuo grindžiamas pasitikėjimas.

2014 m. kovo 25 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*

PRIEDAS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonės

Toliau pateikiamas diskusijų metu atmesti pakeitimai, už kuriuos buvo atiduota ne mažiau kaip 1/4 balsų: (DTT 39 str. 2 dalis):

a) 1.1 punktas

Iš dalies pakeisti taip:

- 1.1 *Laisvųjų profesijų sugrupavimas, jei bus atliktas visuomeninis suderinimas, ateityje gali būti labai naudingas siekiant kokybiškai vykdyti užduotis socialinių gėrybių srityje, pavyzdžiui, sveikatos priežiūros ir psichosocialinių paslaugų srityje, teikiant viešąsias paslaugas, užtikrinant piliečių teisių ir laisvių apsaugą ir ekonominę gerovę. Laisvosios profesijos yra kiekvienos demokratiškos visuomenės dalis ir turi didelį užimtumo ir BVP augimo potencialą, taip pat gebėjimą nuolat prisitaikyti prie Europos piliečių poreikių.*

Paaiškinimas

Bus pateiktas žodžiu.

Balsavimo rezultatai:

Už: 56

Prieš: 128

Susilaikė: 30

b) 6.9 punktas

Iš dalies pakeisti taip:

- 6.9 *Kitų profesijų atstovams bendradarbiaujant su laisvųjų profesijų atstovais gali kilti prieštaravimų dėl paslapties saugojimo ir atsisakymo duoti parodymus. Reikia užtikrinti, kad, pavedus tam tikras užduotis atlikti bendradarbiaujantiems laisvosios profesijos atstovams, nesumažėtų klientų arba pacientų apsauga. Konfidencialumas kaip etinė vertybė turi būti visų laisvųjų profesijų prioritetas. Etinių vertybių puoselėjimas leidžia efektyviai išvengti Tokios trinties galima efektyviai išvengti apribojant partnerių ratą.*

Paaiškinimas

Bus pateiktas žodžiu.

Balsavimo rezultatai:

Už: 80

Prieš: 116

Susilaikė: 27

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos savidraudos draugijos statuto: pilietinės visuomenės supratimas, vaidmuo ir indėlis (nuomonė savo iniciatyva)

(2014/C 226/03)

Vienintelis pranešėjas **Mario CAMPLI**

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2014 m. sausio 22 d. nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl

Europos savidraudos draugijos statuto: pilietinės visuomenės supratimas, vaidmuo ir indėlis (nuomonė savo iniciatyva).

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. kovo 11 d. priėmė savo nuomonę.

497-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. kovo 25–26 d. (2014 m. kovo 25 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 140 narių balsavus už, 1 – prieš ir 5 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Išvados

1.1.1 Savidraudos draugijos – kaip ir kooperatyvai, fondai ir asociacijos – yra Europos ekonominio ir socialinio modelio dalis. Nepriklausomai nuo to, kaip įmonės apibrėžiamos įvairiuose nacionaliniuose teisės aktuose, įmonių, įskaitant socialinės ekonomikos, formų įvairovė Europos verslo įvairovės skatinimo, investicijų ir plėtojimo požiūriu yra vienas pagrindinių Europos Sąjungos bendrosios rinkos aspektų.

1.1.2 Savidraudos draugijos turi teisę įgyti Europos statutą, kad galėtų tenkinti poreikį užtikrinti rizikos draudimą, visų pirma socialinę ir sveikatos apsaugą darbuotojams, įmonėms ir piliečiams.

1.1.3 Savidraudos draugijos nesutinka, kad jų statuso keitimas yra neišvengiamas ir EESRK savo ruožtu norėtų pabrėžti verslo formų įvairovės, įskaitant socialinės ekonomikos dalyvius, svarbą užtikrinant Europos ekonominio ir socialinio paveldo apsaugą. Tačiau, nors informavimo kampanija gali būti naudinga, ji negali atstoti būtinos teisinės sistemos.

1.1.4 Europoje yra didelė savidraudos draugijų įvairovė (užregistruota apie 40 tipų), tačiau nepaisant įvairovės, 95 proc. jų vadovaujasi bendrais valdymo principais.

1.2 Rekomendacijos

1.2.1 EESRK, atsižvelgdamas į Strasbūre vykusiame renginyje socialinio verslumo klausimu prisiimtus įsipareigojimus, prašo Komisijos nedelsiant pateikti teisės akto pasiūlymą dėl reglamento dėl savidraudos draugijos statuto projekto.

1.2.2 EESRK norėtų, kad savidraudos modelis būtų pripažintas Europos lygmeniu taikant nuoseklią teisinę sistemą, atitinkančią savidraudos draugijų ekonominę svarbą ir socialinį vaidmenį.

1.2.3 EESRK rekomenduoja parengti valdymo, o ne veiklos statutą, kad būtų išsaugota savidraudos draugijų įvairovė.

1.2.4 EESRK rekomenduoja statutu nesiekti suderinti nacionalinius teisės aktus ir siūlo jam suteikti neprivalomąjį pobūdį.

1.2.5 EESRK prašo viešai paskelbti tikslų Europos savidraudos draugijos statuto projekto pateikimo ir priėmimo procedūros grafiką.

2. Įžanga

2.1 Šios nuomonės tikslas – kiek galima paspartinti Komisijos pasiūlymo dėl reglamento dėl Europos savidraudos draugijos statuto priėmimą.

2.2 Europos pilietinė visuomenė ir suinteresuotosios šalys mano, kad nesant tinkamo teisinio pagrindo savidraudos draugijų veikla Europos lygmeniu iš esmės bus slopinama. Mažėjant valstybės pagalbai tai turės rimtų socialinių pasekmių, pasekmių sveikatos priežiūros srityje (Europos piliečiams bus sudarytos dar nevienodesnės galimybės pasinaudoti sveikatos priežiūros paslaugomis), užimtumo požiūriu (mažiau užimtumo galimybių, įskaitant specializuotas darbo vietas), taip pat pasekmių Europos socialinės sanglaudos ir Europos integracijos proceso stiprinimui.

2.3 *Jau seniai vyksta diskusijos apie Europos statutą, dėl kurio deramasi, tačiau nepriimamas sprendimas.*

2.3.1 Apie Europos savidraudos draugijos statuto projektą pradėta kalbėti labai senai: 1993 m. ir Europos direktyvose draudimo klausimais. Į tai atsižvelgdamos, savidraudos draugijos paprašė Europos statute pripažinti savitą jų ūkinių bendrijų valdymo formą.

2.3.2 2006 m. Komisija atšaukė pirmąjį pasiūlymą dėl reglamento, nors 2003 m. komunikate dėl bendrovių teisės buvo prisiėmusi įsipareigojimą įvesti naujas Europos teisinės formas, visų pirma savidraudos draugijoms, ir šį įsipareigojimą pakartojo 2006 m. veiksmų plane, skirtame modernizuoti bendrovių teisę ir pagerinti įmonių valdymą – 2006 m. ji iš savo darbotvarkės išbraukė Europos savidraudos draugijos statuto projektą.

2.3.3 Naujos iniciatyvos dėl šio projekto 2007 m. ėmėsi Europos savidraudos draugijų asociacijos.

2.3.4 2010 m. kovo mėn. Europos Parlamentas priėmė rašytinį pareiškimą, kuriame parėmė Europos savidraudos draugijos statutą ir 2011 m. liepos mėn. parengė pranešimą dėl Europos savidraudos draugijų vaidmens, kuriame nurodyta būtinybė parengti statuto projektą.

2.3.5 2013 m. kovo mėn. Europos Parlamentas vieningai priėmė L. Berlinguer iniciatyva parengtą pranešimą dėl Europos savidraudos draugijos statuto įgyvendinamumo.

2.3.6 Tuo pat metu Komisija, vadovaudamasi Bendrosios rinkos aktu, nusprendė finansuoti tyrimą dėl savidraudos draugijų padėties ir sunkumų vidaus rinkoje (žinomas kaip Panteia tyrimas). Šis svarbus tyrimas, atliktas vadovaujant Komisijai ir paskelbtas 2012 m. spalio 12 d., pirmą kartą sudarė galimybę susidaryti išsamų vaizdą apie Europos Sąjungos savidraudos draugijų teisinę, ekonominę ir socialinę aplinką ⁽¹⁾.

2.3.7 Vėliau Komisija surengė viešas konsultacijas dėl šio tyrimo išvadų (jų rezultatai paskelbti 2013 m. spalio mėn.) ⁽²⁾. Šių konsultacijų sėkmė (daugiau nei 300 atsakymų, iš kurių du trečdaliai – teigiami) paskatino Komisiją atlikti Europos savidraudos draugijų statuto projekto įgyvendinamumo poveikio vertinimą.

2.4 EESRK savo nuomonėje (2009 m. spalio mėn.) dėl įmonių rūšių įvairovės ⁽³⁾ pabrėžė, kad „skirtingų, bet lygiateisių įmonių rūšių buvimą ir įvairovę įteisinga Sutartis ir lemia realios sąlygos, tai numatyta jau patvirtintuose arba šiuo metu planuojamuose parengti teisiniuose statuteose“. Savidraudos draugijas Komitetas priskyrė socialinės ekonomikos įmonėms.

2.5 2014 m. sausio 16–17 d. Komisijos ir EESRK Strasbūre bendrai organizuotame renginyje socialinio verslumo klausimu paskelbtos deklaracijos priede nurodoma, kad daugelio suinteresuotųjų šalių nuomone, socialinio verslumo srityje vykdoma politika turėtų apimti visas socialinės ekonomikos įmones (kooperatyvus, savidraudos draugijas, asociacijas, fondus ir t. t.). ES turėtų pateikti pasiūlymą dėl Europos savidraudos draugijų statuto, kuris sudarytų joms galimybę vykdyti tarpvalstybinę veiklą, jungtis ir įveikti direktyvos „Mokumas II“ iššūkius, ir dėl Europos asociacijų statuto. Per šį renginį už įmones atsakingas Komisijos narys Antonio Tajani pranešė, kad Komisija ėmėsi t eisėkūros iniciatyvos dėl statuto projekto.

3. Savidraudos draugijų apibūdinimas

3.1 Įvairiose ES valstybėse yra didelė savidraudos draugijų teisinių formų įvairovė. Šios skirtingos savidraudos draugijų formos ir jų atliekamas vaidmuo priklauso nuo kiekvienos šalies savidraudos draugijų kultūros ir istorijos. Istoriskai savidraudos draugijos įvedė pirmąsias socialinės apsaugos formas Europoje. Šiuo metu Europos Sąjungoje pagrindinis savidraudos draugijų tikslas – ginant visuotinės svarbos interesus veikti savo narių labui ir apsaugoti juos nuo rizikos užtikrinant draudimo, socialines, sveikatos priežiūros, pagalbos asmeniui paslaugas.

⁽¹⁾ *Study on the current situation and prospects of mutuals in Europe* http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/mutuals/prospects_mutuals_fin_en.pdf

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/mutuals/index_en.htm

⁽³⁾ OL C 318, 2009 12 23, p. 22.

3.2 Iš viso Europos Sąjungoje yra apie **40 savidraudos organizacijų tipų**. Beveik 95 proc. savidraudos draugijų vadovaujasi penkiais bendrais valdymo principais:

1. **organizacija turi būti grindžiama private teise**, kitaip tariant, nebūti nepriklausoma nuo vyriausybės ir nesubsidijuojama iš viešųjų lėšų,
2. organizacija turi būti **asmenų**, o ne kapitalo **grupė**,
3. valdymo sistema turi būti demokratinė, grindžiama principu **vienas žmogus – vienas balsas**,
4. nariai turi vadovautis **solidarumo principu**: narystė turi būti atvira visiems, netaikant atrankos kriterijų,
5. pelnas turi būti naudojamas **narių naudai**.

3.3 Savidraudos draugijų užimama rinkos dalis Europoje **vidutiniškai siekia 15,8 proc.** (12,8 proc. gyvybės draudimo, 20,5 proc. ne gyvybės draudimo). Be to, manoma, kad savidraudos organizacijos teikia sveikatos ir socialines **paslaugas beveik 230 mln. Europos piliečių**, iš kurių apie 100 mln. apdrausti privalomuoju sveikatos draudimu. Jose dirba apie 350 000 žmonių visoje Europoje. Plačiai pripažįstama, kad ekonomikai naudinga jų sudarančių **struktūrų įvairovė**, kadangi tai leidžia **greičiau reaguoti** į rinkos pokyčius. Be to, šiuo krizės laikotarpiu savidraudos organizacijų **ilgalaikė vizija** suteikia joms pranašumą prieš kapitalo bendroves.

4. Bendrieji klausimai dėl Europos savidraudos draugijos statuto projekto. *Kam reikalingas Europos savidraudos draugijos statusas?*

4.1 Europos Sąjungoje tik akcinės bendrovės ir kooperatyvai turi Europos statutą; Europos fondų statuto projektas šiuo metu svarstomas. Savidraudos draugijos Europos statuto dar neturi ⁽⁴⁾.

4.2 Europos integracijos procesas lėmė didesnę darbuotojų, įmonių ir piliečių judumą. Būtina užtikrinti, kad jų sveikatos, socialinė ir kito pobūdžio draudiminė rizika bus dengiama visoje ES teritorijoje nesustabdant teisių, privilegijų ir apsaugos formų galiojimo.

4.3 Komisija ir Taryba šiuo metu svarsto finansinių ir draudimo paslaugų (Bazelis III, Mokumas II) bei darbuotojų komandiravimo ir judumo klausimus; naujoji direktyva dėl tarpvalstybinių sveikatos priežiūros paslaugų visose valstybėse narėse pradėta taikyti nuo 2014 m. sausio 1 d. Vis dėlto valstybių narių savidraudos draugijos neturi teisinės galimybės dalyvauti Europos integracijos ir vidaus rinkos plėtojimo procese, nebent pasitvarkytų, kad galėtų naudotis Europos kooperatyvo arba Europos akcinės bendrovės statusu. Savidraudos draugijos nesutinka, kad jų statuso keitimas yra neišvengiamas ir EESRK savo ruožtu nori pabrėžti verslo formų įvairovės, įskaitant socialinės ekonomikos dalyvius, svarbą užtikrinant Europos ekonominio ir socialinio paveldo apsaugą.

4.4 Be to, draudėjams numatyta rizikos ribojimo sistema „Mokumas II“ yra dar vienas Europos savidraudos draugijos statutui palankus elementas, kadangi sudaro galimybę savidraudos draugijoms turėti naudos iš vadinamojo „diversifikavimo“, vykdyti perdraudimo ir turto valdymo operacijas, kad sumažintų sąnaudas savo narių naudai.

4.5 Kadangi savidraudos draugijos neturi prieigos prie kapitalo rinkų, joms reikia bendradarbiavimo, įskaitant Europos lygmeniu, priemonių, kad sugebėtų išsilaikyti labai konkurencingoje rinkoje.

4.6 Europos lygmeniu vykdančias veiklą savidraudos draugijas dažniausiai motyvuoja ne tik konkurencija arba naujų rinkų paieška, bet noras gerinti savo nariams teikiamas paslaugas.

4.7 Apskritai savidraudos draugijoms svarbu, kad ES jas oficialiai pripažintų, nes tai joms suteiktų teisinį pagrindą ir legitimumą būti Europos integracijos proceso dalyvėmis.

⁽⁴⁾ EESRK nuomonės:

- dėl Europos fondo statuto, OL C 351, 2012 11 15, p. 57;
- dėl kooperatinių bendrovių, OL C 234, 2005 9 22, p. 1;
- dėl Europos bendrovės statuto, OL C 129, 1998 4 27, p. 1.

4.8 Europos savidraudos draugijos statusas būtų savidraudos draugijų egzistavimo, jų ekonominės ir socialinės svarbos, išskirtinio vaidmens valdant su asmenimis susijusią riziką, ypač socialinės apsaugos ir sveikatos srityje, pripažinimas.

4.9 Apibendrinamas EESRK norėtų, kad savidraudos modelis būtų pripažintas Europos lygmeniu taikant nuoseklią teisinę sistemą, atitinkančią šių draugijų ekonominę svarbą ir socialinį vaidmenį. Be to, tai leistų išvengti bereikalingos administracinės naštos, pasiekti masto ekonomiją ir visose ES valstybėse narėse (įskaitant keturias valstybes nares, kuriose nėra savidraudos draugijų) plėtoti savidraudos modelį visapusiškai remiantis šiuo nauju statutu, įsisteigimo laisve ir laisve teikti paslaugas.

5. Konkrečios pastabos dėl Europos savidraudos draugijos statuto projekto. Koks turėtų būti Europos savidraudos draugijos statusas?

5.1 Europoje yra didelė savidraudos draugijų įvairovė (užregistruota apie 40 tipų), tačiau nepaisant įvairovės, 95 proc. jų vadovaujasi bendrais valdymo principais. Todėl EESRK rekomenduoja parengti ne veiklos, o valdymo statutą. Norint išsaugoti kuo didesnę nacionalinių struktūrų įvairovę, kuri yra visoje Europoje esančių savidraudos draugijų teisinės formos skiriamasis ženklas, EESRK rekomenduoja išsiskirti kuo didesne nariams suteikiama laisve dėl statuto ir struktūros.

5.2 Be to, Europos savidraudos draugijos statutu būdinga grupės forma leidžia išsaugoti Europos savidraudos draugijų struktūros įvairovę išlaikant jos savitumą, t. y. išsaugoti originalią sandarą ir kartu pasiekti masto ekonomiją pasinaudojant šia bendra priemone (pavyzdžiui, bendri pirkimai, bendri produktai).

5.3 Statusas turėtų būti neprivalomas siekiant išvengti poveikio nacionaliniams teisės aktams.

5.4 Svarbu numatyti savidraudos draugijoms galimybę jungtis tarpusavyje ir skatinti tarpvalstybinio lygmens veiksmus siekiant plėtoti savidraudos europinį aspektą.

5.5 Reglamento projektas turi padėti:

- sukurti skirtingose valstybėse narėse gyvenančių fizinių asmenų arba pagal skirtingų valstybių narių įstatymus įsisteigusius juridinių asmenų Europos savidraudos draugijas;
- steigti Europos savidraudos draugijas vykdant tarpvalstybinius keleto jau veikiančių savidraudos draugijų sujungimus;
- kurti Europos savidraudos draugijas pertvarkant nacionalines savidraudos draugijas jų nelikviduojant, jeigu atitinkama draugija turi registruotą buveinę ir centrinę administraciją vienoje valstybėje narėje, o įmonės padalinį arba patronuojamąją bendrovę – kitoje;
- kurti Europos savidraudos draugijų grupes.

5.6 Europos savidraudos draugijoms – kaip ir nacionalinėms savidraudos bendrovėms – taikomos bendrosios valstybių narių taisyklės, pavyzdžiui, dėl darbuotojų dalyvavimo sprendimų priėmimo procese, darbo teisės, socialinių teisės aktų, mokesčių teisės, konkurencijos teisės, pramoninės ir intelektualinės nuosavybės teisių, bankroto procedūrų ir taisyklės dėl mokėjimų nutraukimo. Specialios nacionalinės nuostatos dėl savidraudos draugijų veiklos ir priežiūros institucijų vykdomos stebėsenos turi būti be išlygų taikomos Europos savidraudos draugijoms. Todėl valstybių narių teisės aktų ir Bendrijos teisės nuostatos taikomos pirmiau minėtose bei kitose srityse, kurioms šis reglamentas netaikomas.

5.7 Darbuotojų dalyvavimo Europos savidraudos draugijoje taisyklės, nustatytos direktyvose dėl darbuotojų teisių, yra neatsiejama šio reglamento dalis ir privalo būti paraleliai taikomos.

5.8 Įmonių valdymo struktūra turi priklausyti nuo Europos savidraudos draugijų laisvės dėl statuto. Be visuotinio narių susirinkimo kaip aukščiausiojo organo lygiai taip pat turi būti galima rengti narių atstovų susirinkimą. Kalbant apie balsavimo teisę, ne tik reikėtų kiekvienam nariui suteikti vienodą balsavimo teisę („vienas žmogus – vienas balsas“), bet ir numatyti galimybę balsus paskirstyti pagal objektyvius kriterijus (pavyzdžiui, draudimo sumos dydis, įmokų dydis, narystės trukmė ir t. t.).

2014 m. kovo 25 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl socialinių investicijų poveikio užimtumui ir viešiesiems biudžetams (nuomonė savo iniciatyva)

(2014/C 226/04)

Pranešėjas **Wolfgang GREIF**

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis savo Darbo tvarkos taisyklių 19 straipsnio 2 dalimi, 2013 m. rugsėjo 19 d. nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl

Socialinių investicijų poveikio užimtumui ir viešiesiems biudžetams

(nuomonė savo iniciatyva).

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 kovo 12 d. priėmė savo nuomonę.

497-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. kovo 25–26 d. (kovo 26 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 205 nariams balsavus už, 6 – prieš ir 3 susilaikius.

1. Santrauka

1.1 EESRK palankiai vertina Europos Komisijos socialinių investicijų dokumentų rinkinį, ypač skelbiamas esmines permainas – socialines investicijas laikyti ne vien išlaidomis, bet ir investicijomis į ateitį.

1.2 Tuo remdamasis EESRK nagrinėja keliagubą teigiamą socialinių investicijų poveikį, visų pirma darbo rinkai ir viešiesiems biudžetams šiose srityse:

- socialinės paslaugos ir vaikų priežiūra,
- švietimas ir kova su jaunimo nedarbu,
- užimtumo skatinimas,
- sveikatingumo skatinimas ir vyresnių žmonių aktyvumas,
- socialinio būsto statyba ir visuomenė be kliūčių,
- socialinis verslumas.

1.3 Nuomonėje atkreipiamas dėmesys į teigiamus priežastinius ryšius ir parodoma, kad

- socialinių paslaugų išplėtimas visoje Europoje daro didelį poveikį užimtumui;
- gerai suplanuotos, veiksmingos ir našios socialinės investicijos ilgainiui sumažina viešiesiems biudžetams tenkančią našą, taigi, jos netrukdo biudžeto konsolidavimui;
- neveiklumas, ypač socialinėje srityje, taip pat kainuoja, o neįvykdytų socialinių investicijų kaina dažnai yra gerokai didesnė;
- investicijos į gerovės valstybę ne tik atneša socialinę pažangą, bet ir yra naudingos ekonominiu ir fiskaliniu požiūriu.

1.4 Kuo geriau bus įtvirtintos socialinės investicijos sudarant joms patikimas makroekonominės ir institucinės sąlygas, tuo bus didesnė jų socialinė, ekonominė, fiskalinė ir visuomeninė nauda, t. y. „keliagubi dividendai“.

1.5 Nuoseklus ir sėkmingas plataus masto socialinių investicijų dokumentų rinkinio taikymas, EESRK nuomone, susijęs su šiais pagrindiniais reikalavimais:

- vienpusiškos griežto taupymo politikos atsisakymas, kad būtų galima patikimai pakeisti kursą (prevencinių) socialinių investicijų link. EESRK primygtinai ragina Europos ekonomikos ir investicijų programos įgyvendinimui skirti 2 proc. BVP;
- be užtikrinto finansavimo ir tinkamų pamatinių sąlygų nebus galima išnaudoti socialinių investicijų potencialo. Ateityje konsoliduojant biudžetus būtina ne tik didinti viešųjų išlaidų veiksmingumą ir efektyvumą, bet ir ieškoti naujų pajamų šaltinių;

- socialinės investicijos turi tapti strategijos „Europa 2020“ ir Europos semestro ramsčiu. Į jas turi būti aiškiai atsižvelgiama metinėje augimo apžvalgoje ir šalims skirtose rekomendacijose;
- EESRK remia Komisijoje vykstančias diskusijas dėl vadinamosios „auksinės taisyklės“ taikymo, kai socialinės investicijos neįtraukiamos į valstybės grynojo deficito skaičiavimus, atliekamus pagal ekonominės ir pinigų sąjungos fiskalines taisykles;
- reikia siekti, kad būtų daroma metodinė pažanga ir kuriami instrumentai, tinkami vertinti (teigiama) didesnių socialinių investicijų poveikį, taip pat tikslinami socialiniai rodikliai institucinėje ekonominės ir pinigų sąjungos struktūroje;
- EESRK ragina Komisiją nustatyti ryžtingesnę ir ilgesniam laikotarpiui, bent iki 2020 m., numatytą politinių veiksmų planą socialinių investicijų dokumentų rinkiniui įgyvendinti.

2. Įžanga

2.1 EESRK laikosi pozicijos, kad būtent krizės laikotarpiu, siekiant išvengti didėjančio skurdo pavojaus, reikalingos milžiniškos socialinės investicijos; jo nuomone, su tuo yra susijęs didelis užimtumo potencialas visoje Europoje, kurį reikia išjudinti privačiomis ir viešosiomis investicijomis ⁽¹⁾.

2.2 Todėl EESRK palankiai įvertino Komisijos socialinių investicijų dokumentų rinkinį ⁽²⁾, kuriame valstybės narės raginamos daugiau dėmesio skirti socialinėms investicijoms, o ypač skelbiamoms esminėms permainoms – socialines investicijas laikyti ne vien išlaidomis, o investicijomis į ateitį ⁽³⁾.

2.3 Šiame dokumente taip pat teigiama, kad tiek į poveikį, tiek į rezultatus orientuotos ir praktikoje nuosekliai įgyvendinamos socialinės investicijos gali žmonėms suteikti daugiau ilgalaikio užimtumo galimybių ir svariai prisidėti prie strategijos „Europa 2020“ užimtumo tikslų.

2.4 Todėl EESRK taip pat ragino Komisiją pateikti konkretų socialinių investicijų dokumentų rinkinio įgyvendinimo planą.

2.5 Buvo nurodyta, kad Komisijos iniciatyvos silpnoji vieta yra neišspręsti finansavimo klausimai, ir pabrėžta, kad nepakeitus vyraujančios politikos vienpusiškai mažinti išlaidas nerealų sėkmingai įgyvendinti pasiūlymus didinti socialines investicijas.

2.6 Tuo remiantis parengta ši nuomonė: joje nagrinėjamas įvairiapusis teigiamas socialinių investicijų poveikis, visų pirma darbo rinkai ir viešiesiems biudžetams, ir pateikiami konkretūs raginimai ir rekomendacijos socialinių investicijų dokumentų rinkiniui įgyvendinti.

3. Bendrosios pastabos dėl socialinių investicijų „keliagubų dividendų“ – socialinės, ekonominės, fiskalinės ir visuomeninės naudos

3.1 Socialinei politikai Komisija priskiria tris pagrindines funkcijas ⁽⁴⁾: remti žmones, kurie yra atsidūrę įvairiose rizikos situacijose, stabilizuoti ekonomiką ir vykdyti socialines investicijas. Šio suskirstymo nereikėtų laikyti kiekvienos iš šių funkcijų atskyrimu – jis veikiausiai parodo aktyvaus politikos formavimo galimybes. Taigi, reikia atsižvelgti tiek į politikos sričių papildomumą, tiek ir į (institucines) pamatines sąlygas, kurios galiausiai padės pasiekti socialinę sanglaudą.

⁽¹⁾ OL C 11, 2013 1 15, p. 8.

⁽²⁾ COM(2013) 83 final.

⁽³⁾ OL C 271, 2013 9 19.

⁽⁴⁾ COM(2013) 83 final, p. 3.

3.2 Ne tik Komitete, bet ir mokslinių tyrimų srityje ⁽⁵⁾ bei ES politikoje vis labiau pripažįstama, kad investicijos į gerovės valstybę ne tik atneša socialinę pažangą, bet ir yra naudingos ekonominiu ir fiskaliniu požiūriu ⁽⁶⁾. Tačiau tuo pat metu trūksta palyginamų standartų, padedančių nustatyti visapusišką teigiamą socialinių investicijų išorės poveikį ir jį įvertinti.

3.3 Vis dėlto neginčytina yra tai, kad gerai suplanuotos, veiksmingos ir efektyvios socialinės investicijos, priklausomai nuo konkrečios šalies nustatytų priemonių formos ir apimties, daro keliagubą teigiamą poveikį: patenkinami esami socialiniai poreikiai ir kuriamos užimtumo galimybės, skatinamos lygios (taip pat lyčių) galimybės, o tuo pat metu augantis užimtumas ir mažėjantis nedarbas kompensuoja didelę susidarančių išlaidų dalį. Kalbant apie investicinę socialinių investicijų pobūdį daugeliu atvejų negalima laukti tiesioginio „pelno“, teigiamas šių investicijų poveikis juntamas po tam tikro laiko (pavyzdžiui, investicijos į švietimą, vaikų priežiūra, sveikatingumo skatinimas, tam tikrų amžiaus grupių darbuotojams tinkamos darbo sąlygos).

3.4 Kuo socialinėms investicijoms bus sudarytos geresnės jas papildančios institucinės ir kompleksinės politinės sąlygos, tuo didesni bus jų „keliagubi dividendai“. Tam būtinas strateginis planavimas ir struktūruota stebėseną remiantis strategijos „Europa 2020“ tikslais.

3.5 Atsižvelgiant į šiuo metu dramatišką ir artimiausiu metu vargu ar mažėsiantį nedarbą, aktyviai įgyvendinamos socialinės investicijos gali suteikti didelį postūmį augimui ir užimtumui. Norint išnaudoti turimą užimtumo potencialą, būtina nuosekliai vykdyti politiką, kuri atveria galimybes dalyvauti ekonomikoje ir visuomenės gyvenime. Labai svarbus vaidmuo tenka į poveikį ar rezultatus orientuotoms būsimosioms socialinėms investicijoms, visų pirma socialinių paslaugų plėtrai, kuri apskritai daro didesnę poveikį užimtumui nei kuri nors kita viešųjų lėšų naudojimo forma.

3.6 Socialinės investicijos ne tik daro teigiamą poveikį darbo rinkoje, bet ir gali sumažinti viešiesiems biudžetams tenkančią naštą netrukdydamos biudžeto konsolidavimui. EESRK jau yra anksčiau nurodęs, kad bandymas ekonominio nuosmukio metu konsoliduoti biudžetą vienašališkai mažinant išlaidas apskritai laikomas nesėkmingu ⁽⁷⁾. Pajamų ir išlaidų pusiausvyrą vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu veikia užtikrina tai, kai struktūrinės problemos sprendžiamos investicijomis ir tokiu būdu ilgainiui vėl padidėja valdžios institucijų veiksmų laisvė. Neseniai atlikti tyrimai rodo, kad integracinį augimą skatinant ir užimtumo lygio didinant remiantis strategijos „Europa 2020“ tikslais visų ES valstybių biudžetų dispozicijoje papildomai atsirastų iki 1 000 mlrd. EUR ⁽⁸⁾.

3.7 Be to, reikia atkreipti dėmesį į tai, kad neveiklumas, ypač socialinėje srityje, taip pat kainuoja, o neįvykdytų socialinių investicijų padariniai dažnai yra gerokai didesni. Šią mintį, kad gydymas kainuoja brangiau už profilaktiką, galima rasti ne viename Komisijos komunikate ⁽⁹⁾. Nors trumpuoju laikotarpiu socialinės investicijos reiškia išlaidas, tačiau vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu jos padidina visuomenės gerovę ir valstybės biudžeto įplaukas, kurios savo ruožtu gerokai sumažina būsimo išlaidas ⁽¹⁰⁾.

3.8 Ne visos socialinės išlaidos yra savaime socialinės investicijos. Apskritai kai kurios socialinės išmokos daro poveikį vartojimui (pavyzdžiui, pensijos, nedarbo išmokos). Tačiau EESRK visada pabrėžė vartojimą ir ekonomines sąlygas remiančių investicijų į tvirtas socialinės apsaugos sistemas svarbą, nes jos veikia kaip automatinis pajamų ir paklausos stabilizatorius, taigi ir padeda įveikti krizę Europoje ⁽¹¹⁾.

⁽⁵⁾ *Social and employment policies for a fair and competitive Europe – Background paper, Foundation Forum 2013, Eurofound, Dublinas, p. 16.*

⁽⁶⁾ Žr. 4 išnašą.

⁽⁷⁾ Žr. 3 išnašą.

⁽⁸⁾ EPC Issue Paper No. 72, 2012 m. lapkričio mėn.

⁽⁹⁾ MEMO/03/58 2003 3 19 arba COM (2013) – IP/13/125.

⁽¹⁰⁾ Žr. taip pat COM(2013) 83 final, p. 2.

⁽¹¹⁾ OL C 133, 2013 5 9, p. 44, 4.4.2 punktas.

4. Socialinių investicijų poveikio pavyzdžiai

4.1 **Investicijos į socialines paslaugas.** Didesnės investicijos į socialinės infrastruktūros (pavyzdžiui, slaugą, senelių priežiūrą, sveikatą, žmonėms su negalia skirtas paslaugas, savarankiško gyvenimo namus, konsultavimo centrus ir kt.) kūrimą ir rėmimą sukuria darbo vietas, tuo pat metu gerokai padidina dalyvavimą darbo rinkoje⁽¹²⁾ ir vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu padeda sumažinti viešiesiems biudžetams tenkančią našą⁽¹³⁾ bei pagyvina regionų ekonomiką. Komisijos skaičiavimais, jei užimtumas sveikatos priežiūros srityje kiekvienais metais augs 0,5 %, galima tikėtis, kad užimtumas sektoriuje iki 2020 m. padidės mažiausiai 1 mln. darbo vietų⁽¹⁴⁾. EESRK ne kartą pabrėžė, kad tai turi būti darbo vietos (tiek viešajame, tiek privačiame sektoriuje), kurioms būdingos aukštos kokybės darbo sąlygos ir sąžiningas užmokestis⁽¹⁵⁾.

4.2 **Investicijos į vaikų priežiūrą.** Daugelis tyrimų rodo, kad, pavyzdžiui, vaikų priežiūros srityje tikslinėms investicijomis galima siekti socialinės pažangos ir kartu didinti konkurencingumą⁽¹⁶⁾. Remiantis neseniai atliktais skaičiavimais, viešosios investicijos siekiant Barcelonos tikslų vaikų priežiūros srityje ne tik daro didelį poveikį užimtumui, bet ir gerokai padidina valdžios institucijų įplaukas. Pavyzdžiui, Austrijos atveju tyrimas rodo⁽¹⁷⁾, kad investicinės sąnaudos, net jei ekonomikos perspektyvos būtų menkos, po ketverių metų yra mažesnės nei gautas pelnas. Šiame procese viešiesiems biudžetams naudingas papildomas poveikis: cikliniai ir regioninės politikos postūmiai, augantis tiesioginis užimtumas, mažėjančios išlaidos nedarbo išmokoms ir kt. EESRK džiaugtųsi, jei ir šioje srityje būtų aktyviau vykdomi moksliniai tyrimai ir intensyviau keičiamasi geriausios praktikos pavyzdžiais.

4.3 **Investicijos į vaikus.** Komisija ragina imtis prevencinių priemonių ir dar ankstyvajame etape investuoti siekiant gerinti (ne tik nepalankioje socialinėje ir ekonominėje padėtyje esančių) vaikų raidos ir dalyvavimo galimybes⁽¹⁸⁾. Savo rekomendacijoje „Investicijos į vaikus“ Komisija nurodo, kad investicijas į vaikų skurdo prevenciją galima pasiekti įvairiomis priemonėmis. Komisija paaiškina teigiamą aukštos kokybės vaikų priežiūros įstaigų plėtros poveikį – gabumų skatinimas, mažesnis pavojus, kad vaikai nebaigs mokyklos, geresnės galimybės dalyvauti darbo rinkoje, ypač moterų, taip pat augimo skatinimas regionų lygmeniu⁽¹⁹⁾.

4.4 **Investicijos į švietimą ir kova su jaunimo nedarbu.** Europa bus pasirengusi ateičiai tik didindama švietimo lygį ir šalinama bendrojo lavinimo bei profesinio rengimo trūkumus. Investicijos į švietimą, atitinkantį žmonių ir ekonomikos poreikius, didina našumą ir mokesčines bei socialinio draudimo įplaukas. Remiantis EBPO skaičiavimais, viešųjų investicijų į švietimą pajamingumas vidutiniškai siekia 7,8 %⁽²⁰⁾. Jaunimo užimtumo skatinimas turi būti svarbiausia socialinėms investicijoms skirtų nacionalinių strategijų dalis. Valstybės narės pagrįstai yra raginamos rengti veiksmingas priemones, visų pirma skirtas nedirbančiam, nesimokančiam ir mokymuose nedalyvaujančiam jaunimui (NEET). Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondo (Eurofound) vertinimu, ekonominiai nuostoliai dėl darbo rinkoje ar švietimo sistemoje nedalyvaujančių jaunuolių kasmet siekia daugiau kaip 150 mlrd. EUR arba 1,2 % Europos BVP⁽²¹⁾.

⁽¹²⁾ Drivers of Female Labour Force Participation in the OECD, OECD Social, Employment and Migration Working Papers 145, OECD Publishing, Thévenon Olivier (2013).

⁽¹³⁾ „Tyrimo išvada: kiekvienas 2010 m. į judumo paslaugas investuotas euras sukuria 3,70 EUR vertę“, p. 9, *Studie zum gesellschaftlichen und ökonomischen Nutzen der mobilen Pflege- und Betreuungsdienste in Wien mittels einer SROI-Analyse*, Schober, Viena, C. et al (2012).

⁽¹⁴⁾ SWD(2012) 95 final.

⁽¹⁵⁾ OL C 11, 2013 1 15, 4.7.5 punktas.

⁽¹⁶⁾ *Zur ökonomischen Notwendigkeit eines investiven Sozialstaates*, WIFO, Famira-Mühlberger, U (2014), Viena.

⁽¹⁷⁾ *Investiver Sozialstaat Wachstum, Beschäftigung und finanzielle Nachhaltigkeit* Volkswirtschaftliche und fiskalische Effekte des Ausbaus der Kinderbetreuung in Österreich, Briuselis, Eurofound AK Europa (2013).

⁽¹⁸⁾ Žr. The rate of return to the HighScope Perry Preschool Program, *Journal of Public Economics*, Heckman, J.J., et al. (2010), Vol. 94 (1-2), p. 114–128.

⁽¹⁹⁾ COM(2013) 778 final.

⁽²⁰⁾ Žr. 18 išnašą.

⁽²¹⁾ *Junge Menschen und NEETs in Europa: Erste Ergebnisse*, Eurofound (EF1172EN).

4.5 **Investicijos į užimtumo skatinimą.** Didelis nedarbo lygis, visų pirma jaunimo ir ilgalaikio nedarbo, yra didelė našta ne tik patiems bedarbiams ir jų artimiesiems. Įsitvirtinęs nedarbas viešiesiems biudžetams taip pat yra didelis iššūkis, kuriam atremti reikia kvalifikacijos kėlimo ir užimtumo skatinimo priemonių⁽²²⁾. Kuo ilgiau nedarbas užsitęsia, tuo sunkiau tinkamai suderinti darbo pasiūlą su paklausa. Ypač žiniomis ir technologijomis grindžiamoje ekonomikoje nepakankama kvalifikacija ir darbo patirties stoka yra labai didelė kliūtis ilgam laikui įsitvirtinti darbo rinkoje.

4.6 **Investicijos į demografinių pokyčių valdymą ir vyresnio amžiaus žmonių galimybių dalyvauti darbo rinkoje gerinimą.** EESRK ne kartą yra pažymėjęs, kad darbo rinka yra pagrindinė priemonė demografiniams pokyčiams atremti. Geriau išnaudojant esamą užimtumo potencialą galima plačiu mastu užtikrinti stabilų įmokų mokėtojų ir išmokų gavėjų santykį, nepaisant išaugusio vyresnio amžiaus asmenų skaičiaus⁽²³⁾. Nors ir numatomi poslinkiai gyventojų amžiaus struktūroje, daugelyje ES šalių iki šiol nepakankamai investuota į vyresnio amžiaus žmonėms tinkamą darbo aplinką (tam tikro amžiaus grupėms tinkamų darbo sąlygų kūrimą) ir dalyvavimo rinkoje gerinimą.

4.7 **Investicijos į ligų prevenciją ir reabilitaciją.** Teigiamo poveikio galima laukti tiek skatinant sveikatingumą darbo vietoje, tiek už jos ribų, nes gebėjimas įsidarbinti ir rizika netekti darbo yra glaudžiai susiję su fizine ir psichikos sveikata. Laiku neatpažinus rizikingos būklės ir nesiėmus priemonių, ne tik kenčia pavienis asmuo, bet ir didelės išlaidos tenka visuomenei. Kad būtų užtikrintas ilgalaikis viešųjų biudžetų tvarumas, reikia daugiau investuoti į prevenciją.

4.8 **Investicijos į socialinio būsto statybą.** EESRK, kaip ir Europos Parlamentas bei Regionų komitetas, mano, kad socialinio būsto statyba yra labai svarbi visuomenės sanglaudai, todėl ragina šiuo tikslu nustatyti europinę sistemą⁽²⁴⁾. Vis dėlto reikia laikytis subsidiarumo principo, kad valstybės narės ir toliau galėtų pačios apibrėžti socialinio būsto statybai taikomus kriterijus. Tokios investicijos būtų atsakas į neatidėliotinus socialinius poreikius (visų pirma kovos su skurdu ir socialinės įtraukties srityje), tuo pat metu būtų kuriamos darbo vietos regionuose, taigi stabilizuojama ekonomika ir, pavyzdžiui, investuojant į šiluminių sistemų atnaujinimą būtų svariai prisidedama prie kovos su klimato kaita ir energijos nepritekliaus šalinimo⁽²⁵⁾.

4.9 **Investicijos į visuomenę be kliūčių.** EESRK jau ne kartą yra pabrėžęs, kad būtina skatinti visuomenę be kliūčių⁽²⁶⁾. Todėl socialinės investicijos pirmiausia turėtų būti skirtos kurti vyresnio amžiaus ir neįgaliems žmonėms tinkamas viešąsias erdves ir būstą, atitinkamą infrastruktūrą judumui skatinti ir lengvai prieinamoms, įperkamos ir kokybiškos socialinėms paslaugoms, skirtoms pažeidžiamoms visuomenės grupėms, teikti.

4.10 **Investicijos į socialinį verslumą.** EESRK palankiai vertina tai, kad Komisija pripažįsta svarbų socialinės ekonomikos vaidmenį įgyvendinant socialinių investicijų dokumentų rinkinį. Dažnai ji tiesiogiai dalyvauja įgyvendinime. Norint padėti atlikti šias užduotis, reikia sudaryti galimybes paprasčiau, socialinių įmonių verslo modeliui tinkamu būdu gauti viešųjų išteklių ir privataus kapitalo. Valstybės narės galėtų dažniau naudotis novatoriškais finansavimo galimybėmis, pavyzdžiui, pasitelkti privatų sektorių, o tai leistų sutaupyti biudžeto lėšų⁽²⁷⁾. Vis dėlto EESRK dar kartą pabrėžia, kad šios priemonės jokia būdu negali būti akstinu sukومercinti socialinę politiką ar laikytis nenuoseklus požiūrio į ją. Valstybė negali vengti atsakomybės socialinėje srityje⁽²⁸⁾.

5. Politinės rekomendacijos

5.1 *Norint pakeisti kursą prevencinių socialinių investicijų link, reikia atsisakyti vienpusiškos ir griežtos taupymo politikos.*

5.1.1 EESRK nuomone, socialinių paslaugų plėtros poveikis yra didesnis nei bet kurių kitų viešųjų išlaidų. Todėl jis primygtinai ragina pažangiai ir tvariai plėtoti gerovės valstybę Europoje, kad būtų galima atskleisti jos kaip papildomos Europos ekonomikos gaminamosios jėgos potencialą.

⁽²²⁾ Why invest in employment? A study on the cost of unemployment, Briuselis, Idea Consult (2012).

⁽²³⁾ OL C 376, 2011 12 22, p. 74.

⁽²⁴⁾ 2013 m. birželio 11 d. EP rezoliucija (2012/2293(INI)), OL C 9, 2012 1 11, p. 4.

⁽²⁵⁾ EP rezoliucija dėl Komisijos komunikato dėl socialinių investicijų (PE508.296v01-00).

⁽²⁶⁾ Žr. taip pat TEN/515 „Prieinamumas kaip žmogaus teisė“ (dar nepaskelbta) ir OL C 44, 2013 2 15, p. 28.

⁽²⁷⁾ Žr. 3 išnašą.

⁽²⁸⁾ OL C 271, 2013 9 19, p. 91.

5.1.2 Norint sėkmingai taikyti ir įgyvendinti plataus masto socialinių investicijų dokumentų rinkinį, reikalingas patikimas makroekonominis ir institucinis įtvirtinimas. Nepakeitus vienpusiškos išlaidų mažinimo politikos, visų pirma nepavyks pasiekti sėkmingos darbo rinkos integracijos ir lygiateisio kuo platesnių visuomenės sluoksnių dalyvavimo visuomenės gyvenime ir ekonomikoje.

5.1.3 Todėl atsižvelgdamas į socialinių investicijų dokumentų rinkinį ir su juo susijusius iššūkius, EESRK pabrėžia raginimą Europos ekonomikos ir investicijų programos įgyvendinimui skirti 2 proc. BVP⁽²⁹⁾.

5.2 *Neužtikrinus finansavimo nebus galima išnaudoti socialinio ir ekonominio socialinių investicijų potencialo.*

5.2.1 Tikrų esminių permainų pagrindinėse veiklos srityse (be kitų, švietimo, socialinėje, darbo rinkos, sveikatos politikoje), kad būtų kuriamos investicinės ir prevencinės strategijos, galima tikėtis tada, kai bus užtikrintas finansavimas ES ir valstybių narių biudžetuose.

5.2.2 EESRK dar kartą pakartoja savo įsitikinimą, kad ateityje konsoliduojant biudžetus dėmesį būtina sutelkti ne tik į išlaidas, taip pat būtina didinant viešųjų išlaidų veiksmingumą ir tikslingumą ieškoti naujų pajamų šaltinių⁽³⁰⁾. EESRK mano, kad būtina stiprinti valstybių narių mokesčių bazę, be kita ko, įvedant finansinių sandorių mokesčius, naikinant „mokesčių rojų“, baigiant mokesčių mažinimo lenktynes bei imantis priemonių prieš mokesčių slėpimą. Be to, reikėtų iš esmės persvarstyti mokesčių sistemas, deramai įvertinus įmokų, taikomų įvairių rūšių pajamoms ir turtui klausimus⁽³¹⁾.

5.2.3 EESRK pritaria Komisijos nuomonei, kad Europos socialinis fondas (ESF) turi būti pagrindinis instrumentas socialinėms investicijoms remti ir kad 20 proc. ESF lėšų kiekvienoje valstybėje narėje turi atitekti socialinei įtraukčiai ir kovai su skurdu. Vis dėlto Komitetas mano, kad reikia ir kitų ES fondų. Nemaža lėšų dalis tiek iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP), tiek iš Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) turi būti naudojama socialinėms paslaugoms (pavyzdžiui, vaikų priežiūrai, globai ar judumui kaimo vietovėse) ir įtvirtinta nacionaliniuose susitarimuose.

5.2.4 EESRK ypač kritiškai vertina nustatytas sąlygas ekonomikos valdymo srityje, kuriomis remiantis baudžiant už ES makroekonominių reikalavimų nesilaikymą numatoma mažinti sanglaudos lėšas. Tai ne tik procikliškai veikia ir stabdo ekonomikos vystymąsi, bet ir būtent programos šalyse dar labiau apsunkina investicijas. Priešingai, reikia skatinti augimą ir teikti paramą, taip pat dar labiau padidinti Europos bendrojo finansavimo dalį visų pirma šalyse, kurios nuo krizės nukentėjo labiausiai.

5.3 *Socialinės investicijos turi tapti strategijos „Europa 2020“ ir Europos semestro ramsčiu.*

5.3.1 EESRK ragina užtikrinti, kad Europos semestro koordinavimo procese daugiau dėmesio būtų skiriama socialinėms investicijoms. Į šiuos naujai nustatytus prioritetus turi būti aiškiai atsižvelgiama metinėje augimo apžvalgoje ir šalims skirtose rekomendacijose. Turi būti paaiškinta, kad didesnės socialinės investicijos dera su augimui palankiu biudžeto konsolidavimu.

5.3.2 Siekiant šio tikslo EESRK remia Europos Komisijoje vykstančias diskusijas dėl vadinamosios „auksinės taisyklės“ taikymo, kai į ateitį orientuotos viešosios investicijos neįtraukiamos į valstybės grynojo deficito skaičiavimus, atliekamus pagal ekonominės ir pinigų sąjungos fiskalines taisykles. Taip siekiama išvengti, kad neliktų neįgyvendintos investicijos, kurios ilgainiui duoda grynosios naudos. EESRK ragina surengti diskusiją dėl galimybės „auksinę taisyklę“ taikyti ir ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojamoms socialinėms investicijoms.

5.3.3 Socialinių investicijų rėmimas turi būti svarbus aspektas persvarstant Integruotas ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo gaires, kai 2014 m. bus atliekama strategijos „Europa 2020“ laikotarpio vidurio peržiūra.

⁽²⁹⁾ Žr. OL C 133, 2013 5 9, p.77, 3.2.4 punktą.

⁽³⁰⁾ Žr. OL C 143, 2012 5 22, p. 94, 4.3 punktą.

⁽³¹⁾ Žr. OL C 143, 2012 5 22, p. 23, 6.1.3.1 punktą.

5.3.4 EESRK nuomone, būtina dažniau visais lygmenimis konsultuotis su visais dalyviais, kurių kompetencijos sričiai priklauso socialinių investicijų įgyvendinimas, juos informuoti ir įtraukti į sprendimų priėmimo procesą bei stebėseną.

5.4 *Geresni metodai ir veiksmingesni instrumentai, skirti įvertinti socialinių investicijų skatinimo strategijos rezultatus*

5.4.1 Reikia kokybiškesnio ir visa apimančio pagrindo priimant sprendimus dėl būsimos politikos krypties. Apskritai reikia siekti laiko požiūriu dinamiško, į gyvavimo ciklą orientuoto ir prevencinio socialinių investicijų metodo, kuris geriau parodo faktines sąnaudas nei grynai statiška sąnaudų ir naudos analizė⁽³²⁾.

5.4.2 Atsižvelgiant į sudėtingas įvairių politikos sričių sąsajas, reikia geresnės metodikos rezultatams įvertinti ir didesnio skaidrumo, pavyzdžiui, remtis ekonominio veiksmingumo santykiu taikant bendro naudingumo visuomenei apibrėžtį arba įvairių tam tikru laikotarpiu, atsižvelgiant į vidutinės trukmės ir ilgalaikę perspektyvą, taikytų politinių priemonių scenarijų aprašymu.

5.4.3 Vienas iš galimų pirmųjų žingsnių būtų tobulinti šiuo metu naudojamų standartizuotų ilgalaikių prognozių metodiką atskirose, taip pat ir su demografiniais aspektais susijusių išlaidų srityse (pavyzdžiui, švietimo, slaugos, sveikatos, pensijų srityse). 2015 m. pranešimas apie visuomenės senėjimą būtų tinkama proga vaizdžiai parodyti atsižvelgiant į nacionalines sąlygas būtinų ir į biudžetą įtrauktų socialinių investicijų „grąžą“. Iki šiol tam nebuvo skiriamas deramas dėmesys, todėl susidarydavo iškreiptas pernelyg didelių išlaidų vaizdas.

5.4.4 Taip pat neaišku, kokį vaidmenį turi atlikti socialiniai rodikliai dabartinėje institucinėje ekonominės ir pinigų sąjungos struktūroje. Jeigu tikrai norima suteikti šiems rodikliams svarbos formuojant politiką, juos pirmiausia reikėtų patikslinti.

5.4.5 EESRK nuomone, svarbus yra Europos Parlamento raginimas⁽³³⁾ Komisijai sukurti socialinėms investicijoms dažnai taikomų rodiklių suvestinę su įspėjimo mechanizmu, skirtą stebėti pažangą valstybėse narėse, taip pat Parlamento raginimas valstybėms narėms išnagrinėti galimybę pasirašyti „Socialinių investicijų paktą“, pagal kurį būtų nustatyti investiciniai planai ir sukurtas kontrolės mechanizmas.

5.5 *Socialinių investicijų dokumentų rinkiniui įgyvendinti skirto politinių veiksmų plano persvarstymas ir konkretizavimas*

5.5.1 EESRK mano, kad Komisijos pateiktas politinių veiksmų planas socialinių investicijų dokumentų rinkiniui įgyvendinti yra pernelyg atsargus, todėl ragina pateikti konkretesnį ir ilgesnės trukmės veiksmų planą (bent iki 2020 m.).

2014 m. kovo 26 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE

⁽³²⁾ Žr. Europos Komisijos socialinė darbotvarkė, 2013 m. gegužės mėn., p. 15.

⁽³³⁾ Žr. 27 išnašą.

III

(Parengiamieji aktai)

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

497-OJI EESRK PLENARINĖ SESIJA, ĮVYKUSI 2014 M. KOVO 25–26 D.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato dėl elektros energijos vidaus rinkos kūrimo ir geriausių viešojo įsikišimo rezultatų užtikrinimo

(C(2013) 7243 final)

(2014/C 226/05)

Pranešėjas **Pierre-Jean COULON**

Bendrapranešėjis **Sorin IONIȚĂ**

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2013 m. rugpjūčio 5 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato dėl Elektros energijos vidaus rinkos kūrimo ir geriausių viešojo įsikišimo rezultatų užtikrinimo

C(2013) 7243 final.

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2014 m. kovo 10 d. priėmė savo nuomonę.

497-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. kovo 25–26 d. (kovo 25 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 135 nariams balsavus už, 1 – prieš ir 1 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK palankiai vertina naująjį komunikatą, kurio tikslas valstybėms narėms pateikti gaires, kaip užtikrinti geriausius viešojo įsikišimo rezultatus. EESRK manymu, tai yra galimybė performuoti politiką atsižvelgiant į valstybių narių įgytą patirtį ir suteikti dar vieną postūmį ES elektros energijos rinkos integravimo procesui dėmesį aiškiau sutelkiant į naudą visuomenei (visų pirma pažeidžiamiausiems gyventojams) ir energijos nepritekliaus panaikinimą ES.

1.2 EESRK rekomenduoja paaiškinti sąvokas „viešasis įsikišimas“ ir „valstybės pagalba“. Geriausi viešojo įsikišimo rezultatai nėra užtikrinami ne sistemingai mažinant arba didinant šį įsikišimą ar pagalbą, o veikiau juos optimizuojant.

1.3 EESRK ragina užtikrinti didesnę nacionalinio ir vietos viešojo įsikišimo nuoseklumą Europos lygiu siekiant išvengti neigiamo poveikio rizikos.

1.4 EESRK atkreipia Komisijos dėmesį, kad komunikato tikslai gali trukdyti įgyvendinti 2020 m. tikslus.

1.5 Geriau integruota, gilesnė ir sklandesnė elektros energijos rinka turėtų būti naudinga tiek gamintojams, tiek vartotojams (įskaitant MVĮ, amatininkus ir kitus smulkius gamintojus). Tačiau nacionalinės sienos išlieka didele kliūtimi taisyklių, perdavimo pajėgumų, kainos struktūros ir kt. požiūriais.

- 1.6 EESRK primena, kad būtina vystyti perdavimo infrastruktūrą ir sustiprinti elektros energijos jungtis.
- 1.7 EESRK pritaria paramos atsinaujinančiųjų išteklių energijai priemonių „europinimui“ ir prašo Komisijos supaprastinti valstybių narių bendradarbiavimo mechanizmus siekiant skatinti tarpvalstybinę pagalbą.
- 1.8 EESRK pritaria, kad reikėtų persvarstyti paramą naujoms technologijoms, kai jos tampa brandžiomis technologijomis. EESRK mano, kad Komisija turėtų aiškiai apibrėžti sąvoką „brandus energijos šaltinis“ – ši apibrėžtis galėtų keistis laikui bėgant.
- 1.9 EESRK pritaria, kad elektros energijos rinka nėra savaiminis tikslas. Ją reikia kurti taip, kad ji būtų naudinga visiems vartotojams, visų pirma patiems pažeidžiamiausiems. EESRK pritaria minčiai parengti Europos lygio priemonių, įgalinančių vartotojus, kaip svarbius Europos elektros energijos rinkos dalyvius, tapti „dalyvaujančiais vartotojais“. EESRK ragina Komisiją šioje srityje imtis ryžtingesnių veiksmų ir parengti priemonių ir iniciatyvų, skirtų užtikrinti geriausius įmanomus viešojo įsikišimo rezultatus, kad būtų panaikintas energijos nepritekliai.
- 1.10 EESRK pabrėžia, kad elektros energija yra pagrindinė būtina prekė ir kad ją reikėtų atitinkamai valdyti. Valstybė narė, siekdama bendro ekonominio intereso, gali šioje srityje taikyti tam tikrus su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus. Visuotinė prieiga prie energijos turėtų būti pagrindinis Europos energetikos politikos uždavinys ir turėtų būti įtvirtinta Sutartyje. Konkurencijos tikslais geriausių viešojo įsikišimo rezultatų užtikrinimas energetikos sektoriuje neturėtų sumažinti ar apriboti su viešąja paslauga susijusių įsipareigojimų, kuriuos yra nusprendę taikyti valstybės narės. EESRK ragina Komisiją šiuo klausimu būti itin atidžiai ir imtis priemonių geriau apsaugoti su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus bei toliau juos stiprinti nepaisant dabartinių griežto taupymo priemonių.

2. Įžanga

- 2.1 2008 m. Europos Sąjunga užsibrėžė plataus užmojo klimato kaitos ir energetikos tikslus (3x20). Siekdamas atsinaujinančiųjų išteklių energijos tikslų valstybės narės pažangą dažniausiai padarė dėl viešojo įsikišimo.
- 2.2 Be to, 2011 m. vasario mėn. ES valstybių narių ir vyriausybės vadovai nurodė, kad užsibrėžtas tikslas yra iki 2014 m. baigti kurti energijos vidaus rinką. Nuo tada Komisija paskelbė keletą dokumentų šiuo tikslu. 2012 m. lapkričio 15 d. buvo paskelbtas komunikatas „Postūmis energijos vidaus rinkai“ su pradiniu energijos vidaus rinkos vertinimu ir jos baigimo kurti veiksmų planu. Po komunikato paskelbimo vyko viešasis klausymas dėl energijos vidaus rinkos, energijos gamybos pajėgumų pakankamumo ir pajėgumų mechanizmų.
- 2.3 2013 m. lapkričio 5 d. Komisija paskelbė dar vieną komunikatą „Elektros energijos vidaus rinkos kūrimas ir geriausių viešojo įsikišimo rezultatų užtikrinimas“ kartu su penkiais Komisijos departamentų parengtais dokumentais, kuriuose pateikiamos gairės dėl pajėgumų mechanizmų, atsinaujinančiųjų išteklių energijos rėmimo schemų, valstybių narių bendradarbiavimo susitarimų atsinaujinančiųjų išteklių energijos srityje ir reagavimo į paklausą sprendimų.
- 2.4 Komisija nurodo, kad dėl vidaus rinkos sukūrimo ir energetikos bei klimato kaitos tikslų siekimo iškilo naujų iššūkių, kuriems spręsti reikalingos naujos, dažniausiai nacionalinio lygmens viešojo įsikišimo formos; tokiu būdu skatinama kurti ir remti atsinaujinančiųjų išteklių energiją, užtikrinti tinkamus gamybos pajėgumus ir kt.
- 2.5 Šio Komisijos komunikato tikslas – pateikti valstybėms narėms gaires, kaip užtikrinti geriausius viešojo įsikišimo rezultatus, pritaikyti esamas įsikišimo priemones ir sukurti naujų. Jei viešasis įsikišimas yra netinkamas, jis gali rimtai sutrikdyti rinką ir padidinti energijos kainas tiek namų ūkiams, tiek įmonėms. Todėl Komisija parengė veiksmų, kurių reikia imtis prieš bet kokią viešąją įsikišimą, sąrašą: nustatyti konkrečią problemą ir jos priežastį, įrodyti, kad rinka jos negali išspręsti; įvertinti galimą tarpusavio sąveiką su kitais politikos tikslais ir koordinuoti įvairias viešosios politikos priemones; įvertinti alternatyvias galimybes; sumažinti poveikį elektros energijos sistemoms; išlaikyti mažas sąnaudas; apsvarstyti poveikį gamintojų ir privačių asmenų sąnaudoms; stebėti, vertinti ir nutraukti šias priemones, kai tikslas pasiektas.

2.6 Komisijos manymu, siekiama laipsniškai sustiprinti Europos energijos rinką, kurioje tinkamai veiktų pasiūlos ir paklausos mechanizmai, kainų signalai atitiktų politikos tikslus, visiems dalyviams būtų užtikrintos vienodos sąlygos ir energija būtų gaminama našiai. Kai technologijos yra brandžios, joms reikėtų pradėti laipsniškai taikyti rinkos kainas, o paramos priemonės galiausiai nutraukti. Tai reiškia, kad reikės laipsniškai panaikinti supirkimo tarifus ir pereiti prie supirkimo priemonių bei kitų rinkos paramos priemonių, kad gamintojai būtų skatinami reaguoti į rinkos tendencijas. Komisija taip pat ragina valstybes nares geriau koordinuoti savo atsinaujinančiųjų išteklių energijos strategijas, kad sumažintų vartotojų išlaidas energijai ir mokesčiams. Paramos sistemos turėtų būti geriau tarpusavyje suderintos.

2.7 Komunikatas, nors jis ir nėra teisiškai privalomas, apibūdina pagrindinius principus, kuriuos Komisija taikys vertindama viešąjį įsikišimą, susijusį su atsinaujinančiųjų išteklių energijai skirtomis paramos sistemomis, mechanizmais, darančiais poveikį pajėgumams, ir vartotojų paklausai pritaikyti skirtomis priemonėmis. Taigi nuo šių principų priklausys, kaip bus taikomos Europos taisyklės dėl valstybės pagalbos ir kaip bus įgyvendinami ES energetikos teisės aktai. Komisija taip pat ketina pasiūlyti teisinių priemonių siekiant užtikrinti, kad šie principai būtų iki galo įgyvendinti.

3. EESRK pastabos

3.1 EESRK nuolat kartojo, kad, jo nuomone, energijos vidaus rinka yra galimybė ir kad reikia imtis visų priemonių, kad ji veiktų pramonės ir namų ūkių vartotojų naudai; šiame procese turėtų aktyviai dalyvauti pilietinės visuomenės organizacijos, kad būtų išvengta energijos nepritekliaus ir būtų sprendžiama ši problema ⁽¹⁾.

Bendrosios rinkos sukūrimas. Sienu panaikinimas

3.2 EESRK visada pritarė Komisijos iniciatyvoms, skirtoms baigti kurti energijos vidaus rinką. EESRK taip pat nurodo, kad šiuo tikslu jis pritaria minčiai sukurti Europos energetikos bendriją (EEB). Skatinant solidarumą, bendradarbiavimą ir integraciją, visų pirma rinkos ir infrastruktūros srityje, EEB suteiktų galimybę optimaliai sustiprinti bendrą energetikos klausimų valdymą.

3.3 Vidaus rinka negali egzistuoti, kol prekybai energija vis dar nepanaikintos „nacionalinės sienos“, o tarpvalstybiniam pajėgumams turi būti taikomos tokios pat sąlygos kaip ir sienų nekertančioms linijoms ar vamzdynams. Komunikate reikėtų pabrėžti, kad pagrindinė kliūtis *de facto* sienų panaikinimui energijos vidaus rinkoje vis dar yra prieiga prie tarpvalstybinių pajėgumų, o ne tik nacionalinių taisyklių skirtumai. Pavyzdžiui, bendrai taikant įleidimo-išleidimo (angl. *entry-exit*) taškų kainodaros modelį ir pajėgumų paskirstymo metodiką energijos perdavimui visose valstybėse narėse būtų galima suteikti postūmį tarpvalstybinei prekybai; pirmenybę reikėtų teikti modeliui „iš taško į tašką“, nes jis perdavimo sistemos operatorius skatina investuoti į pasieniui būdingų perdavimo kliūčių panaikinimą savo paslaugų teikimo zonose. Tai bus naudinga visiems rinkos dalyviams, įskaitant nepastovios atsinaujinančiųjų išteklių energijos rinkos dalyvius. Komisija ir Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra (ACER) be Europos elektros energijos perdavimo sistemos operatorių tinklo (ENTSO-E) turi peržiūrėti paskirstymo mechanizmus ir į perdavimo sistemos operatorių pareigas įtraukti energijos mainus. Peržiūra reikalinga tam, kad nesudarytų jokių „dirbtinių kliūčių“ prie nacionalinių sienų, kurios galėtų apriboti energijos srautus tarp valstybių narių. Tokių dirbtinių kliūčių gali susidaryti dėl nacionalinės protekcionistinės politikos, kuria siekiama nustatyti vienodus tarifus šalies viduje, arba dėl galimo nacionalinių perdavimo sistemos operatorių piktnaudžiavimo komerciniais tikslais, kurie vidaus energijos kliūtis perkelia į pasienio paslaugų teikimo zoną. Tokios taisyklės paskatintų perdavimo sistemos operatorius savo investicijas nukreipti į geresnes tarpvalstybines perdavimo tinklų jungtis.

3.4 Siekiant baigti kurti energijos vidaus rinką, EESRK prašo sustiprinti elektros energijos jungtis. EESRK remia visas iniciatyvas, kuriomis siekiama sklandesnio ir veiksmingesnio naudojimosi elektros energijos tinklais atsižvelgiant į atsinaujinančiųjų išteklių energijos vystymą; pritaria bendradarbiavimo iniciatyvoms, kaip kad Coreso – Europos elektros energijos kontrolės centro pirmtakui.

Atsinaujinančiųjų išteklių energija ir gamybos pajėgumų adekvatumas

3.5 Be to, EESRK visada palankiai vertino didėjantį atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimą ⁽²⁾. EESRK remia 2050 m. veiksmų plano tikslus.

⁽¹⁾ OL C 133, 2013 5 9, p. 27–29; OL C 68, 2012 3 6, p. 15–20; OL C 341, 2013 11 21, p. 21–26.

⁽²⁾ OL C 77, 2009 3 31, p. 43–48; OL C 44, 2013 2 15, p. 133–139; OL C 229, 2012 7 31, p. 126–132.

3.6 Paramos atsinaujinančiųjų išteklių energijai priemonės buvo įgyvendinamos laikotarpiu, kai atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalis buvo nedidelė, o technologijos buvo dar nebrandžios. Šiandien atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalis energijos išteklių vartojimo struktūroje labai padidėjo ir ilgainiui dar augs. EESRK pritaria Komisijai, kad tinkamai laikantis subsidiarumo principo viešąjį įsikišimą reikia vertinti atsižvelgiant į energijos šaltinių ir technologijų brandos laipsnį. Tačiau EESRK mano, kad Europos Komisija turėtų aiškiai apibrėžti sąvoką „brandus energijos išteklius“ ir ją persvarstyti atsižvelgiant į būsimą technologijų pažangą. EESRK taip pat nurodo, kad paramos atsinaujinančiųjų išteklių energijai priemonių vertinimas ir koregavimas turi būti atliekamas taip, kad būtų užtikrinta, jog vartotojai, visų pirma pažeidžiamiausi, galėtų naudotis visais Europos elektros energijos rinkos teikiamais privalumais. EESRK rekomenduoja imtis saugumo priemonių, kad būtų užtikrinta, jog šis paramos koregavimas netrukdytų siekti strategijos „Europa 2020“ tikslų. EESRK rekomenduoja Komisijai rengiant naujų Sąjungos gairių dėl valstybės pagalbos aplinkos ir energetikos srityje projektą atkreipti dėmesį į šį aspektą.

3.7 Pagal tą patį principą, reikėtų panaikinti paramą atsinaujinančiųjų išteklių energijai pakankamai išplėtotoms technologijoms, tačiau ją taip pat tinkamai koordinuoti su funkcinė prekybos taršos leidimais rinka. EESRK pritaria Komisijai, kad parama atsinaujinančiųjų išteklių energijai turi būti lanksti, proporcinga, regresyvi ir konkurencinga, kad atsinaujinančiųjų išteklių energija galėtų vis aktyviau reaguoti į rinkos signalus ir konkuruoti su įprastiniais įrenginiais. Tiesioginę paramą atsinaujinančiųjų išteklių energijai reikia laipsniškai pakeisti puikiai veikiančia apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema ir galiausiai ją nutraukti.

3.8 EESRK pritaria Komisijos iniciatyvoms „europinti“ paramą atsinaujinančiųjų išteklių energijai. Siekiant skatinti šiuo metu retai naudojamą tarpvalstybinę paramą, Komisija turėtų toliau paprastinti valstybių narių bendradarbiavimo mechanizmus. Tikėtina, kad paramos „europinimas“ taip pat netaps realybe tol, kol valstybės narės galės formuoti atskirą politiką, „pelnytis kitų sąskaita“ arba nustatyti neigiamus apribojimus kaimyninėms šalims (pvz., dėl paramos sparčiam atsinaujinančiųjų išteklių energijos vystymui Vokietijoje, Lenkijoje ir Čekijoje energija turi būti perduodama aplinkinėmis linijomis (angl. k. *loop flows*), todėl šiose šalyse didėja išlaidos elektros energijai, nes reikia subalansuoti tiekimą ir užtikrinti jo saugumą). Tokias problemas paprasčiau spręsti dabar, kol sistema dar palyginti nauja, nes vėliau priklausomybės nuo įprastos tvarkos poveikis bus dar stipresnis.

3.9 Viena aktuali, su atsinaujinančiųjų išteklių energija susijusi problema yra ta, kad jos gamyba yra nepastovi, jai reikalingi subalansavimo, atsarginiai arba rezerviniai pajėgumai. Komunikate atkreipiamas dėmesys į riziką, kurią kelia valstybių narių parama atsarginiams pajėgumams iš esmės gali būti skiriama nenašioms elektrinėms arba ja gali būti subsidijuojamas iškastinis kuras. Pirmiausia problemą reikėtų sumažinti vystant veiksmingas tos pačios dienos, balansavimo ir pagalbinių paslaugų rinkas. Jei jos būtų iš tiesų efektyvios ir veiktų tarpvalstybiniu lygiu su tinkamais kainų signalais, jos galėtų pakankamai gerai sureguliuoti rinką ir papildomų pajėgumų mechanizmas taptų nebereikalingas. Visi rezervų arba pajėgumų atlygio mechanizmai turi būti pagrįsti rinka, neutralūs technologijų požiūriu, nediskriminaciniai ir juose turi turėti teisę dalyvauti kitų valstybių atstovai⁽³⁾.

3.10 Šiuo metu skirtingose valstybėse narėse skiriasi gamybos adekvatumo užtikrinimo standartai ir mechanizmai bei su tiekimo ir paklausos pusiausvyra susijusios problemos. Siekiant užtikrinti tiekimo saugumą ir sukurti rezervinius pajėgumus (šie klausimais yra nacionalinio pobūdžio), reikalingas viešasis įsikišimas. Kadangi rinkos tampa vis labiau tarpusavyje susijusios ir vis labiau priklausomos viena nuo kitos ir siekiant išvengti skirtingų, susiskaidžiusių sistemų egzistavimo, reikėtų skatinti šalių konsultacijas ir bendradarbiavimą, visų pirma Elektros energijos koordinavimo grupėje, o Komisija turėtų išnagrinėti Europos energijos gamybos pajėgumų rinkos, pagrįstos iki šiol įgyta gera patirtimi, galimybę.

Viešasis įsikišimas

3.11 EESRK pritaria Komisijai, kad viešasis įsikišimas atlieka svarbų vaidmenį siekiant Europos energetikos ir klimato kaitos tikslų. Komitetas mano, kad geriausi viešojo įsikišimo rezultatai nėra užtikrinami mažinant arba didinant viešąsias pastangas, o verčiau jas optimizuojant. Komitetas mano, kad toks įsikišimas turėtų atlikti dar didesnę vaidmenį stengiantis kovoti su energijos nepriteklumi; mano, kad šioje srityje reikėtų geriau pasinaudoti viešuoju įsikišimu ir ragina Komisiją pateikti pasiūlymų ir iniciatyvų dėl šių aspektų.

3.12 Tačiau komitetas pabrėžia, kad labai svarbu imtis priemonių užtikrinti, kad viešasis įsikišimas nacionaliniu, regionų ar vietos lygiu būtų nuoseklus visoje Europoje; tam tikromis aplinkybėmis toks įsikišimas gali duoti neigiamų rezultatų Europos lygiu.

⁽³⁾ 2014 m. sausio 17 d., *Eurelectric*.

3.13 EESRK taip pat nurodo, kad su sąlyga, jog iš esmės neiškreipiama konkurencija ir laikomasi valstybės pagalbos taisyklių, energijos išteklių vartojimo struktūra yra nacionalinės kompetencijos klausimas. Kadangi toks įsikišimas daro poveikį kitoms Europos valstybėms, EESRK mano, kad siekiant didesnio nuoseklumo Europos lygiu, reikėtų sustiprinti valstybių narių veiklos koordinavimą, visų pirma Elektros energijos koordinavimo grupėje.

3.14 Todėl EESRK nurodo, kad Komisijai derėtų aiškiai atskirti viešąjį įsikišimą ir valstybės pagalbą.

3.15 Viešasis įsikišimas turi įtakos energijos sąnaudoms ir kainoms. Komisija pripažįsta, kad lyginimo tikslais sudėtinga nustatyti kiekvienos energetikos technologijos sąnaudas, taigi ir įvertinti kokio viešojo įsikišimo reikia. EESRK dar kartą rekomenduoja, kad Komisija šioje ataskaitoje pateiktų energijos nepritekliaus Sąjungoje analizę, Europos strategiją ir veiksmų planą, kaip su juo kovoti.

3.16 Kuo didesnė, labiau integruota ir likvidesnė taps elektros energijos rinka, tuo bus didesnis jos stabilumas ir tuo mažiau reikės įvairaus *ad hoc* arba laikino viešojo įsikišimo, šiuo metu keliančio koordinavimo problemų.

Konkurencingumas

3.17 Komisija teisingai atkreipė dėmesį į, pavyzdžiui, tiekimo saugumo arba ES ekonomikos kainų konkurencingumo praradimo klausimus, kurie ne visada atitinka strategijos „20-20-20“ arba 2050 m. tikslus. Taigi siekiant klimato kaitos dokumentų rinkinio tikslų didėja energijos sąnaudos asmenims ir įmonėms ir mažinamas konkurencingumas. Kita vertus, dėl paramos atsinaujinančiųjų išteklių energijai didmeninė elektros energijos kaina gali tapti pernelyg maža ir iškreipti investavimo į rezervinius pajėgumus signalus. Turi būti atidžiai stebimos priemonės, kuriomis siekiama strategijos „20-20-20“ tikslų, kad iškraipymai nenusvertų privalumų.

3.18 Be to, abejonių kelia ir Komisijos pasiūlymas skatinti ilgalaikes naujų elektrinių statybos sutartis, kurias, siekiant užtikrinti energijai imlių pramonės šakų konkurencingumą, turėtų sudaryti elektros energijos gamintojai ir būsimi galutiniai vartotojai. Komisija pripažįsta, kad kyla pavojus, jog gali būti trukdoma patekti į rinką, ir kad tokias sutartis reikėtų atidžiai išnagrinėti siekiant įvertinti, ar nauda būtų didesnė nei sąnaudos, ir ar jos faktiškai nemažins konkurencingumo. Be to, energijai imlius vartotojus dažniausiai labiau domina patikimai energiją tiekiančios įprastinį kurą deginančios elektrinės. Parama šioms elektrinėms gali sužlugdyti kitų sričių ES politiką – nuo paramos atsinaujinančiųjų išteklių energijai iki Pramoninių išmetamųjų teršalų direktyvos nuostatų laikymosi. Kraštutiniais atvejais sprendimus priimančioms asmenims būtų itin apmaudu, jei pramoninis vartotojas dėl kokios nors priežasties galiausiai nuspręstų perkelti veiklą.

Vartotojų įgalinimas. Kova su energijos nepritekliumi

3.19 EESRK visiškai pritaria, kad elektros energijos vidaus rinka nėra savaiminis tikslas. Elektros energijos rinka turi būti naudinga visiems, visų pirma pažeidžiamiausiems gyventojams. Reikalingos pastangos ją baigti kurti, nes dabar ši rinka yra pernelyg susiskaidžiusi. Tai daro neigiamą poveikį Europos vartotojų laisvei pasirinkti tiekėją ir jų biudžetui (kainos yra pernelyg didelės), energijos tiekimo saugumui, pastangoms spręsti klimato kaitos problemą ir perėjimui prie tvarios energetikos. Įgyvendinant Europos energetikos politiką, reikėtų dėti daugiau pastangų, kad būtų panaikintas energijos nepritekliaus.

3.20 Reagavimas į paklausą ir energijos vartojimo efektyvumas suteikia nemažai galimybių sumažinti vartojimą piko metu. Nepaisant technologijų pažangos, šios galimybės vis dar neišnaudojamos. EESRK ypač ragina skatinti įgalinti vartotojus, kad jie patys spręstų energetinius klausimus ir taptų „dalyvaujančiais vartotojais“. Technologijos, pavyzdžiui, pažangieji skaitikliai, turi būti iš esmės sukurti taip, kad tiktų visiems vartotojams, įskaitant pačius pažeidžiamiausius, jie turi puikiai veikti ir būti naudingi – jie turi suteikti lengvai suprantamą, skaidrią informaciją be papildomų išlaidų, taip palengvindami pažangų energijos paklausos reguliavimą (ir užtikrindami duomenų apsaugą/konfidencialumą. EESRK pritaria mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros skatinimui energetikos sektoriuje (daugiausiai pažangiųjų įrenginių ir energijos saugojimo srityse).

3.21 Viešasis įsikišimas yra itin svarbus dar ir todėl, kad reagavimas į paklausą ir paklausos valdymas neretai nepagrįstai užkrauna našta vartotojams. Todėl pažeidžiamiausiems vartotojams siūlomos paramos rūšį reikia pritaikyti prie konkrečios jų padėties, o paramos gavimo sąlygos turėtų būti teisingos ir nuspėjamos.

3.22 EESRK namo, kad norint pritaikyti ir sumažinti paklausą, vien reagavimo į paklausą ir paklausos valdymo technologijų nepakanka. EESRK pritarė aktyvesnėms gyventojų informuotumo didinimo kampanijos ir įgalinimui Europos lygiu įgyvendinant įvairias, energetinio solidarumo fondo remiamas⁽⁴⁾ iniciatyvas. EESRK pritaria energijos vartojimo efektyvumo didinimui pastatuose (su profesionaliu pastatų energinio naudingumo sertifikavimu) siekiant išspręsti pastatų, kuriuose „nuteka“ energija, klausimą ir panaikinti tokių pastatų pardavimo ar nuomos praktiką.

3.23 Europos energijos vartotojai yra vieni labiausiai nepatenkintų šia rinka. Svarbiausi vartotojams aktualūs klausimai, kuriuos reikia spręsti, kad būtų remiamas gerai veikiančios energetikos rinkos kūrimas yra: prieiga prie energijos, patikima informacija apie pasiūlymus, įskaitant nepriklausomą palyginimą, sutarčių nuostatų skaidrumas, apsauga nuo klaidinančios ir agresyvios rinkodaros, bendras informacijos punktas, suprantama vartotojams skirta informacija, veiksmingas Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos įgyvendinimas, galimybės lengvai pakeisti tiekėją, veiksmingos teisių gynimo priemonės pagrįstų skundų atveju⁽⁵⁾ ir kovos su energijos nepriteklumi priemonės. Nepriklausoma energijos rinkų stebėseną taip pat labai svarbi norint užtikrinti sąžiningą konkurenciją ir suteikti naudos vartotojui. Pažanga šiose srityse galėtų užtikrinti didesnę socialinę ir politinę paramą ES energetikos politikai.

3.24 EESRK pritaria tam, kad vartotojai („gaminantys vartotojai“) vietos lygiu gamintų atsinaujinančiųjų išteklių energiją⁽⁶⁾. Šis reiškinys sparčiai vystosi daugelyje šalių, visų pirma Vokietijoje ir Jungtinėje Karalystėje. Tai itin svarbu energijos balansui Europoje, pigesnės energijos tiekimui ir išmetamo CO₂ kiekio mažinimui. Gaminančių vartotojų vaidmuo energijos rinkoje yra susijęs su energijos nepritekliaus problemos sprendimu. Pažangieji tinklai ir pažangieji skaitikliai sudaro galimybę gaminantiems vartotojams teikti nedidelės jėgainės pagamintos energijos mainų paslaugas. Iki 2020 m. pabaigos Jungtinėje Karalystėje veiks apie 8 mln. tokios rūšies įrenginių, pagaminančių apie 40 GW elektros energijos. Įdarbintų žmonių skaičius viršys 100 000. Gaminantiems vartotojams reikėtų teikti valstybės paramą, kad būtų pašalintos teisinės kliūtys, ir finansinę paramą (paramą veiklai) sumontavimo ir priežiūros paslaugų forma, visų pirma investicijų srityje. Tačiau siekiant užtikrinti, kad gaminantys vartotojai būtų visiškai atsakingi už disbalansą, kurį jie gali sukurti tiekdami energiją į sistemą, ir parengti rinka grindžiamas priemones ir kainodaros mechanizmus, kurie skatintų juos sumažinti šį disbalansą, taip pat turėtų būti įgyvendintos veiksmingos taisyklės.

3.25 Elektros energija nėra tokia pat prekė, kaip visos kitos. Tai yra pagrindinė bendra prekė ir ją reikėtų atitinkamai valdyti. Valstybė narė, siekdama bendro ekonominio intereso, gali šioje srityje taikyti tam tikrus su viešąja paslauga susijusius išpareigojimus. EESRK ne kartą ragino visuotinę prieigą prie energijos įtraukti į ES energetikos politikos tikslus ir ją įtvirtinti Sutartyje. Todėl EESRK pabrėžia, jog reikia būtinai užtikrinti, kad tuo atveju, kai valstybės narės vadovaujasi Direktyva 2009/72/EB, viešojo įsikišimo racionalizavimo procese ir pagal konkurencijos principą su visuotinės svarbos viešąja paslauga susiję išpareigojimai (visų pirma saugumas, prieiga prie energijos ir įperkama energija, reguliarumas, elektros energijos kokybė ir kaina, aplinkos apsauga, įskaitant energijos vartojimo efektyvumą ir klimato apsaugą, kaip nustatyta minėtos direktyvos 3 straipsnio 2 ir 3 dalyse) išliktų tokie pat griežti. EESRK ragina Komisiją šioje srityje būti itin atidžiai ir prašo kiekvienais metais pateikti ataskaitą dėl šio svarbaus aspekto, į metinę ataskaitą dėl vidaus rinkos įtraukiant konkretesnį, išsamesnį vertinimą, ar valstybės narės laikosi reikalavimų su viešąja paslauga susijusių išpareigojimų srityje, taip pat ragina imtis konkrečių iniciatyvų, kad šie išpareigojimai būtų geriau užtikrinti arba net sustiprinti Europos lygiu.

⁽⁴⁾ OL C 341, 2013 11 21, p. 21–26.

⁽⁵⁾ Vartotojų teisės elektros energijos ir dujų rinkose, Europos vartotojų organizacijų asociacijos pozicijos dokumentas, 2013 m. gruodžio mėn.

⁽⁶⁾ Gaminantys vartotojai yra nepriklausomi elektros energijos, dažniausiai gaminamos nedidelių įrenginių (pvz. vėjo turbinų, fotovoltinių plokščių ir šilumos regeneravimo įrenginių naudojant šilumos siurblius ir kt.), gamintojai. Išskirtinė gaminančių vartotojų savybė yra ta, kad jie gali energiją gaminti savo poreikiams arba pardavimui į didesnę tinklą.

Valdymas

3.26 Didmeninės prekybos energija skaidrumas ir stabilumas galiausiai yra svarbūs visų subjektų interesų apsaugai, kad galutinių vartotojų išlaidos nebūtų pernelyg didelės ir būtų remiamas geras energetikos bendrovių valdymas neatsižvelgiant į tai, ar jos yra valstybinės, ar privačios. Komisija turėtų įvertinti, kaip įgyvendinamas Reglamentas dėl energijos rinkos vientisumo ir skaidrumo (REMIT) ir, jei reikia, pasiūlyti sprendimų. Didmeninės prekybos energija skaidrumas suteiktų galimybę greitai aptikti problemas, pavyzdžiui, piktnaudžiavimą rinka arba antikonkurencinę elgseną, ir remti konkurencijos institucijų įsikišimą.

2014 m. kovo 25 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl jūrininkų, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2008/94/EB, 2009/38/EB, 2002/14/EB, 98/59/EB ir 2001/23/EB

(COD(2013) 798 final – 2013/0390 COD)

(2014/C 226/06)

Pranešėjas **Christos POLYZOGOPOULOS**

Europos Komisija, 2013 m. lapkričio 19 d., Taryba, 2013 m. lapkričio 29 d., ir Europos Parlamentas, 2013 m. lapkričio 21 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 153 straipsnio 2 dalimi ir 304 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl jūrininkų, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2008/94/EB, 2009/38/EB, 2002/14/EB, 98/59/EB ir 2001/23/EB

COM(2013) 798 final – 2013/0390 COD.

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. kovo 10 d. priėmė savo nuomonę.

497-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. kovo 25–26 d. (kovo 25 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 136 nariams balsavus už ir 4 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK palankiai vertina direktyvą, kuria siekiama padidinti ES pagrindinių teisių chartijoje įtvirtintų teisių apsaugos lygį ir užtikrinti vienodas konkurencijos sąlygas ES mastu.

1.2 EESRK pritaria pasiūlymui spręsti išimčių klausimą, kadangi jos gali apriboti jūrininkų galimybę pagal Europos darbo teisę naudotis tomis pačiomis teisėmis, kuriomis naudojasi dirbantieji krante.

1.3 EESRK mano, kad pasiūlymas yra žingsnis teisinga linkme siekiant sudominti ES jaunuolius laivybos ir žvejybos profesijomis bei ilgalaike jūrininko karjera, kadangi juo padidinamas susijusių sektorių patrauklumas ir užtikrinamos tokios pat kaip darbo vietų krante darbo sąlygos.

1.4 EESRK pažymi, kad Komisija laikosi lankstaus požiūrio ir atsižvelgia į šio itin svarbaus sektoriaus ypatumus ir poreikius: ji analizuoja keturias skirtingas veiklos kryptis ir kiekvienu atveju vertina, ar objektyviai pateisinama tai, kad sektorius būtų skirtingai traktuojamas, siekdama išvengti visiems atvejams taikomo vienodo sprendimo.

1.5 EESRK laikosi nuomonės, kad pasiūlymas dėl direktyvos gali padėti padidinti užimtumą jūrų ir žuvininkystės sektoriuose ir pagerinti gyvenimo bei darbo sąlygas, socialinę apsaugą ir socialinį dialogą atsižvelgiant į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 151 straipsnyje numatytus bendrus tikslus.

1.6 EESRK primena, kad pagal Užimtumo ir konkurencingumo laivybos sektoriuje darbo grupės atliktą preliminarų tyrimą atotrūkis tarp pasiūlos ir paklausos EBPO šalyse gali dar labiau padidėti ir pasiekti 70 000 vadovaujančių pareigūnų ir 221 000 eilinių jūrininkų ⁽¹⁾. Kad ši Europos jūrų sektoriaus pareigūnų procentinė dalis viso pasaulio užimtumo rinkoje būtų išlaikyta tokia, kokia buvo 2010 m., reikės, kad per artimiausią dešimtmetį darbuotojų skaičius vakarinėse ES šalyse padidėtų 10 proc., o rytinėse – 20 proc. ⁽²⁾

⁽¹⁾ Sulpice, Guy, 2011 m., „Study on EU Seafarers Employment: Final Report“ („Jūrininkų užimtumo ES tyrimas. Galutinė ataskaita“), Europos Komisijos Mobilumo ir transporto generalinis direktoratas, C departamentas, Jūrų transportas (MOVE/C1/2010/148/SI2.588190), p. 34.

⁽²⁾ Ten pat, p. 35.

1.7 Be to, EESRK mano, kad pasiūlymas dėl direktyvos gali padėti sudaryti vienodas konkurencijos sąlygas Europos rinkoje ištaisant tokią padėtį, kai tam tikros įmonės atleidžiamos nuo prievolių, pavyzdžiui, susijusių su informavimu ir konsultavimusi, kurios privalomos kitose valstybėse narėse įsikūrusioms konkuruojančioms įmonėms. Komitetas atkreipia dėmesį, kad būtina užtikrinti vienodas konkurencijos sąlygas ne tik pačioje ES, bet ir tarptautiniu lygmeniu turint omenyje jūrinės veiklos tarptautinį pobūdį ir vykstančią konkurenciją, ir pabrėžia, kad svarbu veiksmingai atgrasyti nuo socialinio dempingo ir nesąžiningos konkurencijos. Tačiau dauguma sausumoje vykdomos veiklos rūšių patiria tarptautinę konkurenciją ir tai, kad ji egzistuoja ir jūrų sektoriuje, negali būti priežastimi atimti iš jūrininkų svarbių darbo ir socialinių teisių.

1.8 Vis dėlto EESRK pabrėžia, kad pasiūlymas dėl direktyvos pats savaime negali padidinti jūrinės veiklos patrauklumo ir kad jis turi būti papildytas paties Komiteto jau pasiūlytomis priemonėmis ir iniciatyvomis mokymo, švietimo ir mokslinių tyrimų srityje, taip pat higienos ir saugos didinimu, kartu turi būti skatinamas verslumas ir inovacijos siekiant teikti saugias, veiksmingas, konkurencingas ir aukštos kokybės paslaugas.

1.9 Kadangi keletą metų prieš pateikiant pasiūlymą dėl direktyvos buvo vykdomos plataus masto konsultacijos ir atliekami poveikio vertinimai, EESRK primygtinai siūlo dokumento įsigaliojimui numatytą 5 metų pereinamąjį laikotarpį (8 straipsnis) sutrumpinti iki trijų metų.

2. Įžanga

2.1 Europos jūrų laivynas pirmauja pasaulio lygmeniu ir užtikrina darbo vietas 345 455 jūrininkams⁽³⁾. Apie 30 proc. prekybinių laivų plaukioja su vienos iš ES valstybių narių vėliava, o pagal bendrąjį tonažą Sąjungai tenka 19,2 proc. pasaulio laivyno⁽⁴⁾.

2.2 Žvejybos ir jos produktų perdirbimo sektoriuje dirba daugiau kaip 350 000 asmenų ir penkioms valstybėms narėms (Danija, Ispanija, Prancūzija, Nyderlandai ir Jungtinė Karalystė) tenka 60 proc. Sąjungos gamybos, tuo tarpu visame žuvininkystės sektoriuje kasmet sugaunama 6,4 mln. tonų žuvų⁽⁵⁾.

2.3 Dėl globalizacijos, ypač dabartinės krizės sąlygomis, kyla sunkumų darbo vietoms jūrų laivyne ir jo konkurencingumui, o tai turi tiek kokybinių, tiek kiekybinių pasekmių įvairiems užimtumo šiame sektoriuje aspektams.

2.4 Kartu su užimtumo jūrų sektoriuje rinkos reguliavimo panaikinimu, kuris laipsniškai išplito nuo devintojo dešimtmečio pradžios⁽⁶⁾, sumažėjo Europos jūrininkų skaičius, ėmė trūkti tinkamai parengtų darbuotojų ir pradėta įdarbinti jūrininkus iš trečiųjų šalių. Tokią tendenciją visų pirma lemia⁽⁷⁾ jūrininkams siūlomos ribotos karjeros galimybės, jų izoliuotumas ir nutolimas nuo šeimos, jų profesijos nuvertinimas dėl susidariusio išpūdžio, kad tai nesaugus darbas blogomis sąlygomis.

2.5 Šios nuvertinimo priežastys taip pat susijusios tiek su paklausa, tiek su pasiūla ir jūrų laivynui daromu konkurenciniu spaudimu, kuris šiuo sunkiu globalizacijos ir struktūrinės ciklinio pobūdžio krizės metu verčia mažinti atlyginimus.

3. Pasiūlymas dėl direktyvos

3.1 Nagrinėjamu pasiūlymu dėl direktyvos iš dalies keičiamos galiojančios direktyvos⁽⁸⁾, kuriomis arba daromos išimties jūrininkams ir (arba) žvejams iš jų taikymo sričių, arba leidžiama valstybėms narėms tokias išimtis taikyti. Valstybės narės yra priėmusios skirtingus sprendimus dėl šių išimčių taikymo.

⁽³⁾ SWD(2013) 0461 final.

⁽⁴⁾ Europos bendrijos laivų savininkų asociacija (ECSA), 2011–2012 m. metinė ataskaita.

⁽⁵⁾ Eurostatas, Žvejybos statistiniai duomenys, 2012 m. rugsėjo mėn.

⁽⁶⁾ Silos, J. M., Piniella, F., Monedero, J. ir Walliser, J. (2012 m.). „Trends in the global market for crews: A case study. Marine Policy“, 36 (4), p. 845–858.

⁽⁷⁾ COM(2006) 275 final, II dalis, Priedas, 2.5 skyrius.

⁽⁸⁾ Susijusios direktyvos yra šios: 2008/94/EB dėl darbuotojų apsaugos jų darbavimui tapus nemokiam, 2009/38/EB dėl Europos darbo tarybos steigimo, 2002/14/EB dėl bendros darbuotojų informavimo ir konsultavimo su jais sistemos sukūrimo Europos bendrijoje, 98/59/EB dėl kolektyvinio atleidimo iš darbo, 2001/23/EB dėl darbuotojų teisių apsaugos įmonių perdavimo atveju ir 96/71/EB dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje.

3.2 Konkrečiau kalbant, pasiūlymu dėl direktyvos pripažįstama besąlyginė jūrininkų teisė į informaciją ir konsultacijas visose direktyvose, kuriose pirmiau buvo nustatyta išimčių ir nuo šios teisės leidžiančių nukrypti nuostatų.

3.3 Komisija pripažįsta, kad įvairiose direktyvose gali būti nurodomas skirtingas tinkamiausias sprendimas, ir, įvertinusi rezultatus, taikymo sritį ir galimų išimčių priežastis, pateikia šių keturių politikos galimybių šioje srityje derinį:

- 1 galimybė. Veiksmų nesiimama (Darbuotojų komandiravimo direktyvai),
- 2 galimybė. Nukrypti leidžianti nuostata, jei užtikrinama lygiavertė apsauga (Informavimo ir konsultavimosi direktyvai),
- 3 galimybė. Išimčių panaikinimas (Europos darbo tarybos direktyvai ir Nemokumo direktyvai),
- 4 galimybė. Taisyklių pritaikymas prie sektoriaus specifikos numatant konkrečias nuostatas (Kolektyvinio atleidimo direktyvai ir Įmonių perdavimo direktyvai).

4. Veiksmų planas

4.1 Žaliojoje knygoje „Link Europos Sąjungos būsimos jūrų politikos“⁽⁹⁾ keliamas klausimas dėl galimybės jūrinės veiklos sektoriams netaikyti kai kurių Europos darbo ir socialinės srities teisės aktų dalių ir dėl šių išimčių pakartotinio vertinimo glaudžiai bendradarbiaujant su socialiniais partneriais; be to, joje pabrėžiama jūrų sektoriaus praktinės patirties ir tvaraus užimtumo šioje srityje svarba konkurencingumui turint omenyje mažėjantį Europos jūrininkų skaičių.

4.2 Savo 2007 m. spalio 10 d. komunikate⁽¹⁰⁾ Komisija įsipareigojo patobulinti jūrininkystės profesijoms taikomą teisinę sistemą ir atkreipia dėmesį, kad kai kurių direktyvų netaikymas šios srities darbuotojams nėra visiškai pateisinamas.

4.3 Be to, Integruotos jūrų politikos Europos Sąjungai mėlynojoje knygoje Komisija pakartoja savo įsipareigojimą glaudžiai bendradarbiaujant su socialiniais partneriais peržiūrėti jūrų sektoriams taikomas ES teisės aktų išimtis⁽¹¹⁾; tuo tarpu vienas iš integruotos jūrų politikos tikslų taip pat yra teikti kiekybinę ir kokybinę paramą užimtumui ir profesinei kvalifikacijai šioje srityje, kad būtų sustabdytas nerimą keliantis jūrininko profesiją turinčių asmenų skaičiaus mažėjimas.

4.4 Vienoje iš savo rezoliucijų⁽¹²⁾ Europos Parlamentas prašė visiems darbuotojams užtikrinti vienodą apsaugą tam tikrų grupių automatiškai neišskiriant iš esamos apsaugos sistemos, kaip dažnai pasitaiko jūrininkų ir laivuose bei atviroje jūroje dirbančių asmenų atveju, ir reikalauja veiksmingus teisės aktus taikyti visiems neatsižvelgiant į jų darbo vietą.

4.5 Dar visai neseniai Komisija patvirtino savo tikslą didinti jūrų sektoriaus darbo vietų skaičių ir kokybę komunikate dėl mėlynojo augimo⁽¹³⁾ ir Limasolio deklaracijoje, kurią priėmė už integruotą jūrų politiką atsakingi Europos ministrai⁽¹⁴⁾.

5. Pastabos

5.1 EESRK pažymi, kad pasiūlymas dėl direktyvos, kuri rengiant buvo vedamos plataus masto tiek konkrečios, tiek bendros diskusijos, yra tiesiogiai susijęs su pirmiau minėtu veiksmų planu ir yra logiška tąsa tikslų, įsipareigojimų ir nuogaštavimų dėl jūrininkystės profesijų ateities; juo siekiama apibrėžti veiksmingą reglamentavimo sistemą, pagal kurią būtų atsižvelgiama į pasaulinį kontekstą, kuriame vystosi jūrų sektorius.

⁽⁹⁾ COM(2006) 275, 2006 m. birželio 7 d., 2.5 skyrius.

⁽¹⁰⁾ COM(2007) 591, 2007 m. spalio 10 d.

⁽¹¹⁾ COM(2007) 575, 2007 m. spalio 10 d.

⁽¹²⁾ 2007/2023(INI), 2007 m. liepos 11 d.

⁽¹³⁾ COM(2012) 494 final, 2012 m. rugsėjo 13 d.

⁽¹⁴⁾ Limasolio deklaracija, 2012 m. spalio 7 d.

5.2 EESRK mano, kad pasiūlymas dėl direktyvos dera su kitomis politikos sritimis ir horizontaliais tikslais, pavyzdžiui, strategija „Europa 2020“, ypač kalbant apie užimtumą, ir Naujų įgūdžių ir darbo vietų kūrimo darbotvarkės⁽¹⁵⁾ pagrindiniais tikslais gerinti darbo sąlygų kokybę ir, visų pirma, persvarstyti esamus teisės aktus siekiant sukurti pažangesnę užimtumo, sveikatos ir saugos darbe teisės aktų sistemą.

5.3 EESRK jau atkreipė dėmesį į jūrininkams ir žvejams taikomas išimtis ES socialinėje teisėje ir pabrėžė būtinybę užkirsti kelią diskriminacijai, kad ir kokios būtų jos priežastys, visose srityse, kur tai reikalinga; jis įpareigojo Komisiją persvarstyti šias išimtis glaudžiai bendradarbiaujant su socialiniais partneriais⁽¹⁶⁾.

5.4 Savo ankstesnėse nuomonėse⁽¹⁷⁾ EESRK taip pat pateikė svarbių pastabų ir rekomendacijų dėl su jūrų politika susijusių problemų ir išsamiai išdėstė savo poziciją ne tik su jūrininko profesija susijusiais bendrais užimtumo ir socialinės politikos klausimais, bet ir temomis, susijusiomis su švietimu, mokymu ir sertifikavimu, įdarbinimu ir sauga jūroje, ir pabrėžė būtinybę sudominti jaunuolius jūrininko karjera ir juos išlaikyti, taip pat užtikrinti aukštą praktinių žinių ir specializacijos lygį Europos jūrų sektoriaus subjektų grupėse.

5.5 Ypač aktualios EESRK rekomendacijos dėl žmogiškųjų išteklių, jūrininkystės ir jūrų sektoriaus praktinės patirties, išdėstytos nuomonėje dėl Europos Sąjungos jūrų transporto politikos strateginių tikslų ir rekomendacijų iki 2018 m., taip pat siūlomi veiksmai, kaip kovoti su piratavimu jūroje⁽¹⁸⁾, kuris, kaip ir jūrininkų patraukimas baudžiamajon atsakomybėn, atgraso nuo jūrininko profesijos.

5.6 EESRK pažymi, kad vykstant plataus masto bendroms ir konkrečioms konsultacijoms išryškėjo priešingos nuomonės dėl to, ar tokio pobūdžio išimtis yra pagrįstos ir, jei taip, tai kurios iš jų yra pagrįstos, tačiau dėl būtinybės sukurti vienodas konkurencijos sąlygas ir galimo ES teisės aktų vaidmens pasiektas sutarimas. Vis dėlto Komitetas apgailestauja, kad nepaisant vykusių konsultacijų raštu šis klausimas nebuvo įtrauktas į socialinio dialogo komiteto darbotvarkę.

5.7 Komitetas atkreipia dėmesį į Užimtumo ir konkurencingumo laivybos sektoriuje darbo grupės⁽¹⁹⁾ pateiktą pastabą, kad dėl besivystančių ryšių technologijų kai kurios išimties informavimo ir konsultavimosi srityje, kurias buvo galima pateisinti laivybai būdingu judumu ir sunkumais susisiekti su jūroje esančiais laivais, nebetenka prasmės.

5.8 EESRK pažymi, kad informacinės ir ryšių technologijos (IRT) laivuose diegiamos laipsniškai ir kad tam tikrais atvejais prireiks laiko jos veiks visu pajėgumu dėl tam tikrų techninių sunkumų, su kuriais visų pirma susiduria mažosios ir vidutinės įmonės. Todėl Komitetas ragina Komisiją parengti paramos investicijoms ir mokymo priemones šiame sektoriuje, kad būtų galima veiksmingai įgyvendinti pasiūlymą dėl direktyvos.

5.9 EESRK primena, kad Europos Sąjunga pirmąją sprendžiant darbo teisės klausimus, ir ragina Komisiją imtis vadovaujančio vaidmens ir siekti patobulinti tarptautinius standartus, kad visos valstybės narės pasirašytų Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) 2006 m. konvenciją dėl darbo jūrų laivyboje, ir paskatinti plataus masto tarptautinį bendradarbiavimą siekiant sukurti veiksmingesnį bendradarbiavimo mechanizmą, užtikrinti, kad minėtą konvenciją pasirašiusios šalys laikytųsi TDO pagrindinių darbo standartų, ir siekti, kad daugiau šalių ją ratifikuotų. Reikėtų pabrėžti, kad nors EESRK ir pritaria TDO 2006 m. konvencijai, pripažįstama, kad ji nesuteikia tokių pačių teisių kaip aptariamoms direktyvos.

⁽¹⁵⁾ COM(2010) 682 final, 2010 m. lapkričio 23 d.

⁽¹⁶⁾ OL C 168, 2007 m. liepos 20 d., p. 50–56.

⁽¹⁷⁾ OL C 158, 1997 m. gegužės 26 d., p. 11; OL C 14, 2001 m. sausio 16 d., p. 41; OL C 80, 2002 m. balandžio 3 d., p. 9–14; OL C 133, 2003 m. birželio 6 d., p. 23–25; OL C 157, 2005 m. birželio 28 d., p. 42–47; OL C 157, 2005 m. birželio 28 d., p. 53–55; OL C 318, 2006 m. gruodžio 23 d., p. 195–201; OL C 97, 2007 m. balandžio 28 d., p. 33–34; OL C 168, 2007 m. liepos 20 d., p. 50–56; OL C 97, 2007 m. balandžio 28 d., p. 33–34; OL C 211, 2008 m. rugpjūčio 19 d., p. 31–36; OL C 151, 2008 m. birželio 17 d., p. 35; OL C 255, 2010 m. rugsėjo 22 d., p. 103–109; OL C 107, 2011 m. balandžio 6 d., p. 64–67; OL C 248, 2011 m. rugpjūčio 25 d., p. 22–30; OL C 24, 2012 m. sausio 28 d., p. 146–153; OL C 76, 2013 m. kovo 14 d., p. 15–19; OL C 161, 2013 m. birželio 6 d., p. 87–92; OL C 43, 2012 m. vasario 15 d., p. 69–72; OL C 299, 2012 m. spalio 4 d., p. 153–157; 2013 m. birželio 16 d. nuomonė TEN/533 dėl Komisijos komunikato COM(2013) 510 final.

⁽¹⁸⁾ OL C 255, 2010 m. rugsėjo 22 d., p. 103–109 ir OL C 76, 2013 m. kovo 14 d., p. 15–19.

⁽¹⁹⁾ <http://ec.europa.eu/transport/modes/maritime/seafarers/doc/2011-06-09-tfmec.pdf>.

5.10 Norint pakeisti jūrų sektoriuje dirbančių asmenų skaičiaus mažėjimo tendenciją būtina imtis veiksmų, kurie, papildant pasiūlytus institucinius pakeitimus, padėtų užtikrinti tinkamai parengtą jūrininkų lavinimą ir rengimą, sudarančius galimybę įgyti aukščiausią kvalifikaciją, atveriančią plačias užimtumo perspektyvas, taip pat skatinti profesinį judumą tarp įvairių sektorių.

5.11 Be to, taip pat svarbu remti MVĮ, kurios sudaro Europos jūrų laivyno pagrindą ir kurios skaudžiai nukentėjo nuo krizės, skatinti bendradarbiavimą, galintį suteikti postūmį inovacijoms ir naujų verslo koncepcijų kūrimui, ir platesne prasme teikti nuolatinę paramą ES jūrų sektoriaus privačioms įmonėms ir institucijoms.

5.12 Didesnis dėmesys jūrų sektoriaus subjektų grupėms, kurios gyvybiškai svarbios ES ekonominiams ir socialiniams interesams, ir pasinaudojimas jomis gali, be kita ko, padėti atverti alternatyvaus išdarbinimo galimybių žvejams ir moterims.

5.13 EESRK pažymi, kad, norint padidinti būsimų studijų patikimumą, reikia pradėti sistemingai rinkti duomenis apie užimtumą jūrų sektoriuje ir suderinti jų šaltinius, kadangi įvairių šaltinių duomenys labai skiriasi.

5.14 EESRK palankiai vertina tai, kad bus panaikinta (pasiūlymo dėl direktyvos 1 straipsnis) galimybė netaikyti Nemokumo direktyvos žvejams dalininkams.

5.15 Dėl Direktyvos 2001/23/EB (įmonių perdavimas) EESRK atkreipia dėmesį į konkrečias nuostatas dėl laivų perdavimo su vėliavos pakeitimu ir pažymi, kad dėl skirtingų kolektyvinių sutarčių jūrininkai gali būti įdarbinami skirtingomis ar mažiau palankiomis sąlygomis. Todėl Komitetas pabrėžia, kad Komisija turi nustatyti naujas taisykles, kurios užtikrintų, kad minėta direktyva laivų perdavimui su vėliavos pakeitimu bus taikoma taip, kad nebūtų sulaukta priešingų rezultatų, t. y. kad nebūtų apribotos jūrininkų teisės. Komitetas ragina Komisiją atsižvelgti į pirmiau išdėstytas pastabas.

5.16 EESRK pažymi, kad Europos Komisija stengiasi atsižvelgti į jūrų transporto ir darbo jūroje specifiką Direktyvoje 98/59/EB dėl kolektyvinio atleidimo, ir pabrėžia būtinybę užtikrinti darbo sutarčių ir investicijų garantijų teisinį tikrumą ir užkirsti kelią socialiniam dempingui ir nesąžiningai konkurencijai.

5.17 EESRK siūlo Direktyvos 2008/94/EB dėl darbuotojų apsaugos jų darbdaviui tapus nemokiam 1 straipsnio 2 punktą iš dalies pakeisti taip:

„Nepažeisdamos tolesnės nuostatos valstybės narės gali išimties tvarka netaikyti šios direktyvos kai kurių kategorijų darbuotojų reikalavimams esant kitų formų garantijoms, jeigu yra nustatyta, kad jos teikia atitinkamiems asmenims apsaugą, lygiavertę šios direktyvos teikiamai apsaugai. Pirmiau pateikta nuostata jokių būdu negali būti aiškinama taip, kad išimtį leidžiama taikyti jūrininkams ar žvejams.“

5.18 EESRK nuomone, garantija, kad siūlomos priemonės bus įgyvendinamos atsižvelgiant į sektoriaus ypatumus, suteikiama direktyvos nuostata dėl jos peržiūros (7 straipsnis), kuria siekiama stebėti direktyvos 4 ir 5 straipsnių įgyvendinimą ir taikymą valstybėse narėse daugiausia dėmesio skiriant dviem aspektams, t. y. laivų perregistravimui ir ES jūrininkų užimtumo lygiui.

5.19 EESRK pabrėžia, kad darbdaviai ir darbuotojai atlieka lemiamą vaidmenį sprendžiant su darbo teise susijusius klausimus. Komitetas yra įsitikinęs, kad socialiniai partneriai ryžtingai prisidės plėtojant ir skleidžiant gerąją praktiką siekiant paskatinti jaunuolius rinktis jūrininko profesinę karjerą ir padidinti užimtumo galimybes ES jūrų sektoriuje ir pasinaudos socialiniu dialogu, kad ši teisėkūros iniciatyva būtų įgyvendinta tinkamai ir veiksmingai.

2014 m. kovo 25 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2011/96/ES dėl bendrosios mokesčių sistemos, taikomos įvairių valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms bendrovėms

(COM(2013) 814 final – 2013/0400 (CNS))

(2014/C 226/07)

Pranešėjas **Petru Sorin Dandea**

Europos Sąjungos Taryba, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 115 straipsniu, 2013 m. gruodžio 16 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2011/96/ES dėl bendrosios mokesčių sistemos, taikomos įvairių valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms bendrovėms

COM(2013) 814 final – 2013/0400 (CNS).

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. kovo 13 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Petru Sorin Dandea.

497-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. kovo 25–26 d. (kovo 25 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 145 nariams balsavus už, 3 – prieš ir 10 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK palankiai vertina pasiūlymą dėl direktyvos ⁽¹⁾, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2011/96/ES dėl bendrosios mokesčių sistemos, taikomos įvairių valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms bendrovėms (Patronuojančių ir dukterinių bendrovių direktyva), ir mano, kad tai svarbus postūmis įgyvendinant Veiksmų planą stiprinti kovą su mokestiniu sukčiavimu ir mokesčių slėpimu ⁽²⁾.

1.2 Valstybės narės kasmet patiria milijardus eurų nuostolių ne tik dėl mokesčio sukčiavimo ir mokesčių slėpimo, bet ir dėl agresyvaus mokesčių planavimo, kuris dažniausiai vykdomas pasinaudojant nacionalinių teisės aktų spragomis arba neatitikimais; todėl EESRK mano, kad Komisijos pasiūlymas dėl jos rekomendacijoje siūlytos bendros kovos su piktnaudžiavimu taisyklės įgyvendinimo yra pagrįstas ⁽³⁾.

1.3 EESRK pritaria pasiūlymui suvienodinti tarpvalstybinėms grupėms taikomą verslo apmokestinimo tvarką, kadangi tam tikrais atvejais dabartinės direktyvos nuostatos suteikia šioms grupėms galimybę panaudoti hibridines finansines priemones, suteikiančias joms mokesčių lengvatų, kurios lemia konkurencijos iškraipymus bendrojoje rinkoje.

1.4 Atsižvelgdamas į bendros kovos su piktnaudžiavimu taisyklės bendrą pobūdį, EESRK rekomenduoja valstybėms narėms įgyvendinant nagrinėjamą direktyvą atsižvelgti į Komisijos rekomendaciją dėl agresyvaus mokesčių planavimo ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo pateiktą aiškinimą bei nustatytą principą, pagal kurį valstybės narės, kovodamos su nesąžininga komercine praktika, negali viršyti bendrojo Bendrijos teisės principo. EESRK pataria Komisijai parengti rekomendaciją, kuri padėtų valstybėms narėms perkelti direktyvą užtikrinant kuo didesnę teisinį tikslumą.

1.5 Be to, EESRK prašo valstybių narių vykdant perkėlimo procedūrą stengtis teisiškai kuo aiškiau apibrėžti 1a straipsnio 2 dalyje išvardytas sąvokas, kad būtų užtikrintas kuo teisingesnis direktyvos įgyvendinimas nesukuriant sudėtingų situacijų verslo atstovams ar mokesčių administracijoms. Taip pat būtina, kad tokios formuluotės kaip „dirbtinis sandoris“, „tinkama verslo praktika“ ar „žiedinio pobūdžio sandoriai“ būtų perkelti vartojant kuo aiškesnius teisinius terminus, kad nekiltų taikymo sunkumų bendrovėms, mokesčių administracijoms ar teismų sistemai.

⁽¹⁾ COM(2013) 814 final.

⁽²⁾ COM(2012) 722 final.

⁽³⁾ C(2012) 8806 final.

2. Komisijos pasiūlymas

2.1 Komisijos pasiūlymu siekiama pašalinti hibridines finansines priemones reguliuojančių nacionalinių teisės aktų neatitikimus, susijusius su Patronuojančių ir dukterinių bendrovių direktyvos taikymu, ir įvesti bendrą kovos su piktnaudžiavimu taisyklę siekiant apsaugoti šios direktyvos veikimą.

2.2 Pasiūlymas dėl direktyvos paremtas Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 115 straipsniu, pagal kurį Taryba gali leisti direktyvas dėl valstybių narių įstatymų, kitų teisės ir administracinių aktų, turinčių tiesioginį poveikį vidaus rinkos veikimui, suderinimo; Komisija mano, kad tai vienintelė galimybė įgyvendinti bendrą kovos su piktnaudžiavimu taisyklę.

2.3 Šis pasiūlymas yra reikalingas todėl, kad vienašališki valstybių narių veiksmai siekiant pašalinti hibridinių finansinių priemonių neatitikimus nepadės išspręsti problemos, kadangi ji visų pirma susijusi su nacionalinių teisės aktų tarpusavio sąveika.

2.4 Nors dabartinėje Patronuojančių ir dukterinių bendrovių direktyvoje numatyta kovos su piktnaudžiavimu nuostata, jai trūksta aiškumo ir dėl to gali kilti painiava. Įvedus bendrą kovos su piktnaudžiavimu taisyklę vadovaujantis Komisijos rekomendacija, būtų pašalinti neaiškumai ir valstybėms narėms suteikta veiksmingesnė priemonė.

3. Bendrosios ir konkrečios pastabos

3.1 EESRK pritarė⁽⁴⁾ šiam daliniam Patronuojančių ir dukterinių bendrovių direktyvos pakeitimui ir rekomendavo valstybėms narėms pasistengti, kad ji būtų įgyvendinta per pagrįstą laikotarpį.

3.2 Komitetas prašė atliekant šią peržiūrą nustatyti prievolę multinacionalinėms įmonėms kiekvienoje šalyje, kurioje jos vykdo veiklą, vesti atskirą apskaitą ir nurodyti kiekvienoje iš jų vykdytos gamybos apimtį ir gautą pelną. Toks apskaitos duomenų pateikimas padėtų lengviau nustatyti sandorių kainodara piktnaudžiaujančias arba agresyvių mokesčių planavimą skatinančias įmones. Be to, Komitetas rekomendavo remiantis visomis bendromis taisyklėmis parengti reglamentą dėl įmonių pelno apmokestinimo. EESRK apgailestauja, kad į šiuos aspektus nebuvo pakankamai atsižvelgta rengiant nagrinėjamos direktyvos projektą.

3.3 EESRK rekomenduoja Komisijai teikti paramą valstybėms narėms šiai direktyvai įgyvendinti. Šiuo tikslu Komisija turėtų pateikti rekomendaciją, kurioje būtų paaiškinti aspektai, susiję su bendroje kovos su piktnaudžiavimu taisyklėje esančių sąvokų teisiniu perkėlimu.

3.4 EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad įgyvendinant direktyvą vadovaujantis labai bendromis apibrėžtimis gali susidaryti itin sudėtingos situacijos tiek įmonėms, tiek mokesčių administracijoms.

3.5 Įgyvendinant 1a straipsnio 2 dalį būtina aiškiai apibrėžti „dirbtinio sandorio“ sąvoką. EESRK rekomenduoja valstybėms narėms šiuo tikslu pasinaudoti EBPO vadovo⁽⁵⁾ nuostatomis, visų pirma susijusiomis su įmonių restruktūrizacija. Be to, Komitetas rekomenduoja atsižvelgti į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktiką, susijusią su „visiškai dirbtinėmis priemonėmis“. Vien tai, kad sandoris mokesčių požiūriu yra naudingas, dar nereiškia, kad jis yra dirbtinis.

3.6 Dėl 1a straipsnio 2 dalies b punkto įgyvendinimo EESRK mano, kad būtina aiškiai apibrėžti „tinkamos verslo praktikos“ sąvoką. Įvedus tokią formuluotę į nacionalinius teisės aktus ir aiškiai jos neapibrėžus, gali susidaryti teisiniu požiūriu sudėtingų situacijų kilus ginčams dėl verslo praktikos.

3.7 Dėl įgyvendinimo Komitetas mano, kad būtina paaiškinti aspektus, susijusius su „žiedinio pobūdžio sandoriais“. Komeracinėje praktikoje sudaromi žiedinio pobūdžio sandoriai, turintys ekonominę pagrindą ir vykdomi laikantis teisės aktų nuostatų. Tokiems sandoriams neturėtų būti taikomos mokesčių nuostatos, kuriomis vadovaujantis bus perkeliama nagrinėjama direktyva.

⁽⁴⁾ OL C 67, 2014 3 6, p. 68.

⁽⁵⁾ EBPO pavyzdinė sutartis dėl apmokestinimo, C5 skyrius, 9181 ir 9182 straipsniai.

3.8 EESRK rekomenduoja valstybėms narėms pasinaudojant šios direktyvos perkėlimu supaprastinti nacionalinius teisės aktus, susijusius su pelno apmokestinimu. Tai galėtų būti pirmas žingsnis ES lygmeniu suderinant šios srities teisės aktus.

2014 m. kovo 25 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos Parlamento ir Tarybos pasiūlymo dėl reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 861/2007, nustatantis Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą, ir 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1896/2006, nustatantis Europos mokėjimo įsakymo procedūrą

(COM(2013) 794 final – 2013/0403 (COD))

(2014/C 226/08)

Pranešėja **Reine-Claude Mader**

Europos Parlamentas, 2013 m. gruodžio 9 d., ir Taryba, 2013 m. gruodžio 16 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Europos Parlamento ir Tarybos pasiūlymo dėl reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 861/2007, nustatantis Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą, ir 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1896/2006, nustatantis Europos mokėjimo įsakymo procedūrą

COM(2013) 794 final – 2013/0403 (COD).

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. kovo 11 d. priėmė savo nuomonę.

497-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. kovo 25–26 d. (kovo 25 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 128 nariams balsavus už, 2 – prieš ir 1 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) labai gerai susipažino su pasiūlymu dėl reglamento, kuris turėtų pagerinti galimybes kreiptis į teismą dėl tarpvalstybinių ieškinių ir tokiu būdu prisidėti prie tarpvalstybinės prekybos plėtros.

1.2 Komitetas pritaria procedūros taikymo srities išplėtimui padidinant ieškinio sumą iki 10 000 EUR ir išplečiant „tarpvalstybinių ieškinių“ sąvoką, kadangi tai atveria didesnę veiksmų laisvę vartotojams ir MVĮ pasinaudoti teismine procedūra.

1.3 EESRK pritaria pasiūlyme dėl reglamento nustatytiems procedūros žyminių mokesčių apribojimams, kadangi būtent šie mokesčiai tampa pagrindine kliūtimi vartotojams ir mažosioms įmonėms priimti sprendimą pradėti procedūrą. Vis dėlto rekomenduoja aiškiai apibrėžti sąvoką „žyminiai mokesčiai“, kad siūloma priemonė būtų veiksminga.

1.4 Teigiamai vertina tai, kad reglamente ir toliau numatyta priimtus sprendimus vykdyti be tarpinės egzekvatūros procedūros.

1.5 Kaip ir maksimalios ieškinio sumos padidinimo klausimu, EESRK mano, kad Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūros sėkmę lems su ja susijusių veiksmų supaprastinimas ir jų nesudėtingumas.

1.6 Komitetas atkreipia dėmesį į Komisijos norą skatinti naudoti naujas technologijas, nors tokia politika ir skiriasi nuo nusistovėjusios praktikos ir paveiks teismų darbą; be to, panašu, kad ją taikyti visuose smulkiuosiuose ieškiniuose nagrinėjančiuose teismuose dar būtų sunku.

1.7 EESRK vis dėlto mano, kad reikia remti šalių veiksmus supaprastinančius būdus ir priemones, tačiau jais neturėtų būti pažeidžiama šalių teisė į gynybą ir pagrindiniai civilinio proceso teisės principai, pripažįstami visose valstybėse narėse. EESRK pabrėžia, kad naujos technologijos bus naudojamos tik su šalių sutikimu ir teigiamai vertina šį sprendimą.

1.8 EESRK kelia klausimą, kokios teisminės priemonės bus galimos taikant ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūros reglamentą.

1.9 EESRK taip pat pabrėžia, kad būtina užtikrinti elektroninėmis ryšio priemonėmis perduodamos su teismine procedūra susijusios informacijos saugumą ir konfidencialumą.

1.10 Kadangi advokatų atstovavimas yra neprivalomas, Komitetas pabrėžia būtinybę numatyti teikti pagalbą vartotojams ir mažoms ir vidutinėms įmonėms viso proceso metu, o tai reiškia, kad tokiai pagalbai reikės skirti išteklių, visų pirma finansinių.

1.11 Taigi Komitetas mano, kad šioje srityje patirties turinčios vartotojų asociacijos, europiniai vartotojų centrai ir profesinės federacijos gali būti naudingos teikiant minėtą pagalbą ir informaciją apie ieškinių nagrinėjimo procedūrą.

1.12 EESRK atkreipia dėmesį, kad užsibrėžtą tikslą – palengvinti ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą – bus galima pasiekti tik tuo atveju, jei įvairūs susiję subjektai, teismai ar teisininkus rengiančios įstaigos skleis atitinkamą informaciją ⁽¹⁾.

1.13 Komitetas be kita ko mano, kad siekiant procedūros veiksmingumo būtina parengti aiškias ir visiems suprantamas standartines formas. Šalių valstybių oficialios kalbos vartojimas vykdant procedūrą, pavyzdžiui, žodinio nagrinėjimo posėdžiuose, yra viena svarbiausių sąlygų. Šis reikalavimas neturėtų apsiriboti tik formų vertimu, nes iškiltų rizika pažeisti Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 ir 48 straipsniai dėl teisės į teisingą bylos nagrinėjimą ir veiksmingą teisinę gynybą.

1.14 EESRK pabrėžia, kad pastabos dėl subsidarumo ir proporcingumo principų naudingos diskusijoms dėl Europos grupinio ieškinio.

2. Įžanga

2.1 Komisijos pasiūlymu siekiama priartėti prie piliečių, vartotojų ir MVĮ, t. y. sudaryti jiems geresnes sąlygas kreiptis į teismą ir labiau sustiprinti jų pasitikėjimą, kad jie galėtų naudotis bendrosios rinkos teikiamomis galimybėmis.

2.2 Šis pasiūlymas – tai viena iš antrojoje ES pilietybės ataskaitoje pateiktų 12 konkrečių priemonių, kurių tikslas – padėti Europos piliečiams pasinaudoti savo teisėmis, pavyzdžiui, sprendžiant ginčus dėl pirminių kitoje valstybėje narėje.

2.3 Europos vartotojų darbotvarkėje ir *Small Business Act* iniciatyvoje taip pat siūloma ši priemonė vartotojų ir MVĮ teisių įgyvendinimui pagerinti.

2.4 Remdamasi patirtimi, įgyta įsigaliojus Europos Parlamento ir Tarybos reglamentui (EB) Nr. 861/2007 ⁽²⁾, kuriuo papildytos įprastos nacionalinės skolų išieškojimo procedūros, ir pasibaigus konsultacijoms, Komisija pasiūlė dar labiau supaprastinti ieškinių nagrinėjimo procedūrą, sumažinti susijusias išlaidas ir ją labiau pritaikyti vartotojų ir MVĮ poreikiams.

2.5 Svarbiausi Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūros, nustatytos Reglamentu (EB) Nr. 861/2007, aspektai:

- ji taikoma tarpvalstybinėms byloms kurių suma neviršija 2 000 EUR ieškinio pateikimo momentu;
- ieškovas turi naudoti A formą ir ją kompetentingam teismui įteikti paštu arba naudojantis kita ryšio priemone, leidžiama valstybėje narėje, kurioje pradėta ieškinio nagrinėjimo procedūra;
- formoje pateikiami įrodymai ir, prireikus, juos patvirtinantys dokumentai;
- tai iš esmės rašytinė procedūra, išskyrus atvejus, jei teisėjas nusprendžia kitaip;
- šalių atstovavimas yra galimas, tačiau neprivalomas;
- teoriškai teismas turi priimti sprendimą per 30 dienų, po to, kai apklausė šalis žodinio nagrinėjimo posėdyje arba gavo visą sprendimui priimti reikalingą informaciją.

2.6 Priimtas teismo sprendimas yra vykdytinas ir pripažįstamas kitoje valstybėje narėje. Atitinkamas teismas be papildomo mokesčio ir vienai šalių paprašius turi išduoti sprendimą patvirtinančią pažymą.

⁽¹⁾ Universitetai, advokatų rengimo centrai, teisės mokyklos ir pan.

⁽²⁾ 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 861/2007, nustatantis Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą (OL L 199, 2007 7 31, p. 1).

2.6.1 Kaip ir buvo numatyta 2007 m. reglamente, iki 2014 m. sausio 1 d. Komisija atliko įvertinimą ir nurodė, kad pirmieji rezultatai yra teikiantys vilčių, kadangi jos paskaičiavimais, taikant šią procedūrą bylinėjimosi išlaidos sumažėtų 40 proc., jų trukmė – nuo dviejų metų iki vidutiniškai 5 mėnesių⁽³⁾.

2.7 Nepaisant šių rezultatų, Komisija nusprendė, kad procedūra būtų dar veiksmingesnė, jei būtų padidinta maksimali ieškinio suma, kad šia procedūra galėtų naudotis ir MVĮ.

3. Komisijos pasiūlymas

3.1 Komisija siūlo du didelius priemonių paketus: išimtinai teisinės priemonės ir praktines priemones, tačiau bendras visų priemonių tikslas – sumažinti bylinėjimosi išlaidas.

3.2 Teisinės priemonės

3.2.1 Pirmą priemonę – padidinti maksimalią ieškinio sumą nuo 2 000 iki 10 000 EUR, kad MVĮ taip pat galėtų pasinaudoti šia neprivaloma ieškinių nagrinėjimo procedūra.

3.2.2 Antroji priemonė – išplėsti sąvoką „tarpvalybinis ginčas“, kad reglamentas galėtų būti taikomas visiems tarpvalstybiniais ieškiniams, įskaitant ir pateiktus trečiųjų šalių piliečių.

3.3 Praktinės priemonės

3.3.1 Siekiant sumažinti išlaidas Komisija siūlo dokumentus įteikti elektroninėmis ryšio priemonėmis, per žodinį nagrinėjimą naudotis vaizdo konferencijomis arba telekonferencijomis.

3.3.2 Komisija taip pat numato lestiną maksimalų 10 proc. ieškinio sumos sudarantį žyminį mokestį ir minimalų ne didesnę kaip 35 EUR mokestį; šį mokestį galima sumokėti banko pavedimu, kredito ar debeto kortelėmis mokėjimo internetu sistemose.

4. Bendros pastabos dėl pasiūlymo

4.1 EESRK mano, kad pasiūlymas yra reikalingas, tačiau norint, kad ieškinių nagrinėjimo procedūra būtų tikrai veiksminga, ji turi būti aiški ir skaidri. Todėl formos turi būti parengtos taip, kad jomis galėtų naudotis visi suinteresuotieji asmenys.

4.1.1 Be to, su numatyta priemone turi būti supažindinti teisės subjektai ir teismai. Šiuo požiūriu EESRK primena, kad Europos teisminio tinklo civilinėse ir komercinėse bylose parengtas informacinis leidinys apie mokėjimo įsakymo procedūrą ir ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą teismams buvo išplatintas pavėluotai⁽⁴⁾.

4.1.2 Skatinti naudoti elektronines ryšio priemones, taip pat įteikiant dokumentus, įpareigoti teismus per žodinį nagrinėjimą naudotis vaizdo konferencijomis, išskyrus atvejus, kai viena iš šalių tam nepritaria⁽⁵⁾ – tai veiksmai, kuriais nukrypstama nuo išitvirtintosios praktikos. Tokia veiksmų praktika turės įtakos teismų veikimui. Todėl būtina numatyti techninę pagalbą teisės subjektams, juo labiau kad ieškinio nagrinėjimo procedūra gali būti vykdoma nesinaudojant advokato paslaugomis.

4.2 Iš esmės pati svarbiausia priemonė – padidinti maksimalią ieškinio sumą nuo 2 000 iki 10 000 EUR.

4.2.1 Šis pakeitimas yra visų pirma naudingas tuo, kad procedūra galės naudotis MVĮ, kurių ieškiniai Komisijos pateiktais duomenimis šiuo metu sudaro 20 proc. visų ieškinių; tai patvirtina poveikio vertinimas, atliktas remiantis atsakymais, kuriuos pateikė, EESRK nuomone, pernelyg maža dalyvių grupė.

4.2.2 Komitetas pritaria iki 10 000 EUR padidintai maksimaliai ieškinio sumai, tačiau mano, kad ji galėtų būti padidina atsižvelgiant į vidutinę vartotojų ieškinių sumą.

4.3 Siekiamas tikslas – atgaivinti ir suaktyvinti prekybą vidaus rinkoje ir pagerinti teisingumo sistemos veiksmingumą. EESRK kelia klausimą, kokios teisminės priemonės bus galimos taikant ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūros reglamentą.

⁽³⁾ Poveikio vertinimo 3.2 punktą.

⁽⁴⁾ Gairės piliečiams „Tarpvalstybinis civilinis procesas Europos Sąjungoje“.

⁽⁵⁾ Žr. pasiūlymo dėl reglamento 8 straipsnį.

4.4 Komitetas teigiamai vertina šį tikslą, tačiau atkreipia dėmesį į gausius nacionalinius skirtumus. Jis pabrėžia, kad pasiūlymu siekiama sumažinti „žyminį mokesčių“, tačiau mano, kad valstybėse narėse ši sąvoka gali būti aiškinama skirtingai, kaip tai patvirtina e. teisingumo portale pateikti 26 valstybių narių duomenys ir Europos Komisijos užsakymu atliktas tyrimas dėl civilinio proceso išlaidų Europos Sąjungoje⁽⁶⁾.

4.5 EESRK mano, kad nustatyta 10 proc. bylinėjimosi išlaidų maksimali suma yra didelė. Tai gali turėti neigiamų pasekmių valstybėse narėse, kuriose bylinėjimosi išlaidos nepasiekia šios sumos.

4.6 Pasiūlyme padidinta ieškinio suma ir išplėsta „tarpvalstybinio ginčo“ sąvoka patvirtina, kad teisės aktu norima parodyti piliečiams ir MVĮ, kad ES svarbūs jiems rūpimi klausimai ir ji stengiasi juos spręsti.

4.7 Pasiūlyme taip pat atsižvelgiama į 2013 m. balandžio mėn. paskelbtus Eurobarometro apklausos rezultatus, pagal kuriuos 45 proc. apklausoje dalyvavusių įmonių pareiškė, kad jos nesikreipė į teismą dėl ieškinio sumai neproporcingo žyminio mokesčio.

4.8 Dėl siūlomos peržiūros taip pat būtina iš dalies keisti Reglamentą EB Nr. 1896/2006 dėl Europos mokėjimo įsakymo procedūros⁽⁷⁾. Šiame reglamente numatyta, kad jeigu vykdamas minėtą procedūrą atsakovas pareiškia prieštaravimą, byla toliau nagrinėjama įprasto civilinio proceso tvarka. Taigi, įsigaliojus Reglamentui EB Nr. 861/2007, šis apribojimas nebeturi būti taikomas ieškiniams dėl nedidelių sumų.

4.9 Reglamente (EB) Nr. 1896/2006, kuris jau turėjo būti peržiūretas, reikėtų patikslinti, kad tuomet, kai ginčui taikytina Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūra, šią procedūrą gali pasitelkti ir mokėjimo įsakymo procedūros šalis – asmuo arba įmonė – pareiškusi prieštaravimą dėl Europos mokėjimo įsakymo.

4.10 EESRK pabrėžia, kad pastabos dėl subsidiarumo ir proporcingumo principų naudingos diskusijoms dėl Europos grupinio ieškinio.

5. Konkrečios pastabos dėl pasiūlymo

5.1 Pasiūlymas naudotis vaizdo konferencijų sistema yra įdomus, nors šiuo metu dar sunku pradėti ją taikyti visuose smulkiuosius ieškinius nagrinėjančiuose teismuose.

5.2 Ne visi teismai turi interneto svetaines ir naudojami elektroninėmis ryšio priemonėmis. Vis dar dažnai pasitaiko atvejų, kai asmuo, norėdamas gauti teisminei procedūrai pradėti reikalingas formas, turi nuvykti į teismą, teisminės procedūros ir toliau vykdomos nesinaudojant elektroninėmis priemonėmis. EESRK taip pat pabrėžia, kad būtina užtikrinti elektroninėmis ryšio priemonėmis perduodamos su teismine procedūra susijusios informacijos saugumą ir konfidencialumą.

5.3 Šiuo požiūriu EESRK pabrėžia, kad formos turi būti aiškios ir suprantamos. Taigi, pasiūlyme numatyta pagalba turi būti teikiama kvalifikuotai ir šiam tikslui būtinos nemažos valstybių narių finansinės investicijos turint omenyje sudėtingą laikotarpį.

5.4 Galiausiai, siekiant užtikrinti teisingumo sistemos veiksmingumą svarbiausia išspręsti teisės subjektų informavimo problemą. Iš tiesų, teisės subjektams, visų pirma vartotojams ir MVĮ, turi būti suteikta galimybė gauti patikimą ir nepriklausomą informaciją, kad galėtų priimti sprendimą dėl tolesnių veiksmų žinodami visas aplinkybes.

5.5 Patyrusios vartotojų asociacijos, europiniai vartotojų centrai ir profesinės federacijos turi atlikti labai svarbų vaidmenį užtikrinant kokybišką informaciją.

5.6 Pavyzdžiui, Europos teismo įgyvendinimo (EJE) projektui parengta praktinių dokumentų ir suvestinių, kurie iš esmės skirti antstoliams, tačiau jie gali būti naudingi ir kitais požiūriais, kadangi susiję su galimybe susipažinti su teisės aktais ir naudotis savo teisėmis, nors apie tokį informacijos šaltinį nėra žinoma.

⁽⁶⁾ <https://e-justice.europa.eu/>; Étude sur la transparence des coûts des procédures judiciaires civiles dans l'UE (Demoulin, Brulard, Barthélémy, Hoche).

⁽⁷⁾ OL L 399, 2006 12 30, p. 1.

5.7 Galiausiai, EESRK pabrėžia, kad būtina užtikrinti šalims galimybę procedūrą vykdyti jų oficialia kalba. Tai yra Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 ir 48 straipsniuose dėl teisės į teisingą bylos nagrinėjimą ir veiksmingą teisinę gynybą apibrėžtas reikalavimas, kuris reiškia ne vien tik paprasčiausių formų vertimą.

2014 m. kovo 25 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl neatskleistos praktinės patirties ir verslo informacijos (komercinių paslapčių) apsaugos nuo neteisėto gavimo, naudojimo ir atskleidimo

(COM(2013) 813 final – 2013/0402 (COD))

(2014/C 226/09)

Europos Parlamentas, 2013 m. gruodžio 9 d., ir Taryba, 2013 m. gruodžio 13 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl neatskleistos praktinės patirties ir verslo informacijos (komercinių paslapčių) apsaugos nuo neteisėto gavimo, naudojimo ir atskleidimo

COM(2013) 813 final – 2013/0402 (COD).

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. kovo 11 d. priėmė savo nuomonę.

497-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. kovo 25–26 d. (kovo 25 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 138 nariams balsavus už, 2 – prieš ir 3 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Komercinės paslaptys faktiškai apima bet kokią ekonominę vertę turinčią informaciją (technologija, receptas, rinkodaros duomenys ir t. t.), kurios konfidencialumas turėtų būtų užtikrintas. Taigi tai yra nematerialusis įmonių turtas.

1.2 Nematerialiojo turto apsauga yra gyvybiškai svarbi įmonėms – tiek MVĮ, tiek nekomercinėms mokslinių tyrimų įstaigoms – ir būtina siekiant užtikrinti Europos Sąjungos konkurencingumą arba skatinti inovacijas ir naujų verslo priemonių klestėjimą, bendrus mokslinius tyrimus arba tarpvalstybinį bendradarbiavimą.

1.3 Sąjungoje nėra nei komercinės paslapties bendros apibrėžties, nei suderintos teisinės apsaugos.

1.4 Komitetas remia Komisijos siekiamą tikslą suderinti praktinės patirties ir komercinių paslapčių teisinę apsaugą, kadangi apskritai tai yra svarbiausios priemonės skatinti įmones, ypač MVĮ, diegti inovacijas ir didinti jų konkurencingumą.

1.5 Komitetas pabrėžia, kad komercinių paslapčių apsauga nuo jų neteisėto gavimo ir naudojimo, kokia ji numatyta pasiūlyme dėl direktyvos, yra labai panaši į apsaugą, numatytą Direktyvoje EB 2004/48 dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo, pavyzdžiui, autorių teisės, prekės ženklai, dizainas arba patentai, kadangi pagal ją valstybių narių reikalaujama užtikrinti teisėtam komercinės paslapties turėtojui galimybę naudotis veiksmingu civilinėje teisėje numatytu teisių gynimu.

1.6 Komitetas palankiai vertina tai, kad pasiūlyme dėl direktyvos subalansuotai siekiama užtikrinti didesnę teisinį tikrumą, padidinti su komercinėmis paslaptimis susijusių inovacijų vertę labiau suvienodinant teisės normas su tarptautine teise, visų pirma Sutartimi dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba (TRIPS).

1.7 Nors komercinės paslapties apibrėžtis atitinka TRIPS sutartį, ji neatrodo pakankamai tobula, kad apimtų visas saugotinas su komercinėmis paslaptimis susijusias informacijos kategorijas.

1.8 Komitetas mano, kad vienoje iš konstatuojamųjų dalių Komisija galėtų aiškiai nurodyti, kad komercinę vertę galinti turėti informacija taip pat gali būti saugoma kaip komercinė paslaptis.

1.9 EESRK primigtinai ragina Komisiją šioje srityje nedelsiant imtis veiksmų.

2. Įžanga

2.1 Praktinės patirties ir komercinių paslapčių (neatskleistos verslo informacijos) apsauga yra labai svarbi siekiant skatinti įmonių gebėjimą diegti inovacijas ir didinti jų konkurencingumą.

2.2 Komercinės paslapties sąvoka faktiškai apima bet kokią ekonominę vertę turinčią informaciją (technologija, receptas, rinkodaros duomenys ir t. t.), kurios konfidencialumas turėtų būtų užtikrintas.

2.3 Tai nėra išskirtinės intelektinės nuosavybės teisės, tačiau dažnai su jomis susijusios. Taigi patentas dažnai yra su mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros veikla, vykdoma pasitelkiant dideles finansines ir žmogiškųjų išteklių investicijas, susijusias praktinės patirties arba komercinės paslapties rezultatas.

2.4 Europos Sąjungoje nėra vienodos komercinės paslapties sąvokos. Vienintelė suderinta komercinės paslapties apibrėžtis pateikiama Pasaulio prekybos organizacijos TRIPS sutartyje (Sutartis dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba) ir yra grindžiama trimis kumuliacinėmis sąlygomis:

- **Slaptumas** Tai suprantama kaip suinteresuotoms šalims nežinoma arba sunkiai prieinama paslaptis.
- **Komercinė vertė** Ši komercinė vertė faktiškai susijusi su konfidencialiu paslapties pobūdžiu.
- Galiausiai komercinės paslapties turėtojas protingomis pastangomis turėtų siekti išlaikyti jos konfidencialumą.

2.5 Kadangi Sąjungoje nėra vienodos komercinės paslapties apibrėžties, jos teisinė apsauga įvairiose valstybių narių teisinėse sistemose skiriasi.

2.6 Tuo tarpu šiuo metu, kai pramoninis šnipinėjimas ir kompiuterinio piratavimo pavojus pasiekė nerimą keliantį mastą, ypač srityse, kuriose svarbiausias vaidmuo tenka moksliniams tyrimams, technologinei plėtrai ir finansinėms investicijoms (automobilių, telekomunikacijų, farmacijos ir kt. sritys), ypač svarbu užtikrinti Europoje komercinių paslapčių teisinę apsaugą.

2.7 Beje, Komitetas jau yra parėmęs Komisijos kovos su piratavimu veiksmus ir yra pateikęs savo nuomonę šiuo klausimu ⁽¹⁾.

3. Komisijos pasiūlymas

3.1 Pasiūlymas pateiktas pasibaigus konsultacijoms, po kurių Komisija konstatavo valstybių narių nacionalinių teisės aktų skirtumus, visų pirma susijusius su komercinės paslapties apibrėžtimi ir komercinės paslapties turėtojo galimybe naudotis teisių gynimo priemonėmis.

3.2 Pasiūlymas grindžiamas dviem teiginiais: skirtingi nacionaliniai teisės aktai trukdo bendrai vykdyti mokslinius tyrimus tarpvalstybiniu lygmeniu ir turi neigiamo poveikio įmonių, kurių komercinė paslaptis galėtų būti pasisavinta valstybėse narėse, kuriose apsauga mažiausia, konkurencingumui.

3.3 Taigi pasiūlymo tikslas – suderinti šio nematerialiojo turto, kuris nelaikomas intelektinės nuosavybės teise, apsaugą.

3.4 Komercinės paslapties apibrėžtis

3.4.1 Komisija remiasi TRIPS sutartyse pateikta komercinės paslapties apibrėžtimi ir siūlo tris kumuliatyvinės sąlygas, kurias įvykdžius informacija gali būti laikoma saugotina komercine paslaptimi:

- ji turi būti slapta, t. y. nežinoma arba lengvai negaunama asmenims iš aplinkos, kurioje paprastai dirbama su tokia informacija;
- informacija turi turėti komercinę vertę, todėl ji yra slapta;
- komercinės paslapties turėtojas protingomis pastangomis turėtų siekti išlaikyti jos konfidencialumą.

3.5 Neteisėto pasisavinimo sąvoka

3.5.1 Pasiūlymo 3 straipsnyje neteisėta prieiga prie slapto dokumento, vagystė, kyšio davimas, apgaulė, konfidencialumo susitarimo pažeidimas papildomi bet kokiais kitais veiksmais, kurie tomis aplinkybėmis laikomi prieštaraujančiais sąžiningai komercinei praktikai.

3.5.2 Pasiūlyme taip pat numatyta, kad bet koks tolesnis komercinės paslapties naudojimas arba atskleidimas laikomas neteisėtu, kai tam tikromis aplinkybėmis naudodamas arba atskleisdamas paslaptį asmuo negalėjo nežinoti, kad informaciją suteikęs asmuo paslaptį gavo neteisėtai.

⁽¹⁾ OL C 306, 2009 12 16, p. 7 ir OL C 18, 2011 1 19, p. 105.

3.6 Teisėtas komercinių paslapčių gavimas, naudojimas ir atskleidimas

3.6.1 Pasiūlymo dėl direktyvos 4 straipsnyje nurodyta, kad paslapties gavimas laikomas teisėtu, kai ji gauta:

- nepriklausomai atradus ar sukūrus;
- naudojant apgrąžos inžineriją (*angl. reverse engineering*): komercinė paslaptis yra nebesaugoma, jei ji gali būti atskleista pagal joje esantį produktą;
- naudojantis darbuotojų atstovų teisėmis į informaciją ir konsultavimąsi, įskaitant atvejus, kai minėti atstovai informuoja darbuotojus;
- siekiant teisėtai pasinaudoti saviraiškos ir informacijos laisve;
- per informatorius esant tam tikroms papildomoms sąlygoms, t. y. jei naudojimas arba atskleidimas būtinas ir jei tai atitinka viešąjį interesą;
- vykdant sąžiningą komercinę praktiką, siekiant įvykdyti nesutartinę prievolę, apsaugoti teisėtą interesą.

3.6.2 4 straipsnyje numatyta naujovė, kadangi jame aiškiai nurodoma, kad nepriklausomas atradimas ar apgrąžos inžinerija yra teisėti informacijos gavimo būdai.

3.7 Komercinės paslapties turėtojo teisių gynimas

3.7.1 Valstybės narės privalo užtikrinti civilinėje teisėje numatytas teisių gynimo priemones neteisėto komercinės paslapties pasisavinimo atveju.

3.7.2 Atsižvelgiant į nuolatinę diskusiją dėl piktnaudžiavimo areštuojamu turto aprašymo procedūra, valstybės narės raginamos skirti sankcijas už piktnaudžiavimą bylinėjimusi siekiant nesąžiningai pavėlinti arba apriboti atsakovo galimybes patekti į rinką, jį įbauginti arba prie jo priekabauti.

3.7.3 Pasiūlymo dėl direktyvos 8 straipsnyje taip pat remiamasi konkurencijos teise ir nurodomos apsaugos priemonės siekiant išvengti komercinės paslapties atskleidimo teismo procese: apribojama teisė susipažinti su visu dokumentu, kuriame yra komercinė paslaptis, arba jo dalimi, teisės dalyvauti teismo posėdžiuose, nekonfidencialiose teismo sprendimų versijose panaikinamos dokumento vietos, kuriuose yra komercinių paslapčių.

3.7.4 Pasiūlyme numatytos šios laikinosios priemonės: komercinės paslapties turėtoju turi būti suteikta teisė prašyti uždrausti atskleisti ir naudoti komercinę paslaptį, uždrausti gaminti, parduoti ir naudoti pažeidžiančias prekes ir jas sulaukyti arba pristatyti.

3.7.5 Pasiūlyme numatyta daug kitų procedūrinių garantijų ir, siekiant užtikrinti subsidarumo principą, teismui turi būti sudaryta galimybė prašyti atsakovo pateikti garantiją, kad būtų galima atlyginti paslapties turėtojo patirtą žalą.

4. Bendrosios pastabos dėl pasiūlymo dėl direktyvos

4.1 Pasiūlyme dėl direktyvos pateikiama pakankamai plati komercinės paslapties apibrėžtis, kad visų pirma apimtų receptą, mokslinius tyrimus arba tyrimus, kurie dar nėra intelektinės nuosavybės teisių objektas.

4.2 Pasiūlymo tikslas – padidinti Europos įmonių ir mokslinių tyrimų įstaigų, kurios remiasi praktine patirtimi ir komercinėmis paslaptimis ir negali būti saugomos remiantis intelektinės nuosavybės teisėmis, kadangi turėtojas negali įgyti su jais susijusių išimtinių teisių, konkurencingumą.

4.3 Tradicinės pramoninės nuosavybės teisės, pavyzdžiui, patentai, prekių ženklai, dizainas ir modeliai, neapima didelės dalies žinių ir informacijos, kurios vis dėlto būtinos įmonių ekonominiam augimui.

4.4 Be to, MVĮ dažnai komercinėmis paslaptimis siekia apsaugoti šią ypač svarbią informaciją, kadangi neturi specialiai tam parengtų žmogiškųjų išteklių arba pakankamų finansinių pajėgumų registruoti, valdyti, apsaugoti ir užtikrinti savo pramoninės nuosavybės teises.

4.5 Įmonės, siekdamos įveikti šias kliūtis, su darbuotojais ar subrangovais pasirašomose sutartyse dažnai numato neatskleidimo susitarimus. Komercinių paslapčių apsaugos taisyklės negali riboti žodžio laisvės ir galimybės pranešti apie vidaus pažeidimus arba darbuotojų galimybės pakeisti darbo vietą ir pasinaudoti įgytomis bendrosiomis žiniomis ir patirtimi.

4.6 Taigi pasiūlymas yra labai svarbus ypač atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu vykdant ekonomikos veiklą vis dažniau tenka kreiptis į subrangovus, vadinasi paslaugų teikėjams laikinai prieinama tampa įvairi svarbi informacija.

4.7 Be to, informacinių ir ryšių sistemų tobulinimas sudaro palankesnes sąlygas piratauti, pasisavinti ir atskleisti komercines paslaptis, o tai didina riziką, kad jos bus naudojamos trečiojoje šalyje gaminti prekėms, kurios vėliau konkuruos Europos rinkoje su dėl neteisėto pasisavinimo nukentėjusia įmone.

4.8 EESRK atkreipia dėmesį, kad dėl nuolat griežtinamų atskaitomybės reikalavimų, visų pirma biržinėms bendrovėms, kyla grėsmė komercinių paslapčių išsaugojimui. Šiose ataskaitose pateikiama informacija tampa vieša, prieinama visiems investuotojams, kurie gali būti konkurentai arba gali jais tapti.

4.9 EESRK mano, kad pasiūlymo dėl direktyvos 4 straipsnyje taip pat turėtų būti atsižvelgta į paslapčių atskleidimo riziką, susijusią su stebėtojų tarybos arba biržinių bendrovių valdybos nariams tenkančia prievole teikti ataskaitas.

5. Konkrečios pastabos dėl pasiūlymo dėl direktyvos

5.1 Pasiūlyme numatyta daug procedūrinių garantijų, visų pirma laikinosios ir prevencinės priemonės, taip pat taisomosios ir teisių gynimo priemonės, taikomos teismui priėmus sprendimą dėl bylos esmės ir nustačius komercinės paslapties pažeidimą, pavyzdžiui, pažeidėjui sunaikinus turėtą informaciją, susijusių produktų atšaukimas ir sunaikinimas, žalos apskaičiavimas atsižvelgiant į padarytą moralinę žalą ir sprendimo dėl bylos esmės paskelbimas.

5.2 Nukentėjusiosios šalies prašymu atlyginama žala turi atitikti realiai patirtą žalą atsižvelgiant į materialinius ir moralinius aspektus.

5.3 Tačiau *atitinkamais atvejais* teisėjas galės nustatyti vienkartinę žalos atlyginimo sumą, pavyzdžiui, apskaičiuotą remiantis autorinių atlyginimų ar mokesčių, kuriuos būtų reikėję sumokėti, jei pažeidėjas būtų paprašęs leidimo naudoti komercinę paslaptį, suma.

5.4 Komitetas pabrėžia, kad pasiūlymo dėl direktyvos 3 straipsnyje minimomis baudžiamosios teisės sąvokomis *vagystė, kyšis, apgaulė* siekiama paaiškinti neteisėto komercinių paslapčių gavimo, naudojimo ir atskleidimo sąvoką.

5.5 Komisijos tikslas – suderinti civilinėje teisėje numatytas teisių gynimo priemones siekiant novatoriškoms įmonėms visoje ES veiksmingiau ginti savo komercines paslaptis. Šiuo požiūriu svarbus 5 straipsnis *Bendroji pareiga*, kadangi jame nurodyta, kad valstybės narės numato priemones, procedūras ir teisių gynimo priemones, kurių reikia siekiant užtikrinti civilinėje teisėje (Komitetas pabrėžia) numatyto teisių gynimo prienamumą.

5.6 Be to, susidaro įspūdis, kad pasiūlyme dėl direktyvos komercinė paslaptis prilyginama intelektinės nuosavybės formai, išimtinės naudojimo teisės. Numatyta apsauga labai panaši į 2004 m. balandžio mėn. direktyvoje 2004/48 EB dėl intelektinės nuosavybės teisių – tokių kaip autorių ir gretutinės teisės, prekių ženklai, dizainas arba patentas – gynimo apsaugą. Beje, diskutuojama dėl galimybės persvarstyti šią direktyvą. Dėl 4 straipsnio EESRK mano, jog labai svarbu, kad darbuotojai, atskleidę trūkumus ar kokį kitą atvejį darbo vietoje, galėtų pasikonsultuoti su profesinės sąjungos patikėtiniu nerizikuodami dėl to būti apkaltinti susijusiu pažeidimu. EESRK mano, kad direktyvoje turėtų būti nuostata dėl darbuotojų, kurie pasinaudoja 4 straipsnyje nurodytomis galimybėmis, apsaugos.

5.7 Šiuo požiūriu Komitetas, atsižvelgdamas į tebevykstančias diskusijas dėl piktnaudžiavimo areštuojamo turto aprašymo procedūra⁽²⁾, *ex parte* procedūra, palankiai vertina tai, kad pasiūlymas skiriasi nuo Direktyvos EB 2004/48, ir 10 straipsnio 2 dalyje aiškiai pabrėžia, kad valstybių narių teisminės institucijos turės įvertinti laikinųjų ir prevencinių priemonių proporcingumą.

5.8 Pasiūlyme dėl direktyvos komercinę paslaptį prilyginant tam tikrai intelektinės nuosavybės formai netgi įterpiama „sąžiningos komercinės praktikos“ sąvoka. Ši sąvoka jau yra TRIPS sutartyse.

⁽²⁾ Kasacinis teismas, civilinis, Prekybos rūmai, 2013 m. vasario mėn., 11-26.361 *Société Vetrotech Saint-Gobain international*; Paryžiaus TGI trečioji kolegija 2011 m. lapkričio 15 d. *Sociétés JCB, Laurent Labatte* komentaras (*Marks & Clerk* Prancūzija, konsultacijos pramoninės nuosavybės klausimais).

5.9 Europos Sąjungos Teisingumo Teismas savo ruožtu turėjo progą aiškinti „sąžiningos praktikos“ sąvoką⁽³⁾, minima Direktyvoje 89/104/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su prekių ženklais, suderinimo.

5.10 Nepaisant labai pažangaus pasiūlymo, priėmus direktyvą įmonės vis tiek turės imtis visų reikiamų prevencijos priemonių, pavyzdžiui, techninių, organizacinių ir sutartinių, kad apsaugotų savo komercines paslaptis.

5.11 Todėl, atrodo, nepakanka informaciją, galinčią atskleisti komercinę paslaptį, sieti tik su greita komercine verte, kadangi tam tikra ekonominė, pramoninė, techninė ar mokslinė informacija gali turėti ne tiesioginę, o potencialią komercinę vertę, ypač kai ši informacija susijusi su techniniais arba moksliniais mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros duomenimis.

5.12 EESRK siūlo papildyti 4 straipsnio 1 dalyje pateiktą sąrašą nurodant, kad komercinės paslapties gavimas laikomas teisėtu, kai ji gauta:

e) „valdybai ar stebėtojų tarybai vykdant jiems suteiktus atskaitomybės reikalavimus“.

5.13 EESRK siūlo taip pat papildyti 4 straipsnio 2 dalyje pateiktą sąrašą nurodant, kad valstybės narės užtikrina, kad teisė taikyti šioje direktyvoje numatytas priemones, procedūras ir teisių gynimo priemones nebūtų suteikta, kai komercinė paslaptis tariamai gauta, naudojama arba atskleista tokiais atvejais: f) „kai komercinė paslaptis atskleista nebiržinių bendrovių valdybos arba stebėtojų tarybos nariams vykdant atskaitomybės reikalavimus“.

2014 m. kovo 25 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*

⁽³⁾ Žr. Direktyvą 89/104/EEB valstybių narių įstatymams, susijusiems su prekių ženklais, suderinti ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktiką dėl „sąžiningos praktikos“ sąvokos aiškinimo, Europos Sąjungos Teisingumo Teismas, 2005 m. kovas, Byla C-228/03 *Gillette Company Gillette group Finland Oy* prieš *LA laboratories Oy*.

PRIEDAS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonės

Toliau nurodytas skyriaus nuomonės sakinyš iš dalies pakeistas siekiant atsižvelgti į asamblėjos priimtą pakeitimą, nors daugiau nei ketvirtadalis balsavusiųjų pritarė pradinei teksto versijai (Darbo tvarkos taisyklių 54 straipsnio, 4 dalis):

4.5 punktas

„4.5 Įmonės, siekdamos įveikti šias kliūtis, su darbuotojais ar subrangovais pasirašomose sutartyse dažnai numato neatskleidimo susitarimus“

Balsavimo rezultatai

Už: 80
Prieš: 46
Susilaikė: 10

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Tarybos reglamento, kuriuo įsteigiama bendroji įmonė „Shift2Rail“

(COM(2013) 922 final – 2013/0445 (NLE))

(2014/C 226/10)

Pagrindinis pranešėjas **Juan Mendoza Castro**

Taryba, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 187 ir 188 straipsniais, 2014 m. vasario 11 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Tarybos reglamento, kuriuo įsteigiama bendroji įmonė „Shift2Rail“

COM(2013) 922 final – 2013/0445 (NLE).

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, atsižvelgdamas į tai, kad darbas skubus, savo 497-ojoje plenarinėje sesijoje, vykusioje 2014 m. kovo 25–26 d. (kovo 25 d. posėdis), pagrindiniu pranešėju paskyrė Juan Mendoza Castro ir priėmė šią nuomonę 177 nariams balsavus už ir 3 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK pritaria iniciatyvai S2R, kuri yra svarbus indėlis į Europos geležinkelių pramonę.

1.2 EESRK pabrėžia, kad S2R gali būti svarbi užimtumo požiūriu turint omenyje tai, kad visoje geležinkelių sistemoje dirba beveik trys milijonai žmonių.

1.3 Norint įgyvendinti ilgalaikius Europos Sąjungos tikslus, geležinkelių pramonėje būtinos ne tik techninės, bet ir kultūrinės permainos.

1.4 Apskaičiuota, kad S2R reikėtų 1,4 mlrd. EUR investicijų, o bendras S2R numatytas biudžetas sudaro 920 mln. EUR, todėl teks nustatyti prioritėtines mokslinių tyrimų kryptis.

1.5 EESRK pabrėžia S2R svarbą užtikrinant Europos geležinkelių pramonės pajėgumą konkuruoti 146 mlrd. EUR per metus siekiančioje pasaulinėje rinkoje.

1.6 Europos įmonės pralaimi savo konkurentams Azijoje, kurie daug investuoja į MTTP. Pasaulinėje rinkoje nepaliaujamai daugėja iššūkių, kadangi didėja dalyvių skaičius visuose segmentuose ir visų produktų gamyboje.

1.7 Signalizacijos sistema ERTMS yra pavyzdys, rodantis, kad noras bendradarbiauti turi būti svarbiau už nacionalinį interesą.

1.8 EESRK mano, kad pasirenkant mokslinių tyrimų sritis pirmenybė turi būti teikiama veiklai, susijusiai su asmenų saugumu, ekonominiu veiksmingumu ir geležinkelių naudotojų informavimu.

1.9 Penkios „Shift2Rail“ mokslinių tyrimų programos apima pagrindines sritis ir plataus užmojo tikslus.

1.10 EESRK nuomone, reikėtų apibrėžti, kieno nuosavybė bus vykdam mokslinius tyrimus pagaminti produktai. Intelektinės nuosavybės ir patentų klausimas yra vienas svarbiausių, tačiau šie aspektai Komisijos pasiūlyme nenagrinėjami.

1.11 Atliekant Europos Sąjungos finansuojamus mokslinius tyrimus pagamintų produktų pramoninė gamyba turėtų būti vykdoma Europos Sąjungos teritorijoje.

1.12 Skirtingai nei nurodoma Komisijos pasiūlyme, Europos geležinkelio agentūrai turėtų tekti visa atsakomybė už technines sąveikumo apibrėžtis.

2. Bendrosios aplinkybės ir pasiūlymo dėl reglamento santrauka

2.1 Baltąja knyga dėl transporto politikos⁽¹⁾ ir Ketvirtuoju geležinkelių dokumentų rinkiniu⁽²⁾ sukuriama stambios geležinkelių vidaus rinkos sistema⁽³⁾.

2.2 Vienas pagrindinių programos „Horizontas 2020“ tikslų – sustiprinti Europos pramonę įgyvendinant veiksmus, kuriais moksliniai tyrimai ir inovacijos remiami svarbiausiuose pramonės sektoriuose.

2.3 Bendroji įmonė „Shift2Rail“ (S2R) turės Europos Sąjungos įmonės statusą (SESV 187 straipsnis, Finansinio reglamento 209 straipsnis).

2.4 Be to, S2R yra būtina norint įveikti rimtas dabartines problemas: dėl nacionalinių taisyklių ir standartų įvairovės pastangos išskaidomos, todėl atsiranda kliūčių bendrų pramoninių produktų naudojimui geležinkeliuose ir užkertamas kelias abipusiam geležinkelių produktų licencijavimui, pirmaujančios geležinkelių įmonės yra priverstos mažinti mokslinių tyrimų pastangas, vykdoma mažai viešųjų ir privačiųjų investicijų, išaugo finansinė rizika.

2.5 S2R tikslai yra šie:

- paremti 2014 m. vasario mėn. Europos geležinkelio agentūros paskelbtą techninę geležinkelių strategiją,
- iki 50 proc. sumažinti gyvavimo ciklo išlaidas,
- 100 proc. padidinti geležinkelių transporto sistemos talpą,
- 50 proc. padidinti paslaugų patikimumą ir punktualumą,
- užtikrinti pažangą sąveikumo srityje ir
- sumažinti neigiamus veiksnius, pavyzdžiui, triukšmą.

2.5.1 Bus numatytas vertinimo procesas, kad būtų kiekybiškai įvertintas konkretus būsimų S2R rezultatų indėlis įgyvendinant šiuos plataus užmojo tikslus. Kokybės inžinerija ir reikalavimų valdymas yra pažangūs požiūriai, leidžiantys vykdyti minimalios pažangos įgyvendinant tikslus stebėseną, todėl šie požiūriai bus numatyti S2R kaip profesinė veikla.

2.6 S2R veiklos dėmesio centre bus keturios geležinkelių transporto rūšys:

- sąveikus keleivių vežimas greitaisiais traukiniais,
- sąveikus keleivių vežimas regionuose,
- nesąveikus keleivių vežimas mieste ir priemiesčiuose,
- sąveikus krovinių vežimas.

2.7 Finansavimą užtikrins Europos Sąjunga, kurios didžiausias finansinis įnašas bus 450 mln. EUR, ir kiti nariai, kurių įnašas turės sudaryti bent 470 mln. EUR.

2.8 Numatyta trukmė – iki 2024 m. gruodžio 31 d.

3. Bendrosios pastabos

3.1 S2R svarba

EESRK tvirtai pritaria iniciatyvai S2R, kurią jis laiko svarbiu indėliu į Europos pramonę tokia strategine svarba turinčiame sektoriuje kaip geležinkeliai. Be to, EESRK džiaugiasi, kad į projektą aktyviai įtraukiamos geležinkelio įmonės.

⁽¹⁾ „Bendros Europos transporto erdvės kūrimo planas. Konkurencingos efektyviu išteklių naudojimu grindžiamos transporto sistemos kūrimas“, COM(2011) 144 final.

⁽²⁾ „Ketvirtasis geležinkelių dokumentų rinkinys. Europos geležinkelių erdvės sukūrimas Europos konkurencingumui ir augimui skatinti“, COM(2013) 25 final.

⁽³⁾ OL C 327, 2013 11 12, p. 122.

3.2 Užimtumas

EESRK ypač pabrėžia S2R svarbą užimtumui. Manoma, kad Europos mastu šio sektoriaus tiekėjams tiesiogiai arba netiesiogiai dirba 400 000 asmenų. Be to, daugiau nei 1 350 000 asmenų yra įdarbinę Europos infrastruktūros valdytojai ir geležinkelių veiklos vykdytojai. Kadangi užimtumas miestų geležinkeliuose veikiausiai yra tokio pat masto, šiame sektoriuje iš viso sukurta maždaug 3 milijonai darbo vietų.

3.3 Rimtas iššūkis Europos geležinkelių pramonei

EESRK pabrėžia, kad, norint įgyvendinti Sąjungos užsibrėžtus ilgalaikius tikslus, būtinos esminės ne tik techninės, bet ir kultūrinės permainos. ES turi ne tik nustatyti standartus ir suderinimo priemones, bet ir skatinti sukurti tarpvalstybinę bendro darbo sistemą.

3.4 Finansavimas

EESRK palankiai vertina finansines pastangas, kurias įkūnija S2R. Tačiau numatytas bendras 920 mln. EUR biudžetas turės būti padidintas skiriant papildomų lėšų, kadangi S2R prireiks investicijų, kurių numatoma bendra suma – 1,4 mlrd. EUR. Priešingu atveju teks nustatyti skirtingų S2R veiklos rūšių prioritetinę tvarką.

3.5 Papildoma veikla

Bendrame biudžete numatyta 120 mln. EUR suma papildomai veiklai remti. Tai tokia veikla, kuria bendroje įmonėje dalyvaujančios šalys papildys savo investicijas į ES lėšomis remiamus MTTP. Taigi, Europos Sąjungos finansinio įnašo į šią sumą nebus.

3.6 Pasaulinė geležinkelių pramonės rinka

EESRK pabrėžia S2R svarbą siekiant išsaugoti Europos pramonės, kuriai vis dar tenka daugiau kaip 50 proc. visos pasaulyje pagaminamos (ir 80 proc. Europoje pagaminamos) geležinkelio įrangos ir paslaugų, konkurencingumą. Bendra metinė rinkos apimtis vertinama 146 mlrd. EUR, nors „prieinama“ šios rinkos dalis siekia 106 mlrd. EUR per metus⁽⁴⁾.

3.7 Europa praranda pozicijas

Plačiai žinoma, kad Azijos šalys daug investuoja į MTTP savo nacionaliniuose geležinkelių sektoriuose. Konkurentai iš Azijos Europos įmonėms daro didžiulį spaudimą. Europos geležinkelių sektorius pasaulinėje rinkoje susiduria su vis didesniais iššūkiais, kadangi nuolat didėja dalyvių skaičius visuose segmentuose ir visų produktų gamyboje. Nors kainų klausimu Europos geležinkelių sektoriui yra labai sunku konkuruoti su Azijos įmonėmis, jis ir toliau atlieka svarbų vaidmenį mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje.

3.8 MVĮ vaidmuo

3.8.1 Norint diegti inovacijas geležinkelių sektoriuje, produktus reikia gaminti pramoniniu būdu, o tam būtini pasauliniai lyderiai/pramonės gigantai, kurie prekiaus S2R sukurtu novatorišku sprendimu.

3.8.2 Tačiau EESRK palankiai vertina tai, kad įgyvendinant S2R svarbus vaidmuo tenka ir MVĮ trijose srityse:

- kuriant „branduolius“ ir pareiškiant norą tapti asocijuotaisiais nariais prisiimant išsipareigojimus dėl 2,5 proc. inovacijų programos (finansuojamos 47,6 proc.) vertės;
- rengiant atvirus kvietimus teikti paraiškas (tam numatyta 135 mln. EUR ir 100 proc. finansavimas);
- tampant kurio nors bendrosios įmonės nario (nario steigėjo arba asocijuotojo nario) subrangovais. Šiai veiklai skirta finansavimo norma taip pat bus 100 proc.

⁽⁴⁾ Roland Berger *World Rail Market Study, forecast 2012-2017* („Pasaulinės geležinkelių rinkos tyrimas, prognozės 2012–2017 m.“).

3.9 ERTMS pavyzdys

Europos Komisijos iniciatyva sukurta signalizacijos sistema ERTMS yra pavyzdys, rodantis, kad noras bendradarbiauti turi būti svarbiau už nacionalinį interesą. ERTMS tikriausiai yra pagrindinis iššūkis siekiant užtikrinti geležinkelių pramonės sėkmę, kadangi jau tapo ne tik Europos, bet ir daugelio pasaulio šalių geležinkeliuose labiausiai naudojama sistema ir turi visiškos sąveikos potencialą. Todėl reikia dėti dideles pastangas mokslinių tyrimų srityje, kad būtų pasiekti visiškos sąveikos ir pajėgumo padidinimo, taip pat įdiegimo sąnaudų sumažinimo tikslai.

3.10 Apibendrinant galima pasakyti, kad S2R yra žingsnis teisinga linkme

Pirmąkart stambios Europos geležinkelių sektoriaus įmonės (konkuruojančios tarpusavyje) nusprendė bendradarbiauti ir vykdyti bendrą mokslinių tyrimų programą.

4. Konkrečios pastabos

4.1 Moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra (MTTP)

4.1.1 Remiantis direktyvos dėl sąveikos⁽⁵⁾ struktūra, siūloma MTTP programa apima krovinius ir keleivinius riedmenis, infrastruktūrą, kontrolės ir valdymo sistemą ir signalizaciją.

4.1.2 EESRK pabrėžia, kad programose prioritetą reikėtų teikti veiksams, kurie leistų padidinti asmenų saugumą ir geležinkelių ekonominių veiksmingumą. Naujosios technologijos taip pat turėtų padėti pagerinti geležinkelių naudotojų informavimą.

4.2 Inovacijų programos

EESRK atkreipė dėmesį, kad S2R sudaro penkios inovacijų programos, kurias nustatė koordinuojant UNIFE dirbę ekspertai. Tai yra šios programos (IP):

4.2.1 (IP1) Energijos ir masės požiūriu efektyvios technologijos didelės talpos traukiniams (angl. *Energy & Mass Efficient Technologies for High Capacity Trains*)

4.2.1.1 Siūloma sukurti naujos kartos traukinius: lengvesnius, veiksmingesnius energijos požiūriu, darančius mažiau žalos geležinkelio keliams ir mažesnę poveikį aplinkai. Naujosios technologijos apims: traukos sistemas (*traction drives*), kontrolės ir valdymo sistemas (TCMS), važiuokles (*car body shell*) iš lengvesnių medžiagų, riedmenis (*running gear*), stabdžių sistemas ir duris.

4.2.1.2 Plataus užmojo IP1 tikslai yra šie:

- padidinti fizinę transporto priemonių talpą ir skatinti padidinti geležinkelių linijų vežimo pajėgumą;
- sumažinti keleivių kelionių metu patiriamus trikdžius padidinant traukinių funkcinių patikimumą ir prieinamumą naudojant gerokai patikimesnius komponentus ar patikimesnę sistemų/posistemų struktūrą;
- sumažinti traukinių gyvavimo ciklo išlaidas (sumažinti techninę priežiūrą, energijos vartojimą ir kt.) ir kitus su traukiniais susijusius posistemius (sumažinti geležinkelio kelių nusidėvėjimą ir kt.);
- padidinti traukinių energijos vartojimo efektyvumą ir sumažinti jų masę;
- padidinti vienetų sukabinimo pajėgumą siekiant užtikrinti didesnę funkcinių lankstumą.

⁽⁵⁾ OL L 191, 2008 7 18, p. 1.

4.2.2 (IP2) Pažangios eismo valdymo ir kontrolės sistemos (angl. *Advanced Traffic Management & Control Systems*)

4.2.2.1 Geležinkelių rinka pagrindinių linijų signalizacijos srityje tradiciškai taikė skirtingus nacionalinius sprendimus. Signalizacijos rinkoje yra skirtingų sprendimų, pritaikytų miestų poreikiams (traukinių kontrolės remiantis perduodamais duomenimis sistema (angl. CBTC)), ir S2R ištirs, ar yra galimybės ir pajėgumai pasiūlyti didesnę šių poreikių sąveiką/standartizavimą/integravimą į ERTMS.

4.2.2.2 Plataus užmojo IP2 tikslai yra šie:

- sukurti naujos kartos signalizacijos ir kontrolės sistemas, kurios leistų pažangiai valdyti eismą naudojant automatinius traukinius (be mašinistų), užtikrinti didesnę talpą, patikimumą ir smarkiai sumažinti geležinkelio įmonių ir infrastruktūros valdytojų patiriamas gyvavimo ciklo išlaidas;
- užtikrinti, kad ERTMS pasaulio mastu išliktų pagrindiniu geležinkelių signalizacijos ir kontrolės sistemų sprendimu taikant profesionalius, oficialius ir atvirus specifikacijos metodus, kad būtų pasiekta visiška sąveika už patrauklią kainą;
- padidinti sinergiją ir sąveiką su miesto geležinkelių ir kolektyvinio transporto sektoriais;
- sumažinti keleivių kelionių metu patiriamus trikdžius padidinant geležinkelių transporto funkcinių patikimumą ir prieinamumą naudojant gerokai patikimesnius komponentus ar sistemų/posistemų struktūrą.

4.2.3 (IP3) Ekonomiškai efektyvi ir didelio pajėgumo infrastruktūra (angl. *Cost Efficient-High Capacity Infrastructure*)

4.2.3.1 Yra keturios mokslinių tyrimų sritys:

- nauji iešmai ir kryžmės: dabartinių iešmų ir kryžmių tobulinimas ir nauja traukinių važiavimo krypties pasikeitimo samprata (iešmų ir kryžmių mechatronika) siekiant sumažinti triukšmą, vėlavimų sugedus tokio pobūdžio mechanizmams skaičių ir techninės priežiūros išlaidas;
- iš tiesų novatoriški geležinkelio keliai. Viso kelio optimizavimas: naujas viso kelio suprojektavimas, kad jis kuo geriau atitiktų eismo srautus, ir naujų technologijų kūrimas bei taikymas;
- pažangi infrastruktūros techninė priežiūra: nauji sprendimai geležinkelių turto registrų srityje, novatoriški matavimo ir priežiūros įrankiai, techninė priežiūra atsižvelgiant ne į būklę, o į naudojimą (techninės priežiūros inžinerija) ir suprojektuotas priežiūras padės padidinti pajėgumus, sumažinti išlaidas ir keliamą triukšmą;
- energijos vartojimo efektyvumas: novatoriškas atliekinės energijos panaudojimas, energijos kaupimo šalikelėje įranga, efektyvus atsinaujinančiosios energijos vartojimas, taip pat pažangi sąveika su elektros tinklu leis geležinkeliams atsidurti šios technologijos priešakyje.

4.2.4 (IP4) IT sprendimai, kad geležinkeliai būtų patrauklūs ir be trikdžių (angl. *IT Solutions for a Seamless Attractive Railway*)

4.2.4.1 Yra numatyta sukurti ne bendrą platformą, o sąveikos sistemą, kuri visiems norintiems leis savo laimėjimus tiesiog „įkelti“ naudojant atvirąsias sąsajas, kad būtų išvengta priklausomybės nuo visos pasaulinės platinimo sistemos (angl. *Global Distribution System*). Taip kryptis tampa produktu. Į projektą turi būti įtraukta šiuo metu geležinkelių sektoriuje vykdoma mokslinių tyrimų ir plėtros veikla.

4.2.5 (IP5) Tvariam ir patraukliam krovinių vežimui Europos geležinkelių transportu skirtos technologijos (angl. *Technologies for Sustainable & Attractive European Freight*)

4.2.5.1 Pagrindinis IP5 iššūkis yra nustatyti, kokia technologijų ir procesų pažanga būtina norint prisidėti prie vieno iš pagrindinių baltosios knygos tikslų – iki 2030 m. vežimą keliais sumažinti 30 proc., o iki 2050 m. – 50 proc. pereinant prie vežimo geležinkeliais ir vidaus vandens keliais – įgyvendinimo. Kad būtų sulaukta pritarimo, visų pirma – krovinių vežimui geležinkeliais, EESRK rekomenduoja mokslinius tyrimus apsaugos nuo triukšmo tema įtraukti į IP5.

4.3 Demonstracinės veiklos platformų sistemos (SPD)

4.3.1 EESRK atkreipia dėmesį, kad S2R tikslas yra kurti ne tik prototipus, bet ir visiškai funkcionalių produktus, skirtus naudojimui geležinkelių sistemose. Įgyvendinant S2R inovacijų programą sukurtas naujas technologijas ir inovacijas realiomis arba imituotomis sąlygomis pristatys integruotųjų technologijų demonstracinės veiklos padaliniai (DTI). Vykdamas S2R sistemos platformos parodomąją veiklą siūloma toliau vystyti ir demonstruoti šias technologijas, kad jos pasiektų technologinės brandos lygį, būtiną naujai geležinkelių sistemų kartai.

4.3.2 Dar nenuspręsta, kur įsikurs integruotųjų technologijų demonstracinės veiklos padaliniai, kadangi tai bus daroma baigiantis S2R. Beje, sprendimą šiuo klausimu priims būsiami bendrosios įmonės nariai (nariai steigėjai ir asocijuotieji nariai) ir Europos Komisija. Fizinę ar virtualią sistemos platformos parodomosios veiklos raidą visų pirma lems integruotųjų technologijų demonstracinės veiklos padalinių apibrėžtis ir rezultatai.

4.4 Patentai

4.4.1 Kadangi įdiegta daugialypė ir sudėtinga finansavimo sistema ir tam skirta daug Bendrijos išteklių, EESRK mano, kad reikėtų tiksliai apibrėžti mokslinių tyrimų galutinių produktų, kuriuos inicijuos S2R, naudojimą ir paskirstymą. Šiuo požiūriu intelektinės nuosavybės ir patentų klausimas yra svarbiausias. Į reglamento tekstą turi būti įtrauktas straipsnis, skirtas jų turiniui ir galiojimo tvarkai. EESRK savo nuomonėse, priimtose dėl bendrųjų įmonių „Naujoviški vaistai“, „Svarus dangus“, „ENIAC“ ar „Kuro elementai ir vandenilis“ jau atkreipė dėmesį į šį trūkumą ir pavojus, kuriuos jis keltų. Aptariamoms Bendros technologijų iniciatyvos (BTI) atveju šis trūkumas gali būti dar akivaizdesnis, jei galutiniu mokslinių tyrimų produktu susidomės rinkoje tiesiogiai konkuruojančios įmonės (žr. šios nuomonės 3.10 punktą).

4.4.2 Bet kuriuo atveju Komitetas pabrėžia, jog reikia siekti, kad viešosiomis lėšomis finansuojami išradimai tarnautų viešajam interesui. Šiuo tikslu visų pirma reikėtų numatyti mechanizmus, kurie skatintų Europos Sąjungos finansuojamų investicijų grąžą, ir užtikrinti, kad bendrosios įmonės mokslinių tyrimų rezultatų pramoninė gamyba būtų vykdoma Europos Sąjungos teritorijoje.

4.5 Sąveikumo standartų nustatymas

4.5.1 Bendrosios įmonės „Shift2Rail“ įstatuose (1 priedo 2 punkto h papunktis) numatoma „surinkti naudotojų reikalavimus ir nustatyti sąveikumo standartus, kad investicijos į mokslinius tyrimus ir plėtrą būtų orientuotos į veiklos ir tinkamo pateikimo rinkai sprendimus“. Tai patvirtinama pasiūlymo dėl reglamento aiškinamajame memorandume (žr. 3.3 punktą, p. 9).

4.5.2 To reikėtų atsisakyti, nes

- standartų kūrimo negalima perduoti institucijoms, kurios, veikdamos kaip įmonės, turi laikytis viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės susitarimų taisyklių ir turi labai ribotą dalyvių skaičių. Būtinai techninių specifikacijų arba standartų reikalavimas yra užtikrinti, kad jie būtų kuriami bendradarbiaujant visiems suinteresuotiesiems subjektams ir susitarimo arba bendro pritarimo pagrindu. „Shift2Rail“ įstatai tam iš esmės prieštarauja;
- galiojančioje Direktyvoje dėl geležinkelių sistemos sąveikos Bendrijoje (Direktyva 2008/57/EB) jau nustatytas ES lygmens teisinis pagrindas, reglamentuojantis techninių sąveikos specifikacijų (TSS) nustatymą. TSS projektus rengia Europos geležinkelio agentūra, remdamasi posistemio tyrimu ir bendradarbiaudama su asociacijomis bei socialiniais partneriais;
- Europos geležinkelio agentūrai tenka tik stebėtojo vaidmuo (priedo 11 straipsnis). Nors kai kuriais atvejais ji atlieka koordinavimo funkciją, faktiškai sprendimą savo nuožiūra priima Komisija ir aštuonios įmonės kaip nariai steigėjai. Toks institucijų kompetencijos dubliavimas ES lygmeniu sunkiai pateisinamas.

4.5.3 Todėl už techninių sąveikos specifikacijų kūrimą turi būti atsakinga tik Europos geležinkelio agentūra.

2014 m. kovo 25 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo dėl Europos Sąjungos dalyvavimo didinant Europos investicijų fondo kapitalą

(COM(2014) 66 final – 2014/0034 (COD))

(2014/C 226/11)

Pagrindinis pranešėjas **Michael Smyth**

Taryba 2014 m. vasario 18 d. ir Europos Parlamentas 2014 m. vasario 24 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 173 straipsnio 3 dalimi, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo dėl Europos Sąjungos dalyvavimo didinant Europos investicijų fondo kapitalą

COM(2014) 66 final – 2014/0034 (COD).

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto biuras 2014 m. vasario 25 d. pavedė Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyriui organizuoti darbą šiuo klausimu.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, atsižvelgdamas į tai, kad darbas skubus, savo 497-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. kovo 25–26 d. (2014 m. kovo 25 d. posėdis), pagrindiniu pranešėju paskyrė Michael Smyth ir priėmė šią nuomonę 133 nariams balsavus už, 1 prieš ir 3 susilaikius.

1. Įžanga

1.1 EESRK pritaria žingsniui rekapitalizuoti Europos investicijų fondo (EIF) kapitalą siekiant suteikti jam galimybę išplėsti savo, kaip rizikos kapitalo teikėjo sparčiai augančioms ir novatoriškoms mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVĮ), funkcijas.

1.2 Dėl sprendimo padidinti EIF pasirašytąjį kapitalą iki 1,5 mlrd. eurų ekonomikos krizės ir Europos ekonomikos stagnacijos aplinkybėmis labai išaugęs EIF investicijų potencialas, tačiau prasminga užduoti klausimą, ar net šis padidinimas nėra pernelyg mažas?

1.3 Naujausi MVĮ finansų ir bankų skolinimo tyrimai ir duomenys rodo, kad galimybė gauti finansavimą (tiek investicijoms, tiek apyvartiniam kapitalui) yra pati opiausia MVĮ problema. Visus tris pastaruosius mėnesius mažėjo bankų skolinimo įmonėms augimas. Nors EIF kompetencijos sritis konkrečiai apima novatorišką ir sparčiai augantį verslą, ar nederėtų dar labiau rekapitalizuoti Fondą, kad jis galėtų nuveikti dar daugiau?

1.4 EESRK dar kartą ragina iš esmės rekapitalizuoti EIF, kad jis galėtų atlikti iš pradžių jam skirtą vaidmenį – būti Europos rizikos kapitalo fondu ir vykdyti ypatingą pavidimą – finansuoti veiklą pradedančias aukštųjų technologijų įmones.

1.5 EESRK siūlo 20 proc. grynojo pelno mokėti dividendais ir panaudoti daliai kapitalo padidinimo išlaidų padengti. Komitetas pritaria pastangoms rasti EIF finansinės ir politinės grąžos pusiausvyrą ir įtraukti atitinkamas finansų įstaigas į savo pasirašytojo kapitalo didinimą.

2. Pasiūlymas

2.1 Europos investicijų fondas atlieka du pagrindinius vaidmenis:

- teikia rizikos kapitalą, kad būtų pagerintas rizikos kapitalo tiekimas sparčiai augančioms ir novatoriškoms mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVĮ);
- suteikia garantijas ir imasi kitų rizikos pasidalijimo iniciatyvų, kad būtų sustiprinti finansų įstaigų skolinimo MVĮ pajėgumai.

2.2 Fondas naudoja savo lėšas ir kartu artimiausiais metais valdys keletą ES programų, pavyzdžiui „Horizontas 2020“ ir COSME. EIF tikisi padvigubinti savo garantijų ir rizikos kapitalo rizikos poziciją, todėl fondo kapitalo didinimas yra itin svarbus. Šiuo metu didžioji dalis EIF priklauso Europos investicijų bankui (EIB) (62,1 proc.). Kiti suinteresuotieji subjektai yra Europos Sąjunga (30 proc.) ir 24 viešosios ir privačiosios finansų įstaigos (7,9 proc.).

2.3 Siūloma fondo pasirašytąjį kapitalą padidinti nuo 3 mlrd. iki 4,5 mlrd. eurų, iš kurių bus įmokėta 20 proc. Šis kapitalo padidinimas padidins EIF kreditavimo veiklos stiprinimo pajėgumus ir paskatins 2014–2015 m. MVĮ paskolinti 11–20 mlrd. eurų.

3. Pastabos dėl pasiūlymo

3.1 Iš pirmo žvilgsnio EIF kapitalo didinimas yra neabejotinai teigiamas žingsnis. ECB duomenimis, pastaruosius tris mėnesius iki 2014 m. sausio mėn. mažėjo bendra paskolų įmonėms suma. Naujausias bankų skolinimo tyrimas rodo, kad galimybė gauti finansavimą yra vienintelė opiausia problema, su kuria susiduria euro zonos MVĮ, nors jos geografinis paplitimas skiriasi. Pagrindiniai veiksniai, darantys įtaką MVĮ poreikiui gauti išorės finansavimą, buvo apyvartinis kapitalas ir poreikis investuoti į kapitalą. EIF rekapitalizavimas išspręs dalį šios problemos, tačiau poreikių mastai yra milžiniški.

3.2 EESRK pritaria EIF kapitalo didinimui. Komitetas nurodo, kad gruodžio mėn. Europos Vadovų Taryba ragino Komisiją ir EIB toliau didinti EIF kapitalą ir laukia pasiūlymo rezultatų. Komitetas dėl EIF vaidmens jau reiškė susirūpinimą ankstesnėse nuomonėse, o dabar jį dar kartą primena ⁽¹⁾.

3.3 Padidinus EIF kapitalą bus galima pasiekti tikslą – sukurti pakankamai kapitalo investavimo pajėgumų visų valstybių narių įmonių inovacijoms, moksliniams tyrimams ir technologinei plėtrai remti. Tam, kad šį tikslą būtų galima pasiekti mažiausiomis biudžeto išlaidomis, EESRK rekomenduoja 2014 m. EIF metiniame susirinkime priimti sprendimą 20 proc. grynojo pelno išmokėti dividendais. EESRK mano, kad vertėtų 2014–2017 m. už Sąjungos turimas fondo akcijas gautus metinius dividendus laikyti išorės asignuotomis įplaukomis ir panaudoti daliai kapitalo padidinimo išlaidų padengti. EESRK remia pastangas rasti EIF finansinės ir politinės grąžos pusiausvyrą ir visiškai pritaria mėginimui išlaikyti jo trišalę struktūrą. Todėl Komitetas ragina pritraukti naujų akcininkų – panašiai mėstančias finansų įstaigas.

3.4 1993 m. kuriant fondą, buvo rekomenduojama, kad EIF remtų įmones ne tik kapitalo garantijomis ir paskolomis, bet ir sukuriant iki 60 mlrd. eurų dydžio Europos rizikos kapitalo fondą. Buvo siekiama kompensuoti už privataus rizikos kapitalo stygių Europoje palyginti su Šiaurės Amerika ir sumažinti priklausomybę nuo fiksuotų palūkanų paskolų, kurios yra nepalankios naujai veiklą pradedančioms ir neseniai ją pradėjusioms įmonėms. Kai 1994 m. EIF buvo įsteigtas, rizikos kapitalo vaidmuo atsidūrė antrame plane ir dominavo garantijos.

3.5 EESRK mano, kad EIF rizikos kapitalo kompetencijos sritis turėtų būti stipresnė, kaip buvo numatyta iš pradžių.

2014 m. kovo 25 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*

⁽¹⁾ OL C 143, 2012 5 22, p. 10.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria siekiama užtikrinti tam tikrus nekaltumo prezumpcijos ir teisės dalyvauti nagrinėjant baudžiamąją bylą teisme elementus

COM(2013) 821 final – 2013/0407 (COD),

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl procesinių garantijų baudžiamosiose bylose įtariamiems ar kaltinamiems vaikams

COM(2013) 822 final – 2013/0408 (COD),

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl laikinosios teisinės pagalbos įtariamiesiems arba kaltinamiesiems, kurių laisvė apribota, ir teisinės pagalbos vykdant Europos arešto orderio procedūrą

COM(2013) 824 final – 2013/0409 (COD)

ir Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos Sąjungos įtariamųjų ir kaltinamųjų procesinių garantijų darbotvarkės įgyvendinimo pažanga. Europos baudžiamosios teisenos erdvės pagrindų stiprinimas“

COM(2013) 820 final

(2014/C 226/12)

Pranešėjas **Xavier Verboven**

Europos Parlamentas, 2014 m. sausio 13 d., ir Taryba, 2014 m. sausio 22 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria siekiama užtikrinti tam tikrus nekaltumo prezumpcijos ir teisės dalyvauti nagrinėjant baudžiamąją bylą teisme elementus

COM(2013) 821 final – 2013/0407 (COD),

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl procesinių garantijų baudžiamosiose bylose įtariamiems ar kaltinamiems vaikams

COM(2013) 822 final – 2013/0408 (COD),

ir Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl laikinosios teisinės pagalbos įtariamiesiems arba kaltinamiesiems, kurių laisvė apribota, ir teisinės pagalbos vykdant Europos arešto orderio procedūrą

COM(2013) 824 final – 2013/0409 (COD).

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2013 m. lapkričio 27 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos Sąjungos įtariamųjų ir kaltinamųjų procesinių garantijų darbotvarkės įgyvendinimo pažanga. Europos baudžiamosios teisenos erdvės pagrindų stiprinimas“

COM(2013) 820 final.

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. kovo 12 d. priėmė savo nuomonę.

497-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. kovo 25–26 d. (kovo 25 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 139 nariams balsavus už, 1 – prieš ir 9 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

Komitetas teigiamai vertina pasiūlymus dėl direktyvų ir Komisijos rekomendacijas dėl nekaltumo prezumpcijos, vaikų ir pažeidžiamų asmenų grupių procesinės apsaugos ir laikinosios teisinės pagalbos ir jiems pritaria.

1.1 Tačiau siekdamas užtikrinti tvirtesnius šių pasiūlymų pagrindus ir tikslus jis išdėsto jam iškilusias tam tikras abejones.

1.2 Dėl nekaltumo prezumpcijos EESRK nori pabrėžti, kad nė vienas asmuo negali būti laikomas kaltu tol, kol nepaskelbtas galutinis sprendimas, ir ši teisė yra neatimama. Komitetas pabrėžia, kad norint, kad piliečiai pasitikėtų teisės sistema, teisėjai privalo būti „atsparūs“ bet kokio pobūdžio spaudimui ar poveikiui, ypač žiniasklaidos. Todėl svarbu, kad žiniasklaidos priemonės, neapribodamos konstitucijoje įtvirtintos spaudos laisvės, pačios stengtųsi neprisiimti teisminių institucijų vaidmens.

1.3 Vaikų apsaugos baudžiamosiose bylose klausimu Komitetas nori atkreipti dėmesį, kad vaikai, kai iš jų atimama laisvė, atsiduria labai pažeidžiamoje padėtyje turint omenyje pavojų, kurį laisvės apribojimas kelia jų psichinei ir fizinei sveikatai. Šiuo klausimu Komitetas taip pat pabrėžia, kad pirmenybę būtina teikti toms iniciatyvoms, kuriomis siekiama su baudžiamuoju procesu susidūrusius vaikus kuo greičiau integruoti į visuomenę ir kasdienį gyvenimą.

1.4 Laikinosios teisinės pagalbos srityje Komitetas teigiamai vertina tai, kad pasiūlymo dėl direktyvos principai taikomi ir asmenims, dėl kurių išduotas Europos arešto orderis. Be to, jis pritaria rekomendacijai, kurioje raginama dėti reikiamas pastangas, kad būtų labiau suderinti kriterijai, kuriais remiantis priimami sprendimai dėl teisės į teisinę pagalbą baudžiamosiose bylose. Vis dėlto Komitetas atkreipia dėmesį į tai, kad baudžiamosiose bylose teikiama teisinė pagalba negali būti apribota dėl to, kad kai kurios valstybės narės patiria biudžeto sunkumų. Be to, Komitetas kelia klausimą, ar nebūtų įmanoma Europos Sąjungos lygmeniu skirti reikiamų lėšų susidariusiai padėčiai įveikti, pavyzdžiui, tam panaudoti Europos Sąjungos fondą.

1.5 Komitetas atkreipia dėmesį, kad pasiūlymų dėl direktyvų dėl nekaltumo prezumpcijos ir dėl vaikų apsaugos baudžiamosiose bylose taikymo sritis apsiriboja tik baudžiamaisiais procesais. Komitetas mano, kad baudžiamąjį proceso sampratą pagal analogiją su Europos žmogaus teisių teismo praktika Europos teisėje turėtų būti galima aiškinti savarankiškai, neatsižvelgiant į procesų klasifikaciją valstybėse narėse. Kad būtų kuo geriau užtikrinta ši savarankiško aiškinimo galimybė, Komitetas rekomenduoja iš pasiūlymų dėl direktyvų konstatuojamųjų dalių išbraukti nuostatą, kad garantijos nesuteikiamos administraciniuose procesuose, kuriose skiriamos sankcijos.

1.6 Dėl direktyvos dėl nekaltumo prezumpcijos 8 straipsnyje aptariamo teismo proceso, kuriame asmuo nedalyvauja, EESRK pažymi, kad pagal šią nuostatą baudžiamasis procesas nedalyvaujant kaltinamajam gali vykti tik tuomet, jei buvo aiškiai nustatyta, jog jis žinojo apie numatytą teismo posėdį. Kadangi dėl šios nuostatos gali kilti sunkumų, kai kaltinamojo gyvenamoji vieta nėra žinoma, Komitetas rekomenduoja konkrečiai nurodyti, kad valstybėms narėms leidžiama numatyti atskirą pranešimo apie teismo posėdį tvarką, taikomą asmenims, kurių gyvenamoji vieta nėra žinoma (pavyzdžiui, teismo šaukimą paskelbti policijos nuovadoje).

2. Komisijos pasiūlymų santrauka

2.1 2013 m. lapkričio 27 d. Europos Komisija paskelbė keletą naujų priemonių dėl procedūrinių garantijų baudžiamosiose bylose.

2.2 Šios priemonės yra dalis su procedūrinėmis garantijomis baudžiamosiose bylose susijusios teisėkūros programos, kurią visų pirma sudaro Direktyva 2010/64/ES dėl teisės į vertimo žodžiu ir raštu paslaugas baudžiamajame procese, Direktyva 2012/13/ES dėl teisės į informaciją baudžiamajame procese ir Direktyva 2013/48/ES dėl teisės turėti advokatą ir teisės reikalauti, kad po laisvės atėmimo būtų informuota trečioji šalis.

2.3 Šia teisėkūros programa, kurioje nustatomos būtinausios procedūrinės garantijos baudžiamosiose bylose, siekiama, pirma, ES piliečiams visoje Europos Sąjungoje užtikrinti teisę į teisingą bylos nagrinėjimą ir, antra, sustiprinti valstybių narių tarpusavio pasitikėjimą jų atitinkamomis teisminėmis institucijomis, kad būtų sudarytos palankios sąlygos teismo sprendimų tarpusavio pripažinimui.

2.4 Nagrinėjamą dokumentų rinkinį sudaro trys pasiūlymai dėl direktyvų. Jos yra skirtos nekaltumo prezumpcijos, vaikams baudžiamosiose bylose suteikiamos procesinės apsaugos ir teisės į laikinąją teisinę pagalbą klausimams.

2.4.1 Dėl pasiūlymo dėl direktyvos dėl nekaltumo prezumpcijos

2.4.1.1 Tai, kad baudžiamojoje byloje kaltinami asmenys turi būti laikomi nekaltais tol, kol teismas nepatvirtino, kad jie yra kalti, yra vienas iš svarbiausių baudžiamojo proceso principų ir teisės į teisingą bylos nagrinėjimą pagrindas. Nekaltumo prezumpcijos principo turinys apibrėžtas Europos žmogaus teisių teismo praktikoje.

2.4.1.2 Pasiūlymo dėl direktyvos tikslas – direktyvoje išdėstyti tam tikrus nekaltumo prezumpcijos principo aspektus, kad būtų užtikrintas kuo veiksmingesnis šios nekaltumo prezumpcijos laikymasis Europos Sąjungoje.

2.4.1.3 Direktyva apibrėžiami šie nekaltumo prezumpcijos aspektai: 1) draudimas valdžios institucijoms kaltinamąjį, kuris dar nuteistas, viešuose pareiškimuose ir oficialiuose sprendimuose apibūdinti kaip nuteistąjį; 2) prievolė įrodyti kaltumą tenka baudžiamąjį persekiojimą vykdančiai šaliai ir kilus abejonei kaltinamas asmuo turi būti išteisintas; 3) teisė savęs neapkaltinti ir neduoti parodymų prieš save; 4) teisė tylėti; 5) kaltinamojo teisė dalyvauti nagrinėjant bylą teisme.

2.4.2 Dėl pasiūlymo dėl direktyvos dėl procesinių garantijų, suteikiamų vaikams baudžiamosiose bylose

2.4.2.1 Direktyva 2010/64/ES buvo priimta siekiant bet kokiam asmeniui, nekalbančiam proceso kalba arba jos nesuprantančiam, užtikrinti teisę į teisingą bylos nagrinėjimą. Gali būti ir kitokių, su kalba nesusijusių kliūčių, dėl kurių kaltinamasis nėra pajėgus tinkamai sekti savo baudžiamosios bylos ar joje dalyvauti, pavyzdžiui, jo jaunas amžius ar protinė negalia.

2.4.2.2 Europos Komisija parengė pasiūlymą dėl direktyvos, kad vaikams užtikrintų teisę į teisingą baudžiamosios bylos nagrinėjimą. Direktyvoje teisę į teisingą bylos nagrinėjimą ketinama įtvirtinti užtikrinant: 1) vaiko ir tėvų pareigų turėtojo teisę gauti informaciją apie papildomas teises, kuriomis vaikai gali pasinaudoti pagal minėtą direktyvą arba ją perkėlus į nacionalinę teisę; 2) platesnę advokato pagalbą; 3) teisę į individualų vertinimą; 4) teisę prašyti atlikti sveikatos patikrinimą laisvės apribojimo atveju; 5) prievolę atliekant vaikų apklausą daryti garso ir vaizdo įrašą; 6) tai, kad laisvės apribojimas būtų taikomas tik kraštutiniu atveju; 7) specialias sąlygas laisvės apribojimo atveju; 8) teisę į savalaikį ir kruopštų jų bylų nagrinėjimą; 9) teisę į ne viešus teismo posėdžius; 10) vaiko ir tėvų pareigų turėtojo teisę dalyvauti nagrinėjant baudžiamąją bylą; 11) teisę į teisinę pagalbą.

2.4.2.3 Panašios garantijos yra numatytos pažeidžiamoje padėtyje esantiems suaugusiems asmenims. Tačiau, kadangi sudėtinga tiksliai apibrėžti, ką reiškia „pažeidžiamoje padėtyje esantis suaugęs asmuo“, Komisija nusprendė šias garantijas išdėstyti ne direktyvoje, o rekomendacijoje.

2.4.3 Dėl pasiūlymo dėl direktyvos dėl laikinosios teisinės pagalbos

2.4.3.1 Direktyvoje 2013/48/ES įtvirtinama teisė į advokato pagalbą. Kad šia teise galėtų pasinaudoti visi, teisinė pagalba turi būti suteikiama visiems asmenims, neturintiems pakankamai finansinių išteklių pasinaudoti advokato paslaugomis.

2.4.3.2 Komisija pateikia rekomendaciją dėl galimybės gauti teisinę pagalbą suteikimo kriterijų ir šios pagalbos kokybės ir veiksmingumo garantijų. Paprasta rekomendacija apsiribota atsižvelgiant į sąnaudas, kurias dėl šios priemonės galėtų patirti valstybės narės, ir kartu laikantis Sąjungos veiksmų proporcingumo principo.

2.4.3.3 Tačiau, kad advokato pagalba būtų iš tiesų užtikrinta būtiniausiai atvejais, Komisija siūlo direktyvą dėl laikinosios teisinės pagalbos. Pasiūlyme dėl direktyvos numatyta, kad valstybės narės privalo nevilkindamos, t. y. nelaukdamos, kol atitinkamos valstybės narės kompetentingos institucijos priims galutinį sprendimą dėl teisinės pagalbos suteikimo (arba nesuteikimo), suteikti teisinę pagalbą dviem atvejais: 1) kai asmenų laisvė yra apribota, 2) kai tai yra asmenys, dėl kurių išduotas Europos arešto orderis ir kurių laisvė apribota arešto orderį vykdančioje valstybėje narėje.

3. Pastabos

3.1 Komitetas palankiai vertina Europos Komisijos pasiūlymus ir jiems pritaria. Jie vienareikšmiškai laikomi tinkamais.

3.2 Tačiau dėl pasiūlytų dokumentų Komitetas turi tam tikrų pastabų, kurias išdėsto toliau. Vienos jų yra veikiau bendro pobūdžio, o kitos labiau susijusios su techniniais ir teisiniais aspektais. Nepaisant šių pastabų Komitetas pritaria minėtų pasiūlymų esmei ir tikslams ir pastabas pateikia tik norėdamas juos patobulinti.

3.3 *Bendrosios pastabos*

3.3.1 Dėl nekaltumo prezumpcijos

3.3.1.1 Komitetas visiškai pritaria nekaltumo prezumpcijos stiprinimui, kaip numatyta pasiūlyme dėl direktyvos, kuria siekiama užtikrinti tam tikrus nekaltumo prezumpcijos elementus.

3.3.1.2 Šiuo klausimu EESRK nori pabrėžti, kad nė vienas asmuo nėra kaltas tol, kol nepaskelbtas galutinis sprendimas, ir ši teisė yra neatimama. Komitetas pabrėžia, kad norint, kad piliečiai pasitikėtų teisės sistema, teisėjai privalo būti „atsparūs“ bet kokio pobūdžio spaudimui ar poveikiui, ypač žiniasklaidos. Todėl svarbu, kad žiniasklaidos priemonės, neapribodamos konstitucijoje įtvirtintos spaudos laisvės, pačios stengtųsi neprisiimti teisminių institucijų vaidmens.

3.3.2 Dėl vaikų ir pažeidžiamų asmenų procesinės apsaugos

3.3.2.1 Komitetas taip pat visiškai pritaria pažeidžiamų asmenų, ypač vaikų teisių stiprinimui baudžiamosiose bylose, kaip numatyta pasiūlyme dėl direktyvos dėl pagrindinių vaikams suteikiamų garantijų ir siūlomoje rekomendacijoje, kuria siekiama, kad pažeidžiami asmenys būtų tokiais pripažinti ir kad būtų atsižvelgta į jų poreikius.

3.3.2.2 Vaikai, kurie dažnai dėl jų socialinių sąlygų ar aplinkos pradeda nusikalstamą veiklą, apribojus jų laisvę atsiduria labai pažeidžiamoje padėtyje turint omenyje neišvengiamą pavojų jų fiziniams, protiniams ir socialiniams vystymuisi.

3.3.2.3 Komitetas kartu pabrėžia, kad pirmenybę būtina teikti toms iniciatyvoms, kuriomis siekiama su baudžiamuoju procesu susidūrusius vaikus kuo greičiau integruoti į visuomenę ir kasdienį gyvenimą.

3.3.2.4 Dėl nuostatos, pagal kurią numatoma, kad vaikų teisė į privalomą advokato skyrimą taikoma ir baudžiamiesiems procesams, kurie gali baigtis nutraukus bylą, taikymo Komitetas mano, kad būtų naudinga patikslinti, jog ši teisė taikoma imantis ir kitų priemonių nei persekiojimas.

3.3.3 Dėl laikinosios teisinės pagalbos

3.3.3.1 Komitetas pritaria pasiūlyme dėl direktyvos išdėstytiems principams, pagal kuriuos „laikinoji teisinė pagalba“ užtikrinama tais atvejais, kai galimybė pasinaudoti advokato paslaugomis yra būtiniausia.

3.3.3.2 EESRK teigiamai vertina tai, kad šie principai taikomi ir asmenims, dėl kurių išduotas Europos arešto orderis. Galiausiai Komitetas pritaria rekomendacijai, kurioje raginama dėti reikiamas pastangas, kad būtų labiau suderinti kriterijai, kuriais remiantis priimami sprendimai dėl teisės į teisinę pagalbą baudžiamosiose bylose.

3.3.3.3 Vis dėlto Komitetas atkreipia dėmesį į tai, kad baudžiamosiose bylose teikiama teisinė pagalba negali būti apribota dėl to, kad kai kurios valstybės narės patiria biudžeto sunkumų. Be to, Komitetas kelia klausimą, ar nebūtų įmanoma Europos Sąjungos lygmeniu tam skirti reikiamų lėšų, pavyzdžiui, panaudoti Europos Sąjungos fondą.

3.4 *Abejonių keliantys teisiniai ir techniniai aspektai*

3.4.1 Dėl pasiūlymų dėl direktyvų dėl nekaltumo prezumpcijos ir dėl vaikų apsaugos baudžiamosiose bylose taikymo srities

3.4.2 Ir pasiūlymo dėl direktyvos, kuria siekiama užtikrinti tam tikrus nekaltumo prezumpcijos elementus, ir pasiūlymo dėl direktyvos dėl baudžiamosiose bylose vaikams suteikiamų procesinių garantijų taikymo srities apibrėžtyje nurodoma, kad ši apsauga suteikiama tik baudžiamajame procese.

3.4.3 Pasiūlymo tekste nepatikslinama, kas konkrečiai laikoma „baudžiamuoju procesu“. Todėl gali kilti klausimas, ar omenyje turimos tik valstybėse narėse „baudžiamaisiais procesais“ laikomi procesai ar ši samprata pasiūlymuose dėl direktyvų vartojama platesne prasme ir gali, pavyzdžiui, apimti ir administracinius procesus, kuriuose skiriamos sankcijos.

3.4.4 Pagal nusistovėjusią Europos žmogaus teisių teismo praktiką, ar tam tikras procesas yra baudžiamasis, ar ne, nustatoma pagal Engel kriterijus, t. y.: 1) klasifikaciją pagal nacionalinę teisę; 2) teisės pažeidimo pobūdį; 3) sankcijos pobūdį ir griežtumą. Todėl teisės į teisingą teismo procesą užtikrinimo srityje Europos žmogaus teisių konvencijoje daug administracinių procesų laikoma baudžiamaisiais. Tokia teismo praktika siekiama, kad valstybės negalėtų išvengti su pagrindinėmis garantijomis susijusių prievolių vien tik manipuliuojamos tam tikro proceso klasifikavimu.

3.4.5 Todėl bent jau reikėtų Teisingumo Teismui sudaryti galimybę pateikti „baudžiamojo proceso“ sampratos aiškinimą neatsižvelgiant į klasifikacijas valstybių narių nacionalinėje teisėje. Priešingu atveju iškiltų realus pavojus, kad direktyvose įtvirtintos garantijos nepasieks savo tikslo.

3.4.6 Vis dėlto pasiūlymo dėl direktyvos, kuria siekiama užtikrinti tam tikrus nekaltumo prezumpcijos elementus, šeštoje konstatuojamoje dalyje labai aiškiai nurodoma, kad direktyva taikoma tik baudžiamajam procesui ir kad į šios direktyvos taikymo sritį nepatenka administraciniai procesai, kuriuose skiriamos sankcijos.

3.4.7 Dėl šios konstatuojamosios dalies sudėtinga „baudžiamojo proceso“ sampratą aiškinti plačiąja prasme, kaip siūlo ir mano esant būtina Europos žmogaus teisių teismas tų pačių teisių ir principų, kurie yra nagrinėjamų direktyvų objektas, srityje. Todėl Komitetas mano, kad šią konstatuojamąją dalį reikėtų išbraukti.

3.4.8 Dėl direktyvos dėl nekaltumo prezumpcijos 8 straipsnyje aptariamo teismo proceso, kuriame asmuo asmeniškai nedalyvauja

3.4.9 8 straipsnyje nurodoma, kad valstybės narės gali numatyti galimybę baudžiamąją bylą nagrinėjančiam teisėjui priimti teismo sprendimą nedalyvaujant kaltinamajam, bet tik su sąlyga, kad pastarajam buvo laiku ir asmeniškai įteiktas teismo šaukimas ir tokiu būdu jis buvo informuotas apie numatytą teismo posėdžio laiką ir vietą, arba jis kitomis priemonėmis faktiškai gavo oficialią informaciją apie numatytą teismo posėdžio laiką ir vietą tokiu būdu, kad **buvo aiškiai nustatyta**, jog jis žinojo apie numatytą teismo posėdį.

3.4.10 8 straipsnyje nėra numatyta galimybės procesą tęsti (*in absentia*), jei kaltinamojo gyvenamoji vieta nėra žinoma ir todėl jam negali būti įteiktas teismo šaukimas. Tokiais atvejais teismo šaukimą būtų galima paskelbti policijos nuovadoje.

2014 m. kovo 25 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Tarybos reglamento, kuriuo nustatomi didžiausi leidžiami maisto produktų ir pašarų radioaktyviosios taršos po branduolinės avarijos ar bet kokios nepaprastosios radiologinės padėties lygiai

(COM(2013) 943 final – 2013/0451 NLE)

(2014/C 226/13)

Taryba, vadovaudamasi Euratomo sutarties 31 ir 32 straipsniais, 2014 m. vasario 12 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Tarybos reglamento, kuriuo nustatomi didžiausi leidžiami maisto produktų ir pašarų radioaktyviosios taršos po branduolinės avarijos ar bet kokios nepaprastosios radiologinės padėties lygiai

COM(2013) 943 final – 2013/0451 NLE.

Komitetas, remdamasis tuo, kad savo nuostatą dėl pasiūlymo jis jau išdėstė nuomonėje CES-6207-2013_00_00_TRA_AC, priimtoje 2013 m. spalio 16 d. (*) 497-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. kovo 25–26 d. (kovo 25 d. posėdis), 127 nariams balsavus už, 7 – prieš ir 13 susilaikius, nusprendė naujos nuomonės šiuo klausimu nerengti ir laikytis pozicijos, kurią jis išsakė pirmiau minėtame dokumente.

2014 m. kovo 25 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*

(*) EESRK nuomonė NAT/621 dėl Pasiūlymo projekto dėl Tarybos reglamento, kuriuo nustatomi didžiausi leidžiami maisto produktų ir pašarų radioaktyviosios taršos po branduolinės avarijos ar kokio nors kito radiacinės avarijos atvejo, OL 2014/C 67/39, 2014 m. kovo 6 d., p. 183.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria dėl nuorodų į zootechnikos teisės aktus iš dalies keičiamos direktyvos 89/608/EEB, 90/425/EEB ir 91/496/EEB

(COM(2014) 4 final – 2014/0033 COD)

(2014/C 226/14)

Europos Parlamentas, 2014 m. vasario 25 d., ir Taryba, 2014 m. kovo 19 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 42 straipsniu ir 43 straipsnio 2 dalimi, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos Direktyvos, kuria dėl nuorodų į zootechnikos teisės aktus iš dalies keičiamos direktyvos 89/608/EEB, 90/425/EEB ir 91/496/EEB

COM(2014) 4 final – 2014/0033 COD.

Komitetas, remdamasis tuo, kad savo nuostatą dėl pasiūlymo jis jau išdėstė nuomonėse CES4014-2013_00_00_TRA_AC, priimtoje 2013 m. spalio 16 d. (*) ir CES 1331/88, priimtoje 1988 m. gruodžio 14 d. (**) 497-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. kovo 26 d. (kovo 25 d. posėdis), 139 nariams balsavus už, 3 – prieš ir 17 susilaikius, nusprendė naujos nuomonės šiuo klausimu nerengti ir laikytis pozicijos, kurią jis išsakė pirmiau minėtame dokumente.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*

(*) EESRK nuomonė NAT/611 dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl oficialios kontrolės ir kitos oficialios veiklos, kuria siekiama užtikrinti maisto ir pašarų srities teisės aktų bei gyvūnų sveikatos ir gerovės, augalų sveikatos, augalų dauginamosios medžiagos ir augalų apsaugos produktų taisyklių taikymą, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 999/2001, 1829/2003, 1831/2003, 1/2005, 396/2005, 834/2007, 1099/2009, 1069/2009, 1107/2009, reglamentai (ES) Nr. 1151/2012, [...] /2013 ir direktyvos 98/58/EB, 1999/74/EB, 2007/43/EB, 2008/119/EB, 2008/120/EB ir 2009/128/EB (Oficialios kontrolės reglamentas) ir dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomos išlaidų, susijusių su maisto grandine, gyvūnų sveikata ir gerove bei augalų sveikata ir augalų dauginamąja medžiaga, valdymo nuostatos ir iš dalies keičiami Tarybos direktyvos 98/56/EB, 2000/29/EB ir 2008/90/EB, reglamentai (EB) Nr. 178/2002, (EB) Nr. 882/2004 ir (EB) Nr. 396/2005, Direktyva 2009/128/EB ir Reglamentas (EB) Nr. 1107/2009 ir panaikinami Tarybos sprendimai 66/399/EEB, 76/894/EEB ir 2009/470/EB, OL 2014/C 67/34, 2014 m. kovo 6 d., p. 166.

(**) EESRK nuomonė AGR/326 dėl Pasiūlymo dėl Tarybos reglamento (EEB) dėl veterinarinių patikrinimų, taikomų Bendrijos vidaus prekyboje, siekiant sukurti vidaus rinką, dėl Pasiūlymo dėl Tarybos reglamento (EEB) dėl veterinarijos taisyklių taikymo kontrolės sustiprinimo ir dėl Pasiūlymo dėl Tarybos reglamento (EEB), iš dalies keičiančio Reglamentą (EEB) Nr. 1468/81 dėl tarpusavio pagalbos tarp valstybių narių administracinių institucijų ir jų bendradarbiavimo su Komisija siekiant užtikrinti, kad būtų teisingai taikomi maitų arba žemės ūkio teisės aktai, OL 1989/C 56, 1989 m. kovo 6 d., p. 20.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl zootechninių ir genealoginių reikalavimų, taikomų prekybai veisliniais gyvūnais bei jų genetinės medžiagos produktais ir jų importui į Sąjungą

(COM(2014)5 final – 2014/0032 COD)

(2014/C 226/15)

Europos Parlamentas, 2014 m. vasario 25 d., ir Taryba, 2014 m. kovo 19 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 42 straipsniu ir 43 straipsnio 2 dalimi, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Europos Parlamento ir Tarybos pasiūlymo dėl zootechninių ir genealoginių reikalavimų, taikomų prekybai Sąjungoje veisliniais gyvūnais bei jų genetinės medžiagos produktais ir jų importui į Sąjungą

COM(2014)5 final – 2014/0032 COD.

Komitetas, remdamasis tuo, kad savo nuostatą dėl pasiūlymo jis jau išdėstė nuomonėse CES 4014-2013_00_00_AC, priimtoje 2013 m. spalio 16 d. (*) ir CES 1334/88, priimtoje 1988 m. gruodžio 14 d. (**) 497-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. kovo 25–26 d. (kovo 25 d. posėdis), 135 nariams balsavus už, 3 – prieš ir 17 susilaikius, nusprendė naujos nuomonės šiuo klausimu nerengti ir laikytis pozicijos, kurią jis išsakė pirmiau minėtame dokumente.

2014 m. kovo 25 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*

(*) EESRK nuomonė NAT/611 dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl oficialios kontrolės ir kitos oficialios veiklos, kuria siekiama užtikrinti maisto ir pašarų srities teisės aktų bei gyvūnų sveikatos ir gerovės, augalų sveikatos, augalų dauginamosios medžiagos ir augalų apsaugos produktų taisyklių taikymą, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 999/2001, 1829/2003, 1831/2003, 1/2005, 396/2005, 834/2007, 1099/2009, 1069/2009, 1107/2009, reglamentai (ES) Nr. 1151/2012, [...] /2013 ir direktyvos 98/58/EB, 1999/74/EB, 2007/43/EB, 2008/119/EB, 2008/120/EB ir 2009/128/EB (Oficialios kontrolės reglamentas) ir dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomos išlaidų, susijusių su maisto grandine, gyvūnų sveikata ir gerove bei augalų sveikata ir augalų dauginamąja medžiaga, valdymo nuostatos ir iš dalies keičiami Tarybos direktyvos 98/56/EB, 2000/29/EB ir 2008/90/EB, reglamentai (EB) Nr. 178/2002, (EB) Nr. 882/2004 ir (EB) Nr. 396/2005, Direktyva 2009/128/EB ir Reglamentas (EB) Nr. 1107/2009 ir panaikinami Tarybos sprendimai 66/399/EEB, 76/894/EEB ir 2009/470/EB, OL 2014/C 67/34, 2014 m. kovo 16 d., p. 166.

(**) ESRK nuomonė AGR/337 dėl Pasiūlymo dėl Tarybos reglamento (EEB), nustatančio zootechninius ir kilmės reikalavimus parduodant grynavėsius gyvūnus, OL 89/C 56/10, 1989 m. kovo 6 d., p. 25.

ISSN 1977-0960 (elektroninis leidimas)
ISSN 1725-521X (popierinis leidimas)

Europos Sąjungos leidinių biuras
2985 Liuksemburgas
LIUKSEMBURGAS

LT